

Mey-maaya-mawiya masa
Matiye
ma wuzlala
Mey da ray
Mey-maaya-mawiya masa
Matiye ma wuzlala

Matiye a wuzlala Mey-maaya-mawiya na, gweegwe letek ta masa Mark lej Luk ma wuzlalamara. Ata tabiya a wuzlalam:

- mey da ray Jan-Baptis ma zəlta ndəhay ɳga mbəddamara menjey ata
- mey da ray baptem ɳga Yesu
- mey da ray bay-malula ma wudey ɳga bata Yesu daa masa aŋga fa key daliyam da wuzlah-ley
- mey da ray Yesu ma zla sləra aŋga daa hwayak ɳgab Galile
- mey da ray Yesu ma daw aa berney ɳga Jeruzelem
- mey da ray meməc ey ɳga Yesu da Jeruzelem
- mey da ray maslək dawa ɳga Yesu daa meməc ey

Matiye na, aŋga ndaw ma cakala budaw ɳga ɳgwamna ɳga Rawm. Ama Yesu a zəla ɳga səpa. Da ray ɳgene, ta', a mbəkda sləra aŋga, a daw asiya. Ara ndaw da wuzlah gula hay ɳga Yesu kuraw a ray a cew.

Matiye a wuzlala dərewel aŋga na, ɳgada ndəhay Jəwif hay. A zla dərewel aŋga na, ta

mezəley እንደhay daa səkway እንደ Yesu amba a wuzda Yesu aa daa səkway እንደ Abərahām. Aa guzley da ray mayawa እንደ Yesu. A wudey amba Jəwif hay a sərmara fara fara Yesu na, ara ndaw masa Gazlavay ma wala እንደ ləhdata ndəhay daa mebərey, asaya, amba a sərmara ara aŋga masa ndəhay maa guzlam da ray a daa Mejəwey-mey Magurma.

Matiye ta wuzleley Mey la ga masa Yesu maa guzlda. Daa fasəlawal 5 haa 7 na, ara Mey masa Yesu ma wuzda da aŋgwa. Daa fasəlawal 13 Mey-menjey hay dahan ta meesərkedey hay mekele mekele da ray mewey እንደ Gazlavay da ray ndəhay. Daa fasəlawal 24 ta 25 ara Mey da ray menjey እንደ ndəhay እንደ Yesu daa masa ata fa səkwmar aŋga ma da vəhwā እንደ zəma bay aŋga.

Daa mezley እንደ dərewel e, Mey mawuzlalakaya da ray Yesu dahan, a ləvey: «A da zəlmara Emanəwel, anda meləvey, Gazlavay aa ta aləkwa.» (1.23) Daa mendəvey a, Matiye a wuzleley Mey da ray Yesu ma ləvey: «Sərmara, yah na, yah ta akwar mandaw mandaw haa mendəvey እንደ bəla.» (28.20)

Daa dərewel e kede na, Mey mekele mekele dahan እንደ vəley gədaŋ a ndəhay:

Mey da ray maaya እንደ Gazlavay da ray ndəhay
(5.3-10)

Sləra masa Yesu ma vəldatara a gula aŋga hay
እንደ key (28.19-20)

*Mezley እንደ səkway እንደ Yesu Kəriste
(Luk 3.23-38)*

1 *Yesu *Kəriste na, ara səkway ḥga Bay *Davit. Davit e may, a yawa daa səkway ḥga *Abərahəm. Ndəhay daa səkway ḥga Yesu Kəriste he na, a zley ta Abərahəm.

2 Abərahəm a na, aŋga papaŋ ḥga *Izak. Izak may, papaŋ ḥga Jakwap.

Jakwap, papaŋ ḥga ata Juda ta məlmaha hay.

3 Juda, papaŋ ḥga ata Fares ta Zerah ma yatərwa ta ḥgwas aŋga mezəley Tamar.

Fares, papaŋ ḥga Esraŋw.

Esraŋw, papaŋ ḥga Aram.

4 Aram, papaŋ ḥga Aminadap.

Aminadap, papaŋ ḥga Naasaŋw.

Naasaŋw, papaŋ ḥga Salmaŋ.

5 Salmaŋ, papaŋ ḥga Bəwaz ma yarawa ta ḥgwas aŋga *Rahap.

Bəwaz, papaŋ ḥga Awbet ma yarawa ta ḥgwas aŋga Rut.

Awbet, papaŋ ḥga Jese.

6 Jese, papaŋ ḥga Bay Davit.

Davit e na, aŋga papaŋ ḥga Salamaŋw. Mamaha ta key ḥgwas ḥga Uri la.

7 *Salamaŋw, papaŋ ḥga Rabəwam.

Rabəwam, papaŋ ḥga Abiyah.

Abiyah, papaŋ ḥga Asaf.

8 Asaf, papaŋ ḥga Jawzafat.

Jawzafat, papaŋ ḥga Jəwaram.

Jəwaram, papaŋ ḥga Awziyas.

1:1 1.1 Rm 1.3-4; 2Tm 2.8; Mt 20.30-31 **1:2** 1.2 MC 21.2-3;
25.26; 29.32-30.24 **1:3** 1.3 MC 38.29-30; Rut 4.18-22 **1:5** 1.5

Rahap: Jes 2.1-24; Rut ta Bəwaz: Rut 1-4 **1:6** 1.6 2Sam 11-12

1:7 1.7 1Mev 11.31-13.23 **1:8** 1.8 2Mev 13.23-21.20; 26.1

9 Awziyas, papaŋ ɳga Jəwamatam.
Jəwamatam, papaŋ ɳga Akaz.
Akaz, papaŋ ɳga Ezekiyas.

10 Ezekiyas, papaŋ ɳga Manase.
Manase, papaŋ ɳga Amaŋw.
Amaŋw, papaŋ ɳga Jawziyas.

11 Jawziyas, papaŋ ɳga ata Yekwaniya ta
məlmaha hay,
a yatərwa daa masa ndəhay daa hwayak ɳga
*Babilanw
ma həlmata *Israyel hay aa hwayak ata.

12 Fa dəba ha masa ata ma həlmata la a
Babilanw a na,

Yekwaniya a yawa Salatiyel.
Salatiyel, papaŋ ɳga Zarubaabel.

13 Zarubaabel, papaŋ ɳga Abiyut.
Abiyut, papaŋ ɳga Eliyakim.

Eliyakim, papaŋ ɳga Azawr.

14 Azawr, papaŋ ɳga Sadakw.
Sadakw, papaŋ ɳga Akim.
Akim, papaŋ ɳga Eliyut.

15 Eliyut, papaŋ ɳga Eliyazar.
Eliyazar, papaŋ ɳga Mataŋ.
Mataŋ, papaŋ ɳga Jakwap.

16 *Jakwap, papaŋ ɳga *Jawzef, zel ɳga *Mari
ma yarawa Yesu ma zəlmara Kəriste, anda
meləvey,
ndaw masa Bay *Gazlavay ma wala ɳga
ləhdata ndəhay.

17 Anda kede, dèga fa Abərahām haa kasl fa Davit na, dedeŋ ŋga dedeŋ hay kuraw a ray a məfad. Dèga fa Davit e may haa kasl ta pas masa ata ma həlmata Israyel hay a Babilan̄w na, dedeŋ ŋga dedeŋ hay kuraw a ray a məfad. Yaw, dèga ta pas a ŋgene kasl fa mayawa ŋga Kəriste na, dedeŋ ŋga dedeŋ hay kuraw a ray a məfad saya.

*Mey da ray mayawa ŋga Yesu Kəriste
(Luk 2.1-7)*

18 Ehe cəndamara mey da ray mayawa ŋga Yesu *Kəriste. *Mari mamaha na, ara kwakwa ŋga *Jawzef. Daa masa Jawzef ta la Mari a way an̄ga daa ba aran̄ na, Mari ta key hwad sem ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay.

19 Jawzef, man̄gasl ŋga Mari na, ara ndaw maaya ta len̄gesl. Daa masa aa ma cənda Mari ta key ta hwad sem na, a wudsey a par hwaray fa dey ŋga ndəhay ba. Da ray ŋgene, a wulkey ŋga mbəkda kwakwa an̄ga, ama a wudsey ŋga mbəkda na, kwa ndaw a səra mey a ba. **20** Daa masa Jawzef fa wulkey da ray mey a na, *maslaŋ ŋga Bay Gazlavay da vad̄ ta', a sawa a ray a, aa guzlar daa mesəfney, a ləvar: «Jawzef, səkway ŋga *Davit, ka da zlurey ŋga la kwakwa akah Mari ba, maja a key ta hwad ŋgene na, ara ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay. **21** A yawa bəzey mezəle la, ka da par mezəley Yesu, maja a da ləhdata ndəhay an̄ga hay daa mebərey ata hay.»

22 Cek aha kede cəpa ta key la anda Gazlavay maa guzlwa zleezle ta mey *ndaw ma təla mey anja, ma ləvey:

23 «Nəka taw! dam-sabara a key ta hwad la manjar zel,
a da yawa bəzey mezəle.

A da zəlmara Emanəwel»,
anda meləvey, Gazlavay aa ta aləkwa.

24 Jawzef a sləkdfey daa dər, fa dəba ha a ka anda maslanj ɳga Bay Gazlavay ma ləvar heyey. Lenj! a la kwakwa anja Mari a way, **25** ama ta cəmam cew e daa ba, haa kasl mayawa ɳga bəzey a. Jawzef a par mezəley Yesu.

2

Mey da ray ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay

1 Yesu a yawa da Betəlehem daa hwayak ɳga *Jude, daa masa *Herawt anja bay ɳga hwayak a. Fa dəba ɳga mayawa anja, ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay a samawa ta da wurza aa berney ɳga *Jeruzelem. **2** Aa cəfdamara, a ləvam: «Bəzey masa ata ma yamərwa ma da key bay ɳga *Jəwif hay heyey na, anja dama? Ya ta hətmərwa wurzla anja la ma bawa ta da wurza. Anda kede, ya samawa na, amba ya ragadamar.»

3 Bay Herawt ma cənda mey a kede na, rav anja a jəvey ga, asaya, ndəhay daa berney ɳga Jeruzelem tabiya rav a jəvtar may. **4** Ta', a zəltərwa *bay-ray hay ɳga ndəhay ma ka

1:23 1.23 Iz 7.14 **1:25** 1.25 1.21 **2:2** 2.2 Lk 2.4-7; bay ɳga Jəwif hay: Mt 27.11

kwakwas ñga Gazlavay, ta ndəhay maa sərkada *kwakwas ñga Mawiz, aa cəfdata, a ləvtar: «*Kəriste, ndaw masa Gazlavay ma wala ñga key bay na, a da yawa dama?» ⁵ A mbəddamara, a ləvmar: «A da yawa da Betəlehem daa hwayak ñga Jude. Ya sərmara majə *ndaw ma təla mey ñga Gazlavay ta wuzleley la da ray a zleel, a ləvey:

⁶ “Akwar, ndəhay da Betəlehem daa hwayak ñga Jude na,
slala akwar aa mahura da wuzlah slala hay
mahura hay da Jude,
maja ara da slala ha ñgene yah ma da bawa bay
ma da nəkey dey fa ndəhay adaw hay Israyel
hay.”»

⁷ Fa dəba ha, Bay Herawt a zəltərwa ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay heyey ta mayal a, amba aa cəfdata wurzla ha a bawa na, ta pas wura. ⁸ Ta', a slərdata a Betəlehem, a ləvtar: «Diyam a Betəlehem, səpmara bəzey a ta dək-vaw. Da masa akwar ma hətmərwa la na, ka samawa, ka wuzzamiwa, amba ya daw, ya ragadar may.»

⁹ Ndəhay a ma cəndamara mey ñga bay a cay na, ta', a diyam. Masa ata daa cəved na, a hətmar wurzla masa ma bawa ta da wurza heyey fa daw fa mey ata. Wurzla ha fa daw fa mey fa mey, a wusey kasl aa slam masa bəzey mecəhe anja da hwad' a heyey na, deñ! a lecey a ray way a. ¹⁰ Masa ata ma hətmar wurzla malacakaya heyey na, aa səmam ga, ara mey ba. ¹¹ A wusam aa slam aha, ta', a mbəzam aa

way a, a høtfamar bøzey a ta mamaha *Mari. A hølmamara, a ragadamar. Cay, ta', a pøskamata gabal ata hay, a vølmar cek hay ma hødkam ba. A vølmar børey mewedey pølnged pølnged ta matøway ñga wudez mezey maaya, len slalak mezey maaya mezøley «*mir». ¹² Fa døba ha, mesøfney a katar. Daa mesøfney a na, Gazlavay a køtata ñga diyam ta fa Bay Herawt saba. Maja ñgene, ta', a lam cøved mekele ñga vøhey aa hwayak ata.

Ata Jawzef ta Mari a hwam aa hwayak ñga Ejip

¹³ Daa masa ndøhay ma søra mey da ray wurzla hay heyey ma diyam sem na, ta', *maslañ ñga Bay Gazlavay a wuzar vaw a *Jawzef daa mesøfney, a løvar: «Sløkðey, la bøzey, hwam ta mamaha aa hwayak ñga *Ejip. Njamawa fetedø, haa kasl pas masa yah ma da løvkwar ñga vøhwa, maja Bay *Herawt a da søpa bøzey a amba a køða vagay.»

¹⁴ Masa Jawzef ma cønda mey a kedø la na, pørta! a sløkðey, len! a la bøzey a, a søhwam ta mamañ ñga bøzey a dasi tavad a ñgene a Ejip. ¹⁵ A njamawa fetedø haa kasl memøcøy ñga Bay Herawt. Cek aha ta key la anda Gazlavay maa guzley ta mey *ndaw ma tøla mey anja zleezle, ma løvey: «Ya ta zølørwa bøzey adaw daa hwayak ñga Ejip la.»

*A kødmata bøza hay mezøle da slala
Betølehem*

16 Bay *Herawt ma səra ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay heyey ta fəcmara sem na, mevel a car ga! Ta', a slərey ndəhay aŋga hay ŋga kəd̥mata bəza hay mezəle da Betəlehem ta bəza hay masa gweegwe ta slala ha tabiya vagay. A wudsey ŋga kəd̥sey vagay na, bəza hay masa ma yamawa təlam haa kasl fa bəza hay mevey cew. A kəd̥ta bəza hay mecəhe hay a anda ŋgene na, majā aŋga ma səra mevey ŋga wurzla ma bawa masa aŋga ma cənda da mey ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay heyey. **17** Mekəd̥ey bəza hay a vagay ŋgene na, ta key la anda Jeremey, ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay, maa guzley zleezle, a ləvey:

18 «A cəndamara fa wudam ta gədaŋ da slala Rama,
matəway ta mewudey sləw a! a ndəvey ba.
Ara Rasel ma təway bəz aŋga hay.
Mevel aŋga a dəkey ba,
maja bəz aŋga hay a ta məcam sem.»

Mavəhwa ŋga ata Jawzef ta Mari da Ejip

19 Fa dəba ŋga meməcey ŋga Bay *Herawt heyey na, ta', *maslaŋ ŋga Bay Gazlavay a wuzar vaw a *Jawzef daa mesəfnay daa hwayak ŋga *Ejip heyey, **20** a ləvar: «Sləkdey, la bəzey, vəham ta mamaha aa hwayak ŋga *Israyel, majā ndəhay * ma səpmara bəzey a ŋga kəd̥sey vagay heyey na, ta məcam sem dəba.»

21 Cay, Jawzef pərta! a sləkdey, leŋ! a la bəzey, ta', a vəham ta mamaŋ ŋga bəzey a, aa hwayak

2:18 2.18 Jer 31.15-16 * **2:20** 2.20 ndəhay: Bay Herawt ta madərlam aŋga hay

ŋga Israyel. ²² A da cənda na, Arkelawas fa zəma bay ŋga papaha Herawt daa hwayak ŋga *Jude. Da ray ŋgene, mandərzay a kar, a zlurey ŋga njey daa hwayak a. Ta', mesəfnay a kar a Jawzef saya. Daa mesəfnay a na, Gazlavay a kəta ŋga daw aa hwayak ŋga *Galile. ²³ Anda kede, a daw a njey aa hwayak a, da slala *Nezeret. Menjey anja da slala ha ŋgene na, ta key la, anda ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay, ma kadamara zleezle, ma ləvam: «A da zəlmara bəzey a na, ndaw Nezeret.»

3

*Mey da ray sləra ŋga Jan-Baptis
(Mark 1.1-8; Luk 3.1-18; Jan 1.19-28)*

¹ Fa dəba ha, ndaw daha mezəley *Jan-Baptis, a wuzwa vaw da wuzlah-ley daa hwayak ŋga *Jude, fa wuzey mey, ² a ləvey: «Mbəddamara menjey akwar, səpmara Gazlavay ta mevel pal, majā gweegwe cay, bay ŋga Gazlavay a wuzwa.»

³ *Jan a na, ara ndaw masa *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle, maa guzley da ray a, a ləvey:
«Ndaw fa wudey da wuzlah-ley, a ləvey:
Diymar cəved ŋgada Bay Mahura,
diymara cəved e maaya maaya dər e.»

⁴ Zana fa vaw ŋga Jan a na, macakaya ta engwec ŋga slagwama. Vaw anja majəwkaya ta huted. A zəmey na, ayakw ta amam da ley. ⁵ Ndəhay

daa berney ɳga *Jeruzelem ta daa hwayak ɳga Jude tabiya, lej daa hwayak hay mekele mekele gweegwe ta wayam ɳga Jurdenj tabiya a diyam a fa Janj a, ⁶ a wuzdamara mebərey ata hay. Janj ta', a katar *baptēm daa wayam a.

⁷ Da wuzlah ndəhay ma diyam fa Janj a amba a katar baptēm na, *Fariza hay ta *Saduse hay ga daha. A da hətatar na, fa samawa a fa vəða, ta', aa guzltar, a ləvtar: «Hey! akwar bəza hay ɳga kucesl hay! Ma ləvkwar ka ləham la daa banay masa Gazlavay ma da handərwa a ray akwar na, wa? ⁸ Kam cek maaya, amba ndəhay a sərmara akwar ta mbəddamara menjey akwar sem, akwar fa səpmara Gazlavay ta mevel pal. ⁹ Ka da wulkam daa mevel akwar, ka ləvam: “Papa ala na, ara *Abərahəm, maja ɳgene, Gazlavay a da sərfandar dey-ceceh.” Ka da ləvam kəne ba, maja ya fa ləvkwar fara fara, Gazlavay a gwa ɳga tərdata aŋwa hay kedə ɳga səkway ɳga Abərahəm may. ¹⁰ Zlamba maŋgakaya cay ɳga ɳgəmey wudez hay ta slaslalay a cəpa. Wudez ma yey babəza maaya ba na, a ɳgəmamara, a pamar awaw fa vəða. ¹¹ Yah na, ya kakwar baptēm ta yam, ɳga wuzwa fara fara akwar ta mbəddamara menjey akwar cay. Ama ndaw ma fənya fa sawa. Anja na, kwa ya wusa ɳga cəkwra tarak da salay anja ba. Ndaw a na, a kakwar baptēm la ta *Mesəfnəy ɳga Gazlavay lej ta awaw. ¹² Anja da gədak

3:7 3.7 bəza hay ɳga kucesl hay: 12.34; 23.33; banay: 24.15-25, 37-39 **3:9** 3.9 Lk 1.54-55; Janj 8.39; Rm 2.28-29; 4.12 **3:10** 3.10 7.19 **3:11** 3.11 Lk 3.16

ta vəley mekəfey daw da har, amba a wunka bəz-daw ta cekwesl e. Bəz-daw na, a da həla a wuded. Ama cekwesl e na, a da gədar awaw a ray a, awaw masa ma məcsey ba ɳga sərmataw.»

*Mey da ray baptēm ɳga Yesu
(Mark 1.9-11; Luk 3.21, 22)*

¹³ Fa dəba ha, Yesu a sawa daa hwayak ɳga *Galile, a daw aa wayam ɳga Jurden fa *Jaŋ, amba Jaŋ a kar *baptēm. ¹⁴ Ama Jaŋ a wudey ɳga kar baptēm e ba, a ləvar: «Am! Anja ma da daw fa kah, amba ka kaya baptēm na, yah jak, ba diya? Kaa, ka fa sawa fa yah jak na, kwara?» ¹⁵ Yesu a mbəcdara, a ləvar: «Ama wure kede na, təba ɳga kaya baptēm, amba ya kakwa sləra ɳga Gazlavay masa aa maa cəfda tabiya ɳga key.» Ta', Jaŋ a, a təba ɳga kar baptēm e. ¹⁶ Masa Yesu ma hətēy baptēm cay fa bawa daa yam na, wure ɳgene, slam da vad bədəŋ! a wurey. A da nəkey dey na, *Mesəfnəy ɳga Gazlavay fa pawa salay da vad, anda makurgwadakw. Cəkwam! a njey a ray a.

¹⁷ Asaya, day fa cənwa da gazlavay da vad, a ləvey: «Kede he, ara Bəzey adaw, masa yah ma wuda kalah. Ya faa səmey ga da ray a.»

4

*Bay-malula a wudey ɳga bata Yesu
(Mark 1.12, 13; Luk 4.1-13)*

3:12	3.12 Jer 13.24; Mt 13.30	3:15	3.15 5.17; 28.19	3:16
3.16	Iz 63.19; Ez 1.1-3; Jaŋ 1.51; SNM 7.56; CWJ 4.1; 19.11			3:17
3.17	Iz 42.1; Ps 2.7; Mt 12.18; 17.5			

¹ Fa dəba ha, *Mesəfnəy ɳga Gazlavay a handa Yesu a wuzlah-ley amba *Satan, bay-malula, a jada ɳga bata. ² Kwa Yesu ta zəmey cek daa ba, dər kwakwar məfad, taa vad, taa pas. Fa dəba ha, may a car dəba. ³ Ta', bay-malula a daw a cakay a ɳga bata, aa guzlar, a ləvar: «Da kah Bəzey ɳga Gazlavay na, tərdata aŋgwa hay kede ɳga daf taw!»

⁴ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Mawuzlalakaya daa cərewel ɳga Gazlavay, a ləvey: “Ndaw na, a njey ta cek mezəmey daada ba, ama ta mey cəpa masa ma bawa da mey Gazlavay.”»

⁵ Cay, bay-malula ha ta', a handa a *Jeruzelem, berney ɳga Gazlavay. A təpda aa ray ɳga *Way-mekey-kwakwas ɳga Gazlavay, ⁶ a ləvar: «Da kah Bəzey ɳga Gazlavay na, jəvey a hwayak, majə Mey ɳga Gazlavay mawuzlalakaya a ləvey: “Gazlavay a da ka amba a slərwa maslaŋ aŋga hay,

a sləwmaka la a har ata

amba salay akah a gurzey fa aŋgwa ba.”»

⁷ Yesu a mbəcədara, a ləvar: «Mey ɳga Gazlavay mawuzlalakaya a ləvey saya: “Ka da jada Bay Gazlavay akah ba.”»

⁸ Fa dəba ha, bay-malula ha, a handa saya, a təpda aa ray ɳga aŋgwa maazəma, a wuzdara hwayak hay da bəla cəpa ta zleley hay cəpa da hwad a, aa guzlar, ⁹ a ləvar: «Da kah ma ragadaya la, kah ma dərya daŋgay la na, hwayak

hay a ta zleley hay cəpa da hwad a kede na, ya vəldatatakawa la.»

10 Ta', Yesu a mbəddara, a ləvar: «Satan, hway la fede! Mbəkdaya majə Mey ɳga Gazlavay mawuzlalakaya a ləvey: “Ka da ragadar na, si ɳgada Bay Gazlavay akah gway. Dərar danjay ɳgada Bay Gazlavay pal taava aŋga.”» **11** Daa ɳgene, bay-malula ha, mbak! a mbəkda Yesu. Ta', maslaŋ hay ɳga Bay Gazlavay da vad a samawa a cakay a, a jənmara, a vəlmar cek mezəmey.

Yesu a zlar sləra aŋga daa hwayak ɳga Galile

12 Menjey nekədsey na, ta', a kərzamara *Jan-Baptis, a mbəzdamara aa fərsəne. Masa Yesu ma cənda ata ma kərzamara Jan-Baptis sem na, a sləkdsey, a vəhey aa hwayak ɳga *Galile. **13** Ta njey da slala *Nezeret daa ba, ama a daw a njey a Kapernayum. Kapernayum na, ara slala da mey dəhwa ɳga Galile, masa daa hwayak ɳga səkway ɳga Zabulanjw ta ɳga Naftali. **14** Anda kedə, cek aha ta key la anda *Izay, *ndaw ma təla mey ɳga Gazlavay, maa guzley zleezle, ma ləvey:

15 «Ndəhay daa hwayak ɳga səkway ɳga Zabulanjw ta ɳga Naftali,
hwayak hay masa gweegwe ta dəhwa ɳga Galile,
ta dey laŋgar ɳga wayam ɳga Jurden,
hwayak ɳga Galile masa ndəhay Jəwif hay ba
hay
ma njam da hwad a,

16 ndəhay a, ata daa ləvanj,
 ama a hətmar mewedey mahura la.
 Ata masa anda ndəhay maməctakaya,
 ama slam a wedey la a ray ata.»

17 Masa Yesu ma daw a Kapernayum a na,
 ara daa ŋgene, aŋga ma zlar mewuzey mey,
 a ləvey: «Mbəddamara menjey akwar da bəla,
 majə gweegwe cay, Gazlavay a wuzdərwa bay
 aŋga.»

*Yesu a zəlwa gula hay məfad ŋgeeme
 (Mark 1.16-20; Luk 5.1-11)*

18 Pas pal daha, Yesu fa pəkey da mey dəhwa
 ŋga *Galile. Ta', a hətey məlmaŋ hay cew
 daha, ara ndəhay ma kərza ewet. Ata *Simaŋw
 masa ma zəlmara *Piyer ta məlmaha *Andəre,
 fa kərzam ewet ta *tabaw daa dəhwa ha. 19 Yesu
 ta', a zəltərwa, a ləvtar: «Samawa asi adəaw.
 Akwar na, ndəhay ma kərza ewet, ama dəga
 wure keče ya da tərdakwar ŋga ndəhay ma
 zəlwa ndəhay aa cəved ŋga Gazlavay.» 20 Wure
 ŋgene, mbak! a mbəkdamata tabaw ata hay, ta',
 a diyam asi Yesu.

21 Yesu a ŋgəchey nekədey fa mey na, a
 hətey məlmaŋ hay cew mekele saya, ara ata
 *Jak ta məlmaha *Jan, bəza hay ŋga Zebede.
 Ata manjatakaya daa kwambiwal ta papa ata
 Zebede, fa diymata tabaw ata hay. Yesu ta', a
 zəlta ata Jak ta Jan ŋga diyam asiya. 22 Wure
 ŋgene, mbak! a mbəkdamara kwambiwal len
 papa ata, ta', a diyam asi Yesu.

*Yesu a wuzey mey ta a mbəley masa-macay hay
(Mark 1.39; Luk 4.44; 6.17-19)*

²³ Yesu fa pəkta slala hay cəpa daa hwayak ɳga *Galile, faa sərkadata ndəhay daa waymewuzey-mey hay ɳga Gazlavay, fa wuzey *Mey-maaya-mawiya da ray *mewey ɳga Bay Gazlavay da ray ndəhay, fa mbəley ndəhay daa macay hay wura wura cəpa lej ndəhay maahəlbatakaya hay tabiya. ²⁴ Ndəhay tabiya daa hwayak ɳga Siri a cəndamara mey da ray a. Anda kede, a handamar ndəhay ga daa macay hay mekele mekele, siya hay masa vaw fa catar kalah, siya hay masa malula da ray, siya hay masa ta cek da ray fa bərzlam, lej masa maahəlbatakaya hay. Ta', Yesu a mbəldata. ²⁵ Ndəhay ga fa diyam asiya. Ndəhay a na, a samawa daa hwayak ɳga Galile, daa hwayak mezəley Berney-Hay-Kuraw, daa berney ɳga *Jeruzelem, daa hwayak ɳga *Jude, lej daa hwayak ta dey lañgar ɳga wayam ɳga Jurdeñ.

5

Yesu a wuzey mey da aŋgwa

¹ Masa Yesu ma hətatar ndəhay ga fa diyam asiya na, ta', a təpey a aŋgwa, cəkwam! a njey ta njey. Gula aŋga hay a diyam, a kusam a cakay a.

*Mey da ray maaya ɳga Gazlavay ma da sawa
a ray ndəhay
(Luk 6.20-23)*

- 2** Yesu a zlar ɳgaa sərkadata, a ləvtar:
3 «Maaya ɳga Gazlavay aa da ray ndəhay ma
 ləvam
 mbalay Gazlavay, ba na, ata cek hay ɳga
 tede.
 Maaya ɳga Gazlavay aa da ray ata na,
 maja ata ma təbmara
 amba Gazlavay a wey da ray ata fara fara.
- 4** Maaya ɳga Gazlavay aa da ray ndəhay
 masa ta matəway daa dey,
 maja ata na, ara Gazlavay ma da dəktar
 mevel.
- 5** Maaya ɳga Gazlavay aa da ray ndəhay
 meekwed-mey,
 maja ata na, a da hətam slam menjey
 anda Gazlavay ma ləvtar a da vəldatara.
- 6** Maaya ɳga Gazlavay aa da ray ndəhay ma
 wudam
 ɳga key cek ma mbafar a Gazlavay ta mevel
 ata cəpa,
 maja ata na, Gazlavay a, a pata la aa wiya.
- 7** Maaya ɳga Gazlavay aa da ray ndəhay
 ma səram dey-ceceh fa ndəhay,
 maja ata na, Gazlavay a sərfatar dey-ceceh
 la may.
- 8** Maaya ɳga Gazlavay aa da ray ndəhay
 ma səpmara mey ɳga Gazlavay ta mevel pal,
 maja ata na, a hətmar Gazlavay la ta dey ata.
- 9** Maaya ɳga Gazlavay aa da ray ndəhay
 ma cəmtar day ɳga ndəhay,

maja ata na, Gazlavay a da zəlta bəz aŋga
hay.

10 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay
masa ndəhay ma sərdamata banay
maja ata ma kam cek ma mbafar a Gazlavay.

Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ata na,
maja Bay Gazlavay fa wey da ray ata.

11 «Da ndəhay fa cədmakwar, fa sərdamakwar
banay, asaya, fa mbərzlam a ray akwar majak
war ndəhay adaw hay na, maaya ŋga Gazlavay
aa da ray akwar. **12** Ta sərdamata banay ta
ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleelze la, ba
diya? Yaw, da anda kede na, maaməlkam, njam
ta meesəmey ga ara mey ba, majak ara Gazlavay
ma da pəlkwara mawurbay ŋga sləra akwar
maaya maaya da vad.»

Mey da ray manda ta slam-mewedey
(Mark 9.50; Luk 14.34, 35)

13 Yesu a ləvtar a gula aŋga hay saya: «Da bəla
kede, akwar na, anda manda. Da mecərey ŋga
manda ha daa saba na, ka da sərmara ara manda
na, kwara? Da mecərey ŋga manda ha daa saba
na, aŋga maaya saba, a kwiydamara aa papalah
saw, ndəhay a hərpamara.

14 «Asaya, akwar na, ndəhay ma wađa bəla.
Da berney aa daa ray ŋga aŋgwa na, a bey fa
dey ŋga ndəhay la daw? **15** Yaw, ndaw a gədsey
awaw aa petərla, a pa asi maŋgayak ba, si a
pa aa slam mepey petərla amba a wadatar dey

5:9 5.9 Heb 12.14 **5:10** 5.10 1Pi 3.14 **5:11** 5.11 10.22; Lk
6.22 **5:12** 5.12 2Mev 36.16; Mt 23.30; Lk 6.23; SNM 7.52; Heb
11.32-38; Jak 5.10 **5:13** 5.13 Mk 9.50

ŋgada ndəhay daa way a tabiya. ¹⁶ Anda kedə, si ka wadəm fa dey ŋga ndəhay tabiya, amba a hətmar sləra akwar maaya, a həslmar ray a Papakw akwar Bay Gazlavay da vad.»

Mey da ray kwakwas ŋga Mawiz

¹⁷ «*Kwakwas ŋga Mawiz ta meesərkedey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay na, ka wulkam, ya sawa ŋga nəsa daw? Ara kəne ba. Ama ya sawa na, amba ya wuzdakwara mabara ŋga mey da ray a. ¹⁸ Ya fa ləvkwar fara fara, kwakwas ŋga Mawiz a, kwa kuset kədsey, fa daa zədsey daa ba səlak, haa kasl slam da vad ta slam da hwayak ma ndəvam. Kwakwas ŋga Mawiz fa daa zədsey daa ba, haa kasl ta pas masa sləra ŋga kwakwas a ma ndəvey cay cəpa. ¹⁹ Anda kedə, da ndaw ta zləbey mey la, kwa kuset kədsey daa kwakwas a, asaya, da taa sərkadata ndəhay la ŋga kamara anda aa ma zləba ha na, ndaw aha a da tərey ndaw mecəhe da wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata. Ama da ndaw ta nar ray la ŋgada kwakwas a cəpa, asaya, da taa sərkadata ndəhay la ŋga kamara kəne na, ndaw aha a da tərey mahura da wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata. ²⁰ Ya fa ləvkwar fara fara, akwar fa da ndəkwam a wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata na, daa ba, si ka kam cek ma mbafar a Gazlavay ma fəna *Fariza hay len ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz.»

5:15 5.15 Mk 4.21; Lk 8.16 **5:16** 5.16 Ef 5.8; Fəl 2.15; 1Pi 2.12

5:17 5.17 3.15; 7.12; 22.40; Rm 3.31 **5:18** 5.18-19 Jak 2.10

Mey da ray mecey-mevel

²¹ Yesu aa sərkadata gula aŋga hay da cakay a heyey saya, a ləvtar: «Akwar ma cəndamara mey ŋga Gazlavay maa guzldatara ŋgada dede aləkwa hay zleezle la, ba diya? Mey a, a ləvey: “Ka da kədəy ndaw vagay ba. Kwa waawa ma kədəy ndaw vagay na, a kamar sariya la.”

²² Ama yah na, ya fa ləvkwar saya, kwa waawa ma cey mevel a ray məlmaha * na, Gazlavay a kar sariya la. Kwa waawa ma ləvar a məlmaha: “Kah manjar leŋgesl” na, a handamara ndaw a la fa mey ŋga ndəhay mahura hay ma sla yawa ŋga Israyel hay. Asaya, kwa waawa ma ləvar a məlmaha: “Kah marəzlkaya” na, ŋgene, mak ŋga mbəzda aa vəged ŋga awaw magaza.

²³ «Yaw, da ka fa daw aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay amba ka vəlar cek a Gazlavay, daa ŋgene, ka sərfada, məlmakw fa cey mevel da ray akah na, ²⁴ ŋgene, mbəkda cek akah ha a cakay slam-mefəkey cek ŋgada Gazlavay a, daw fa məlmakw a, cəmamawa day ta aŋga la dəagay, wara ka vəhwa, ka vəlda cek akah ŋgada Gazlavay.

²⁵ «Da ndaw a wudka, fa handaka aa sariya na, wusey vaw, dīymara mey akwar ta ndaw aha daa cəved. Da daa ba na, a da vəldaka a har ndaw ma ka sariya. Ndaw ma ka sariya ha, a da vəldaka a har sewje hay. Sewje hay may, a da

^{5:21} 5.21 Mab 20.13; Lev 24.17 * ^{5:22} 5.22 məlmaha: Məlmaha a wudey ŋga ləvey ara məlman ŋga səkway ba, ama ara məlman daa mey ŋga Gazlavay. ^{5:22} 5.22 1Jn 3.15 ^{5:24} 5.24 6.14-15

kəzlamaka aa fərsəne. **26** Ya fa ləvka fara fara, ka fa da bawa daa fərsəne he daa ba səlak, si kah ma pəla dəvaz a la tabiya ndav.»

Mey da ray meley-vaw saw

27 «Akwar ma cəndamara mey ŋga Gazlavay maa guzlda la, a ləvey: “Ka da ley vaw saw da palah ba.” **28** Ama yah na, ya fa ləvkwar saya, kwa waawa maa həmey ŋgwas ŋga ndaw daa mevel aŋga ŋga ney ta aŋga na, ŋgene anda ndaw aha ta lam vaw sem ta ŋgwas aha.

29 Da dey akah ŋga zəmay fa həldaka ŋga key cek hay maaya ba na, wuzlka dey a, hazakada dəreŋ ta kah. Ngama mezəvey ŋga vaw akah pal meezeđey da ray vaw akah tabiya ma da kəzley aa vəged ŋga awaw magaza. **30** Asaya, da har akah ŋga zəmay fa həldaka ŋga key cek maaya ba na, dəsla har a, hazakada dəreŋ ta kah. Ngama mezəvey ŋga vaw akah pal meezeđey da ray vaw akah tabiya ma da mbəzey aa vəged ŋga awaw magaza.»

Mey da ray mebəley ŋgwas

(Matiye 19.9; Mark 10.11, 12; Luk 16.18)

31 «Mey mekele daha saya, a ləvey: “Kwa waawa ma bəla ŋgwas aŋga na, si a vəlar derewel ŋga wuzda aŋga ma bəla sem.” **32** Ama yah na, ya fa ləvkwar saya: Ndaw a da bəla ŋgwas aŋga ba, si da ŋgwas aha ta ley vaw la da palah kwa. Da ndaw a bəla, fa dəba ha ŋgwas

aha a ley zel mekele na, a key ŋgene, a tərda ŋgwas aha ŋga ŋgwas meley-vaw saw da palah. Asaya, ndaw ma la ŋgwas masa zel e ma bəla ŋgene na, aŋga anda ndaw ma ley vaw saw da palah may.»

Mey da ray membedey

³³ «Asaya, akwar ma cəndamara mey ŋga Gazlavay maa guzldatara ŋgada dede aləkwa hay la, a ləvey: “Ka da mbadam ŋga tede ba. Da akwar ma mbadam sem na, si ka kamara cek aha fara fara ta mezəley ŋga Bay Gazlavay.”

³⁴ Ama yah na, ya fa ləvkwar, kwa ka da mbadam ba səlak, kwa ta slam da vad ka da mbadam ba, maja ara slam-menjey ŋga Gazlavay. ³⁵ Kwa ta slam da hwayak ka da mbadam ba, maja ara slam-mepey-salay ŋga Gazlavay. Kwa ta *Jeruzelem ka da mbadam ba, maja ara berney ŋga Gazlavay Mawaca-waca. ³⁶ Asaya, kwa ta ray akwar hay ka da mbadam ba, maja ka gwamara ŋga tərdamara kwa engwec ŋga ray akwar matara pal ŋga mabara ba. ³⁷ Da mey a ara aŋga na, ləvam: “Ahaw, ara aŋga!” Da ara aŋga ba na, ləvam: “Kay, ara aŋga ba!” Da ka ləvam mey wal na, ŋgene mey a, a bawa ta fa *Sataŋ, bay-malula.»

Mey da ray mepəley cəhwal (Luk 6.29, 30)

5:32 5.32 19.9; Mk 10.11-12; 1Kwr 7.10-11 **5:33** 5.33 Lev 19.12;
Mesl 30.3 **5:33** 5.33-37 23.16-22; Jak 5.12 **5:34** 5.34-35 Iz
66.1; SNM 7.49 **5:35** 5.35 Ps 48.3 **5:37** 5.37 2Kwr 1.17-19

38 «Akwar ma cəndamara mey ŋga Gazlavay maa guzley la daa slam mekele, a ləvey: “Da ndaw a wuzlkakawa dey na, wuzlkara ŋga anja may. Da ndaw a pəlŋgwakawa sler na, pəlŋgwara ŋga anja may.” **39** Ama yah na, ya fa ləvkwar, akwar na, ka da pəlam cəhwal ba. Da ndaw a kədka a cakay baazlam ŋga zəmay na, mbəddara dey ŋga gula saya. **40** Da ndaw a wudka amba a təba dəŋ-kece akah na, gərda ŋga təba dawura akah saya. **41** Da ndaw a təkaka dəy ŋga ley cek dadakw kəlemeeter pal na, handara a key kəlemeeter cew. **42** Da ndaw aa cəfdafaka cek na, vəlar. Asaya, da ndaw a dedədəy cek na, kwa ka daa zləka ba.»

Mey da ray mewudey masa-gəra hay
(Luk 6.27, 28, 32-36)

43 «Akwar ma cəndamara mey ŋga Gazlavay maa guzley la daa slam mekele, a ləvey: “Wuda jam akah, masa-gəra akah na, ka da pey dey a ray a ba.” **44** Ama yah na, ya fa ləvkwar: wudsmata masa-gəra akwar hay, dəram daŋgay a Gazlavay amba a pəstar mey a ndəhay ma sərdamakwar banay. **45** Anda kefə, a da wuzwa akwar na, bəza hay ŋga Papaŋ Bay Gazlavay da vad, maja anja na, fa wadarawa pas a ray ndəhay maaya ta maaya ba hay, asaya, fa parawa var ŋgada ndəhay ma namar ray ta ŋgada ndəhay ma namar ray ba tabiya. **46** Da

5:38 5.38 Mab 21.24 **5:39** 5.39 Rm 12.17 **5:40** 5.40 1Kwr 6.7; Heb 10.34 **5:43** 5.43 Lev 19.18; Mt 22.39; Mk 12.31; Lk 10.27
5:44 5.44 Mab 23.4-5; Rm 12.20; 1Pi 2.20-23; mepəsey-mey: Lk 6.28; 23.34; SNM 7.60; Rm 12.14; 1Kwr 4.12; 1Pi 3.9 **5:45** 5.45 Ef 5.1

ka wudsam ndəhay ma wudmakwar daada gway na, Gazlavay a da pəlkwara mawurbay ŋga sləra akwar na, maja me? Kwa ma cakala budaw hay na, fa kamara kəne may, ba diya? ⁴⁷ Da ka cam har ŋgada səkway akwar hay gway na, ka ta kam sləra maaya ma fəna maamandaw la daw? Kwa ndəhay ma sərmara Bay Gazlavay ba na, fa kamara kəne may, ba diya? ⁴⁸ Papakw akwar Bay Gazlavay da vad, anja maaya kalah, a wudsta ndəhay tabiya. Təram ndəhay maaya kalah anda anja.»

6

Mey da ray mejəney masa-viya hay

¹ Yesu aa sərkadata gula anja hay da cakay a heyey saya, a ləvtar: «Wam vaw fa sləra masa akwar ma kamara ŋgada Gazlavay. Ka da kamara ta mezlepey fa mey ŋga ndəhay ba. Maja da ka kamara amba a hətmakwar na, Papakw akwar masa da vad na, fa da pəlkwara mawurbay ŋga sləra akwar a daa ba.

² «Yaw, da ka vəlam dala a ndəhay masa-viya hay na, ka da wudam ta wudey anda ndəhay masa ta neneh cew ba. Ata na, fa kamara kəne daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay lej daa mepəkey ata hay, amba ndəhay aa həmdamata. Ya fa ləvkwar fara fara, meeħəmey a ŋgene na, ara mawurbay ŋga sləra ata. ³ Ama kah, da ka fa vəley dala a masa-viya hay na, vəlda ta mayal a, amba ndəhay a sərmara ba. ⁴ Anda kedə, Papakw Bay Gazlavay, ma hətar cek masa

kah ma velda na, ara aŋga ma da pəlkawa mawurbay akah.»

*Mey da ray medərey-dan̄gay
(Luk 11.2-4)*

⁵ «Yaw, da akwar fa dəram dan̄gay na, ka da kamara anda ndəhay masa ta neneh cew ba. Ata na, a wudam melecey ŋga dərey dan̄gay daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay leŋ da mey-cəved hay amba ndəhay tabiya a hətmatar. Ya fa ləvkwar fara fara, taa həmdamata cay, meeħəmey a ŋgene na, ara mawurbay ata.

⁶ Ama kah, da masa ka fa da dərey dan̄gay na, daw a ver akah, gərca mey-slam, dərar dan̄gay a Papakw Bay Gazlavay fetede, daa slam masa ndəhay da hwad a daa ba. Anda kedē, Papakw Bay Gazlavay, ma hətar sləra masa kah ma ka ta mebey ŋgene na, ara aŋga ma da pəlkawa mawurbay ŋga sləra akah.

⁷ «Da akwar fa dəram dan̄gay na, ka da ćulam mey ga anda ma ta kuley hay ba. Ata a wulkam na, Bay Gazlavay a cəndatara mey ata medfuley ga ŋgene la. ⁸ Ka da kam anda ata ba, maja Papakw akwar Bay Gazlavay na, ta səra cek masa akwar ma daa cəfdafamara sem. ⁹ Da akwar fa dəram dan̄gay na, ləvam:

“Papa ala Bay Gazlavay da vad,
anja ndəhay tabiya ŋga namaka ray maja kah
na,

Bay Gazlavay pal.

¹⁰ Anja bay akah ŋga wuzwa.
Ka amba ya namaka ray da bəla kede

anda ata ma namaka ray da vad.
 11 Vølndar cek mezəmey ɳga wusndar tasana.
 12 Mbøkdandara mebørey ala
 anda ala ma mbøkdamatara mebørey
 ɳga ndøhay ma kamandar cek maaya ba.
 13 Jødndar amba cek a batandar ɳga key
 mebørey ba.
 Badandørwa dasi har ɳga bay-malula.”
 [Ahaw, ara kah Bay Gazlavay ta gødanj,
 ma wey da ray cek hay tabiya.
 Ara kah masa ndøhay ma høslmaka ray ɳga
 sørmataw.
 Amen.]

14 «Sørmara, da akwar fa mbøkdamatara
 mebørey ɳga ndøhay ma kamakwar mebørey
 na, ɳgene, Papakw akwar masa da vad a
 mbøkdakwara mebørey akwar la may. 15 Ama
 da ka mbøkdamatara mebørey ɳga ndøhay ba
 na, ɳgene, Bay Gazlavay Papakw akwar a
 mbøkdakwara mebørey akwar daa ba may.»

Mey da ray mekey daliyam

16 Yesu a løvtar saya: «Masa akwar fa kam
 *daliyam na, ka da ndørbam dey anda ndøhay
 masa ta neneh cew ma kamara ba. Ata na, a
 ndørbam dey amba ndøhay tabiya a sørmara
 ata fa kam daliyam. Ya fa løvkwar fara fara,
 taa hømdamata cay, meeħømey a ɳgene na, ara

6:10 6.10 4.17; 7.21; 12.50; 18.14; 21.31; 26.39-42; Mk 3.35; 14.36;
 Lk 22.42; Jaŋ 4.34; 6.38-40; SNM 21.14 **6:11** 6.11 6.24-34 **6:12**
 6.12 6.15 **6:13** 6.13 10.16-25; 24.3-28; Jak 1.12-15; Jaŋ 17.15;
 2Tes 3.3; 2Tm 4.18 **6:14** 6.14-15 5.24; Lk 6.37; Ef 4.32 **6:15**
 6.15 18.35

mawurbay ɳga sləra ata. ¹⁷ Ama kah, da masa ka fa key daliyam na, pəra dey akah, njəra ray akah, ¹⁸ amba ndəhay a sərmara ka fa key daliyam ba. Ama, ma səra na, si Papakw Bay Gazlavay, ma hətar sləra masa kah ma ka ta mebey ɳgene, a pəlkawa mawurbay ɳga sləra akah la.»

*Mey da ray mebəcəy zleley da gazlavay da vad
(Luk 12.33, 34)*

¹⁹ «Ka da səpam ɳga bəcəy zleley da bəla kede ba, majə kwa mətal, da daa ba, maaca a gwa ɳga zəma. Kwa mayal hay a gwamara ɳga slənmara way ɳga lalamara. ²⁰ Ama səpam ɳga bəcəy na, zleley masa da vad, majə fetedə na, mətal, da daa ba, maaca a gwa ɳga zəma ba. Kwa mayal hay a gwamara ɳga mbəzam fetedə, ɳga lalamara ba. ²¹ Ya ləvey anda kede majə daa slam masa zleley akah aa da hwad a na, mevel akah may aa fetedə.»

*Mey da ray mewedey masa fara fara
(Luk 11.34-36)*

²² «Bəz ɳga dey na, aŋga anda petərlə ɳgada vaw tabiya. Da bəz ɳga dey akah aŋga maaya maaya na, ɳgene vaw akah cəpa aa daa slam-mewedey. ²³ Ama, da bəz ɳga dey akah maaya ba na, ɳgene, vaw akah cəpa aa daa ləvanj. Da mewedey da ray akah fara fara daa ba na, ɳgene, kah daa ləvanj bək-bek.»

6:16 6.16-17 Iz 58.5; Mt 4.2; 9.14-15; 17.21; Mk 2.18; 9.29; Lk 2.37; 4.2; 5.33; 18.12; SNM 13.2-3; 14.23; 2Kwr 6.5; 11.27 **6:19**
6.19 Jak 5.2-3 **6:20** 6.20 19.21; Mk 10.21; Lk 12.33

*Mey da ray mesəpey Gazlavay, da daa ba,
zleley*
(Luk 16.13; 12.22-31)

²⁴ Yesu a lèvtar saya: «Ndaw pal a gwa ɳga key madərlam ɳga bay hay cew ba. Da ta key la kène na, a da wuda bay laŋgar ma fəna bay laŋgar, da daa ba, a da nar ray ɳgada bay laŋgar, a rəsa bay laŋgar. Ka gwamara ɳga səpmara Gazlavay len zleley cewete daa slam a ba.

²⁵ «Maja ɳgene, ya fa lèvkwar fara fara, daa menjey akwar na, ray akwar a da həbey da ray cek mezəmey ta cek mesey ba. Asaya, ray akwar a da həbey da ray zana ɳga kəzley fa vaw akwar ba. Yaw, cek mezəmey na, a fəna heter akwar daw? Asaya, zana na, a fəna vaw akwar daw?

²⁶ «Wulkam da ray d'iyaŋ hay taw: fa sləkam daa ba, fa ɳgəmam daw daa ba, fa bəcam kwa meeme a wuded daa ba, ama Papakw akwar Bay Gazlavay da vad fa vəltar cek mezəmey cəŋga. Kaa akwar na, ka fənmata d'iyaŋ hay, ba daw?

²⁷ Ndaw da wuzlah akwar ma gwa ɳga pey kwa d'ar pal a ray d'ar aŋga da bəla ta mewulkey aŋga na, wa?

²⁸ «Kaa, ka wulkam ga da ray zana na, maja me? Nəkmara meefekwey hay da ley cey! Aa fakwam na, kwara? A kam sləra ba, a cam zana ba, ²⁹ ama ya fa lèvkwar, kwa Bay *Salamaŋw zleezle ta zleley ga ta gwa ɳga kəzley zana ma mbey anda meefekwey pal na, daa ba.

³⁰ Gazlavay a ka amba kusaf aa fekwey tasana,

ama mandaw na, kusaf a, a wewurey. Da Gazlavay fa key cek maaya ŋgada kusaf masa awaw ma da wawura anda kede na, Gazlavay a nəkfakwar dey ma fəna kusaf a ŋgene daa ba daw? Akwar masa ma pamara Gazlavay nga ndaw akwar fara fara ba ŋgene, sərmara Gazlavay a kəzlakwar zana la ma fəna meefekwey hay a.

³¹ «Da ray ŋgene, ka da wulkam ga ba. Da ka ləvam: “Ya da zəmam me? Ya da sam me? Ya da kəzlam fa vaw me?” na, ka da wulkam kəne ba, ³² maja ma səpam cek hay a ŋgene na, ara ndəhay ma sərmara Gazlavay ba. Asaya, cek hay masa akwar ma wudəm cəpa ha na, Papakw akwar da vad ta səra sem. ³³ Səpam teesəd na, Gazlavay nga wey da ray akwar, asaya, kam cek anda aŋga ma wudsey. Fa dəba ha, Bay Gazlavay a vəldakwara cek hay siya la cəpa. ³⁴ Ya fa ləvkwar dəba, ka da wulkam ga fa cek ma da key mandaw ba, maja mewulkey nga mandaw na, aŋga wal. Mewulkey fa dər pal na, a wusa ŋgada dər a.»

7

*Mey da ray membəkey mebərey nga ndəhay
(Luk 6:37, 38, 41, 42)*

¹ Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ka da wulkam daa mevel akwar, ka ləvam, “Anja manaj ŋgaa zədsey maja mebərey aŋga” na, kəne ba, maja Bay Gazlavay a daa zəddakwar maja mebərey

akwar kene may. ² Ya fa lëvkwar, Bay Gazlavay a daa zëddakwar daa sariya anda akwar ma wudam manaŋ na, ŋgaa zëdey ŋgene may. Asaya, a da c̄øsla mey da ray akwar anda akwar ma d̄ëslmara mey da ray ndəhay mekele may.

³ «Ka nøkey dey fa guzer daa dey ŋga m̄elmakw, ama hwadam mahura masa daa dey akah na, ka wulkey da ray a ba na, majा me?

⁴ Ka gwa ŋga ləvar ŋgada m̄elmakw, “Dagay, ya lakawa guzer daa dey akah la”, anja hwadam mahura daa dey akah daha gway na, kwara?

⁵ Kah, ndaw masa ta neneh cew! La hwadam daa dey akah la dagay, amba ka hətar dey njədnjed ŋga ley guzer daa dey ŋga m̄elmakw.»

Mey-menjey da ray ndəhay ma rəsmara Gazlavay

⁶ «Cek hay maaya masa ŋgada Gazlavay na, ka da v̄eldamatara ŋgada ḡodey hay ba, majा a da tat̄ermawa a ray akwar. Asaya, ka da kəzlamata bersle akwar hay maaya asi salay ŋga vetem hay ba, majা a da mb̄erzlamata ta salay.»

Meecəfdey cek fa Bay Gazlavay (Luk 11.9-13)

⁷ «Cacəfdam cek fa Bay Gazlavay, a v̄eldakwara la. S̄epam cek fa Gazlavay, ka hətam la. Zəlam fa mey-mbw, a wurkwara la, ⁸ majа kwa waawa maa c̄efdafar cek na, a v̄olar la. Kwa waawa ma s̄opey cek fa v̄eda na, a hətey la. Kwa waawa ma zəley fa mey-mbw

7:1 7.1 Jak 4.11-12; 1Kwr 4.5 **7:2** 7.2 Mk 4.24; Rm 2.1; 14.10-12

7:7 7.7 Jer 29.12-14; Mt 18.19; 21.22; Mk 11.24; Jaŋ 14.13-14; 15.7; 16.24; Jak 1.5; 1Jŋ 5.14-15

na, a wurara la. ⁹ Da bəzey akah aa cəfdafaka makala na, ka vəlar angwa la daw? ¹⁰ Asaya, da aa cəfdafaka ewet na, ka vəlar zezekw la daw? ¹¹ Akwar ndəhay malamba hay ma!, ka sərmara ŋga vəley cek maaya ŋgada bəz akwar hay. Da kəne na, kaa wara Papakw akwar Bay Gazlavay da vad a vəltar cek maaya ŋgada ndəhay masa maa cəfdafamara ba na, kwara?

¹² «Anda kede, kamatar cek maaya a ndəhay anda akwar ma wudfam a kamakwara kəne may. Kede he ara mey masa *kwakwas ŋga Mawiz lej ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay maa sərkadamara.»

*Mey-menjey ta mey-mbew hay cew
(Luk 13.24)*

¹³ «Səpam ŋga mbəzey na, ta daa mey-mbew meeŋgəlez e, maja mey-mbew maaban a na, ara cəved meežədey ndaw. Ma daw taa cəved e na, anja ta banay daa ba. Ndəhay ga fa diyam ta da hwad a. ¹⁴ Ama mey-mbew ŋga cəved ma hendey ndaw aa heter mawiya na, ara mey-mbew meeŋgəlez e. Ma daw ta hwad a na, anja ta banay. Ndəhay ma hətam ŋga daw ta da hwad a na, ga daa ba.»

*Nga sərey ndəhay maaya ta maaya ba hay na,
kwara?*

(Luk 6.43, 44)

¹⁵ «Wam vaw fa ndəhay ma pamata ray ata ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay. A da samawa fa akwar na, ta meney ray zəkwaň

zəkwab anda təbañ hay, ama a da kam həma na, anda gədey-ley hay. ¹⁶ Ka da sərmata na, ta fa sləra ata hay maaya ba. Nəka, ndaw a gwa ɳga ɳgəley mangwara fa hatak-daw la daw? Da daa ba, ndaw a gwa ɳga ɳgəley gudav fa manjaraf la daw? ¹⁷ Wudez madadakaya guðaf! guðaf! na, a yey babəza maaya maaya may. Wudez masa fa betey ta betey na, a yey babəza maaya ba may.

¹⁸ Anda kede, wudez makudfafar a na, a yey babəza maaya ba na, daa ba. Yaw, wudez masa fa betey ta betey may, a yey babəza maaya na, daa ba. ¹⁹ Wudez ma yey babəza maaya ba na, a cəslmara, a pamar awaw fa vəða. ²⁰ Ara anda kede, ka da sərmata ndəhay ma pamata ray ata ɳga ndəhay ma təla mey ɳga Gazlavay na, ta fa sləra ata hay maaya ba may.»

*Mey da ray sariya ɳga Gazlavay
(Luk 13.25-27)*

²¹ «Sərmara ndəhay ma zəlmaya “Bay Mahura, Bay Mahura” na, fa da mbəzam cəpa a wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata na, daa ba. Ama ma da mbəzam na, si ndəhay ma kam cek ma mbafar a Papay Bay Gazlavay da vad gway. ²² Ta pas masa yah ma da katar sariya a ndəhay tabiya na, ndəhay ga a ləvmaya la: “Bay Mahura, Bay Mahura, mey ɳga Gazlavay masa ala ma wuzdamara na, ara ta mezəley akah. Malula hay masa ala ma

7:15 7.15 Mew 13.2-4; Mt 24.11, 24; SNM 20.29; 2Kwr 11.13-15;
2Pi 2.1; 1Jŋ 4.1 **7:16** 7.16 Jak 3.12 **7:16** 7.16-18 12.33 **7:17**
7.17 Gal 5.19-23 **7:19** 7.19 3.10; Lk 3.9; Jaŋ 15.2, 6 **7:21** 7.21
6.10; 7.24-27; 21.28-31; Rm 2.13; Jak 1.22-25; 2.14-26

bəlmata da ray ndəhay ga na, ara ta mezəley akah. Asaya, maazla hay ga masa ala ma kamata na, ara ta mezəley akah, ba diya?” ²³ Anda kede, ya daa guzltar ta’ a mey, ya ləvtar: “Kwa ya sərkwar ba səlak! Diyam dəreñ ta yah, akwar ndəhay ma kam cek hay malamba.”»

*Mey-menjey ta way hay cew
(Luk 6:47-49)*

²⁴ «Yaw, kwa waawa ma cənda mey adaw kefə, ma ka cek anda mey a la na, aŋga anda ndaw masa ta leŋgesl, ma ləma way aŋga da ray pərad. ²⁵ Ta piya, bərgadaŋ a kawa a ray way a, var a pey, wayam a ley. Ama way a, a bəzley ba, maja salay ŋga way a mapakaya da ray pərad. ²⁶ Ama kwa waawa ma cənda mey adaw kefə, ma ka cek anda mey a daa ba na, aŋga anda ndaw manjar leŋgesl, ma ləma way aŋga da ray mawurbay. ²⁷ Ta piya, bərgadaŋ a kawa a ray way a, var a pey, wayam a ley. Way a kərep! a bəzley, kwa dey lanğar ma mbəkey daa ba.»

Yesu aa sərkadata ndəhay na, ta me?

²⁸ Fa dəba ha Yesu ma ndəvda ŋgaa sərkadata ndəhay cay da ray mey hay a ŋgene na, ndəhay a, a rəzlam da ray meesərkedey aŋga ha, ²⁹ maja aa sərkadata ndəhay anda ndəhay ata hay maa sərkada *kwakwas ŋga Mawiz ba, ama aa sərkadata na, ta gədaŋ masa Gazlavay ma vəldara.

8

Yesu a pørey ndaw daa maasækula

¹ Fa døba ha, Yesu a børnjawa da aŋwa heyey, ndøhay ga fa søpmar wurzay. ² Ndaw-maasækula daha a ŋgøchey a cakay a, a regedey fa mey aŋga, a løvar: «Bay adaw, da ka wudsey na, ka gwa ŋga pørya daa maasækula adaw kede.» ³ Yesu tal! a tølda har aŋga, a gøsfar, a løvar: «Ya wudsey amba maasækula akah a pørey. Tørey ndaw mapørkaya døba!» Wure wure ŋgene, ndaw-maasækula heyey sad! a sødey. ⁴ Ta', Yesu a løvar: «Pey lenjesl, ka da wuzda cek masa yah ma kakawa kede kwa a ndaw ba. Ama daw fa *ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, amba a nøkaka. Fa døba ha, vølar cek a Gazlavay anda *kwakwas ŋga Mawiz ma løvey, ŋga wuzey a ndøhay, maasækula fa vaw akah daa saba.»

Yesu a mbølda madørlam ŋga mahura ŋga sewje hay

⁵ Yesu fa daw a Kapernayum. Masa aŋga fa daw na, ndaw Rawma daha, aŋga mahura ŋga sewje hay temere, a ŋgøchey a cakay a. A kar ambahw amba Yesu a jøna, ⁶ a løvar: «Bay adaw, madørlam adaw, aŋga manakaya da way daa macay. Maahølbakaya, fa sørey banay kalah.» ⁷ Yesu a mbødødara, a løvar: «Ya fa daw, ya mbølda la.» ⁸ Ama mahura ŋga sewje hay heyey a løvar: «Bay adaw, kwa ya ta wusa amba ka mbøzey a way adaw na, daa ba. Gweguzley mey

pal gway na, madərlam adaw a, a mbəley la. ⁹ Ya ləvka anda kede majah na, sewje hay mahura da ray adaw dahan, asaya, yah mahura da ray sewje hay mekele may. Da ya ləvar ŋgada sewje lanjar “daw”, a daw. Da ya ləvar ŋgada ndaw lanjar “sawa”, a sawa. Da ya ləvar ŋgada beke adaw “ka sləra kede”, a ka.»

¹⁰ Masa Yesu ma cənda mey a kede la na, a mbafar ara mey ba, ta', aa guzltar ŋgada ndəhay ma diyam asiya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, kwa ya ta hətey ndaw ma paya ŋga ndaw aŋga fara fara anda ndaw kede daa ba səlak, kwa da wuzlah səkway adaw hay *Israyel hay, ya ta hətey daa ba. ¹¹ Ya fa ləvkwar: Ta pas masa Gazlavay ma da wuzdərwa bay aŋga na, ndəhay ga a samawa la daa slam hay tabiya da bəla, ŋga key gwagway da vad ta ata *Abərahəm, *Izak lej *Jakwap. ¹² Ama ndəhay masa ma yamawa da wuzlah səkway ŋga ndəhay ŋga Gazlavay na, a da kəzlamata aa ambaw aa ləvanj. Fetede na, a da təwam, a daa pədəm sler.» ¹³ Ta', Yesu aa guzlar a mahura ŋga sewje hay heyey, a ləvar: «Daw a way dəba. Anja cek masa kah ma wudey kede na, ŋga key, anda kah ma təba mey adaw kede.» Wure wure ŋgene madərlam aŋga heyey mbal! a mbəley.

Yesu a mbəley masa-macay hay ga

¹⁴ Cay, ta', Yesu a daw a way *Piyer. A hətfar mamaŋ ŋga ŋgwas ŋga Piyer e, vaw fa car, manakaya, awaw fa vaw ga. ¹⁵ Yesu ta', a gəsfar

8:11 8.11 Iz 25.6 **8:12** 8.12 13.42, 50; 22.13; 24.51; 25.30

8:13 8.13 9.22; 9.29; 15.28 **8:14** 8.14 1Kwr 9.5

fa har. Da ray ŋgene, awaw fa vaw heyey daa saba. Ngwas aha pørta! a lecey, ta', a vølar cek mezømey a Yesu a.

¹⁶ Taa kwad a ŋgene, a handamawa ndøhay ga ta malula hay da ray. Yesu aa guzltar mey pal, ta', malula hay da ray ndøhay a, a bam. Asaya, a mbøldata ndøhay masa-macay hay tabiya. ¹⁷ Cek aha ta key la anda *Izay, *ndaw ma tøla mey ŋga Gazlavay maa guzley zleezle, ma løvey: «Ara anŋa ta ray anŋa ma jønndakwar daa bøle aløkwa, asaya, ara anŋa ma mbøldandakwar daa macay aløkwa hay tabiya.»

*Mey da ray ndøhay ma wudam ŋga diyam asi
Yesu*

¹⁸ Masa Yesu ma nøkta ndøhay ga fa zlørmar ray na, ta', a løvtar a gula anŋa hay amba a zløŋgam a dey laŋgar ŋga døhwa ŋga *Galile.

¹⁹ Daa ŋgene, *ndaw maa sørkada kwakwas ŋga Mawiz daha a ŋgøchey a cakay a, aa guzlar, a løvar: «Bay adfaw, kwa aa slam wura wura masa kah ma da daw na, ya daw la asi akah.» ²⁰ Yesu a mbøddara, a løvar: «Mbiga hay, ata ta vøged ata hay, diyaŋ hay, ata ta way ata hay. Ama yah, *Bøz ŋga Ndaw na, kwa slam ŋga ney nekødøy amba ya møskey vaw da hwad' a na, daa ba.»

²¹ Ndaw mekele da wuzlah ndøhay ŋga Yesu heyey, a sawa, a løvar: «Bay adfaw, vølya cøved amba ya daw ya jøhørwa papay la dagay.»

²² Yesu a mbøddara, a løvar: «Sawa asi adfaw,

8:17 8.17 Iz 53.4 **8:20** 8.20 2Kwr 8.9 **8:21** 8.21-22 4.20,
22; 9.9; 19.21; Mk 1.18, 20; 2.14; 10.21; Lk 5.11, 28; 18.22; Jaŋ 1.43;
21.19, 22

mbækdata ndəhay maməctakaya ŋga jəhmata
ndəhay ata hay maməctakaya.»

*Yesu a lacada bərgadan da wuzlah dəhwa
(Mark 4.35-41; Luk 8.22-25)*

²³ Cay, Yesu kula! a mbəzey aa kwambiwal,
gula anja hay ta', a diyam bama. ²⁴ Daa
masa kwambiwal a fa daw na, wure ŋgene
memed mahura aa bərey a ray yam, mendərey
nekədəy vangwala ŋga yam a sərta kwambiwal
a. Daa ŋgene, Yesu na, manakaya daa cər.
²⁵ Ta', gula anja hay, a ŋgəcham a cakay a, a
sləkcfadamara, a ləvmar: «Bay Mahura, sləkcfey,
ləhdandakwar! Aləkwa fa da məckwa.» ²⁶ Yesu
a mbəddatara, a ləvtar: «Ka zluram na, majā
me? Akwar fa padamara Gazlavay ŋga ndaw
akwar fara fara daa ba daw?» Pərta! a sləkcfey,
ta', aa bəctar ŋgada memed ta yam heyey.
Memed deŋ! a lecey, yam a wusey saba. ²⁷ Da
ray ŋgene, ndəhay a rəzlam, a ləvam da wuzlah
ata: «Ndaw a kede na, ara na, wa? Masa kwa
memed ta yam a cənmar mey kede na!»

*Yesu a bəley malula da ray ndəhay cew
(Mark 5.1-20; Luk 8.26-39)*

²⁸ Daa masa Yesu ma wusey la a dey lanjar
ŋga dəhwa ŋga *Galile heyey, masa daa hwayak
ŋga ndəhay Gederen hay na, ndəhay cew daha
ta malula da ray fa bamawa daa cəvay hay
mavavərkwatakaya daa anjwa, a cam ray ta
Yesu. Ndəhay a, fa zlazləbəm ndəhay ara mey
ba, kwa ndaw ma gwa ŋga daw taa cəved e
ŋgene daa ba. ²⁹ Ndəhay a, a wudam ta gədan,

a ləvmar a Yesu: «Kah, Bəzey ɳga Gazlavay, ka wudey fa ala na, me? Ka sawa ɳga sərdandar banay dəga pas ɳga sariya aran daw?»

³⁰ Da fetede na, ɳgaba ɳga vetem hay ga daha da meçəkwer gweegwe ta ata. ³¹ Malula hay da ray ndəhay kaa heyey a bərkwamara Yesu, aa cəfdsamara, a ləvmar: «Da ka da bəlndar na, vəlndar cəved amba ya diyam ya mbəzam aa vetem hay katay.» ³² Ta', Yesu a ləvtar: «Diyam, mbəzam.» Da ray ɳgene, a bam da ray ndəhay keðe heyey, a diyam a mbəzam a ray vetem hay a. Ta', vetem hay a cəpa, a hwam ta gədañ ɳgadaa heeleñ, a tataram, a kwiyam saf! aa yam, aa zəfam kudap! fetede.

³³ Mecəkwer hay ɳga vetem hay kaa heyey takw! a həlmara mahway a slala, a kadamatara mey a lenj mey da ray ndəhay ta malula da ray heyey cəpa ɳgada ndəhay da slala ha. ³⁴ Da ray ɳgene, ndəhay tabiya da slala ha a bamawa, a cadamara ray ta Yesu. Ta', a bərkwamara ɳga daw la daa hwayak ata ha.

9

Yesu a mbəley ndaw maahəlbakaya (Mark 2.1-12; Luk 5.17-26)

¹ Fa dəba ha, Yesu a təpey aa kwambiwal, a vəhey a dey lanjar ɳga dəhwə, a daw a slala anja. ² Ta', a handamar ndaw maahəlbakaya daha, manakaya da ray bebele. Masa Yesu ma nəka ndəhay a, fa təbmara anja ta gədañ ɳga mbəlda ndaw ata na, ta', a ləvar a ndaw

maahəlbakaya heyey: «Dəka mevel, bəz adəw!
Mebərey da ray akah daa saba.» ³ Fetede
na, ndəhay maa sərkada kwakwas ɳga *Mawiz
daha, a wulkam daa ray ata, a ləvam: «Ndaw a
kede, a pa ray aŋga ɳga Gazlavay na, kwara?»
⁴ Yesu a səra mewulkey ata. Da ray ɳgene,
aa cəfdata, a ləvtar: «Ka wulkam maaya ba
anda kede na, majə me? ⁵ Ya gwa ya ləvey:
“Mebərey akah daa saba” da daa ba, ya gwa
ya ləvey: “Sləkdəy, daw ta salay akah.” Dasi
mey hay cewete kede na, masa ta banay ɳga
ləvey ɳgada yah na, wura? ⁶ Yaw, ya wudəy
ka sərmara, yah *Bəz ɳga Ndaw, yah ta gədanj
ɳga mbəkey mebərey ɳga ndəhay da bəla kede.
Wure kede, ka hətmar cek ma da key la.» Anda
kede, Yesu, ta’, a ləvar a ndaw maahəlbakaya
heyey: «Sləkdəy, la bəbele akah, daw a way!»
⁷ Ndaw aha pərta! a sləkdəy, ta’, a daw a way.
⁸ Daa masa ndəhay makustakaya ma hətmar cek
aha mekey na, a zluram, a rəzlam. A həlmamara
Gazlavay majə aŋga ma vəlar gədanj mahura
anda kede a ndaw-magədanj.

*Yesu a zəla Matiye
(Mark 2.13-17; Luk 5.27-32)*

⁹ Yesu a sləkdəy daa slam aha, a daw. Masa
aŋga fa daw na, a hətar ndaw daha mezəley
*Matiye. Aŋga manjakaya fa key sləra daa slam
mecekeley budaw. Ta’, Yesu aa guzlar, a ləvar:
«Sawa, səpya.» Da ray ɳgene, Matiye pərta! a
sləkdəy, ta’, a daw asiya.

10 Fa dəba ha nekədey, Yesu a daw ŋga zəmey daf da way Matiye he. Daa way a, ata Yesu ta gula anja hay a zəmamara daf a na, ta ndəhay ma cakala budaw ga lej ta ndəhay ma zləba *kwakwas ŋga Mawiz. **11** Masa *Fariza hay ma hətmatar fa zəmam daf bama ta ndəhay a na, ta', a ləvmatar a *gula hay ŋga Yesu: «Bay akwar a zəmam daf ta ndəhay ma cakala budaw lej ta ndəhay ta mebərey hay na, kwara?»

12 Yesu ma cənda mey a na, ta', aa guzltar, a ləvtar: «Ndəhay masa wurwer na, mey ata ta ndaw ma vəlda slalak daa ba. Ama ma wudey mey ŋga ndaw ma vəlda slalak na, si ndəhay masa-macay hay gway. **13** Ehe, sərmara mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya daa dərewel anja, a ləvey: "Ya wudey na, ndəhay a səram dey-ceceh fa ndəhay, ba na, a hərmaya gənaw hay ba." Yaw, ndəhay ma wulkam ata ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay na, Gazlavay ta slərdiwa ŋga zəlta daa ba, ama a slərdiwa na, ŋga zəley ndəhay ta mebərey.»

*Mey da ray mekey daliyam
(Mark 2.18-22; Luk 5.33-39)*

14 Fa dəba ha, gula hay ŋga *Jan-Baptis a ŋgəcham a cakay Yesu, aa cəfdəmara, a ləvmar: «Ala ta ndəhay *Fariza hay na, ala fa kam *daliyam *, ama gula akah hay na, a kam daliyam ba səlak na, maja me?» **15** Yesu a

9:10 9.10 11.19; Mk 2.15; Lk 5.29; 7.34; 15.1-2; 19.7 **9:13** 9.13
Aw 6.6; Mt 12.7; Lk 19.10 * **9:14** 9.14 daliyam: Da ndaw Jəwif fa key daliyam na, a zəmey cek ba amba a nar ray a Gazlavay, a mbədəda menjey anja. **9:14** 9.14 6.16-17; 11.18-19; Lk 7.33-34

mbøddataro ta mey-menjey, a løvey: «Da ndaw a zølwa ndøhay aa mekey mølak ñga kwakwa ñga zømey cek na, ndøhay a, aa sømam da cakay zel-kwakwa ha daa ba daw? Ta pas ñgene a kam daliyam ba. Ama pas a, a sawa la masa ata ma da kørzamara zel-kwakwa † ha na, a kam daliyam la døba.

¹⁶ «Yaw, ndaw a gwa ñga døpa zana magurma ta zana mawiya daw? A key ba, maja zana mawiya madøpkaya na, a nøsa zana magurma ha la, zana magurma ha a da ñgørey a dey a.

¹⁷ «Asaya, ndaw a gwa a zlørey wuzam meededek e aa kwene-kwene ‡ magurma ba. Da a zløra a hwad a na, wuzam a, a møsley, a ñgøra kwene-kwene he la. Anda kede, wuzam a len kwene-kwene he a nøsam la cewete. Da ñga key maaya na, si ndaw a zløra wuzam meededek e na, aa kwene-kwene mawiya. Anda kede, wuzam a, aa daha, kwene-kwene may aa daha, cewete a nøsam ba.»

*Yesu a mbøley ñgwas ta a sløkðadørwa dam
daa memøcey*

(Mark 5.21-43; Luk 8.40-56)

¹⁸ Daa masa Yesu faa guzltar anda ñgene na, ndaw mahura daa *way-mewuzey-mey ñga Gazlavay a sawa fa anja, ta', a regedey fa mey anja, a løvar: «Dam adaw ta møcey sem wure wure kede. Ama ya fa kaka ambahw, sawa, pa

† 9:15 9.15 zel-kwakwa: Yesu a ñgey mey da ray ndøhay ma da kørzamara ñga køfey vagay. 9:15 9.15 22.2; 25.10; Jan 2.1-12; 3.29; CWJ 19.7 ‡ 9:17 9.17 kwene-kwene: Ara cek anda des (gwajakwad) ama makakaya ta ambal.

har akah a ray a amba a hëtar mesøfney anja aa slam a cønøga.» ¹⁹ Da ray ñgene, Yesu a lecey, a diyam asiya ta gula anja hay.

²⁰ Ngwas daha, mambaz fa mbødwa da hwad døga mevey kuraw a ray a cew. Daa masa Yesu fa daw na, ñgwas aha a ñgøchey a cakay a ta fa døba, ta', a gøsfar har fa mey ñga zana ñga Yesu a. ²¹ A ka anda kede maja anja fa wulkey daa mevel anja, a løvey: «Da ya gwa ñga gøsfar har kwa fa zana anja na, ya mbøley la.» ²² Yesu pøla! a mbødøy dey fa døba, a nøka ñgwas aha, ta', a løvar: «Døka mevel, dam adaw! Ka ta mbøley cay maja kah ma paya ñga ndaw akah fara fara.» Wure wure ñgene, ñgwas aha ta mbøley cay.

²³ Fa døba ha, Yesu a wuswa a way ndaw mahura heyey. A høtfatar ndøhay ma fa slølam, asaya ndøhay makustakaya fa mbødøm haya! haya! ²⁴ Ta', a løvtar a ndøhay a: «Hwam la fede! Dam aha ta møcey daa ba, ama a key a ney aa cfar.» Ndøhay a, aa sañgøram da ray a. ²⁵ Daa masa ndøhay a ma bamawa sem aa ambaw na, Yesu a mbøzey a way a, ta', a kørza dam aha fa har. Dam a pørta! a sløkøsey. ²⁶ Mey da ray dam aha, a cøney aa wura aa wura tabiya daa hwayak a.

Yesu a wurey dey ñga ndøhay wulaf hay cew

²⁷ Masa Yesu ma sløkøsey da way ndaw mahura heyey la na, wulaf hay cew daha, a søpmari

9:20 9.20 Lev 15.25-27; Mt 14.36; Mk 5.27; 6.56; Lk 6.19; 8.44

9:22 9.22 8.13; Mk 5.34; 10.52; Lk 7.50; 8.48; 17.19; 18.42; SNM 3.16 **9:24** 9.24 Jaŋ 11.11-13 **9:25** 9.25 Mk 5.41

wurzay ta mewudey, a ləvam: «Sərfandar dey-ceceh, may taw, Bəzey ɳga *Davit!»

²⁸ Yesu a wusey a way na, wulaf hay cew heyey, a mbəzam asiya. Ta', Yesu aa cəfdəta, a ləvtar: «Ka wulkam na, ya gwa ɳga wurkwara dey akwar daw?» A mbəddəmara, a ləvmar: «Ahaw, Bay Mahura.» ²⁹ Da ray ɳgene, anja gas! gas! a gəsfatar har fa dey ɳga wulaf hay a, ta', a ləvtar: «Dey akwar ɳga wuram anda akwar ma təbmara ya gwa ɳga wurkwara.» ³⁰ Dey ata wur! wur! a wuram. Yesu a kətata, a ləvtar: «Jəkam sləmay maaya maaya, ndaw a da cənda cek masa ma key ta akwar kede ba.» ³¹ Ama ndəhay cew kaa heyey, a mbəkdamara slam aha nekədsey na, ta', a kadamara mey da ray Yesu a ndəhay daa hwayak a tabiya.

*Yesu a bəla malula da ray ndaw ma gwa ɳgaa
guzley ba*

³² Masa ndəhay Yesu ma wurtara dey heyey fa bamawa da way a la na, ta', a handamar ndaw daha ma gwa ɳgaa guzley ba, maja anja ta malula da ray. ³³ Ta', Yesu a bəla malula da ray ndaw a, ndaw aha aa guzley dəba. Da ray ɳgene, ndəhay tabiya fetede a rəzlam, a ləvam: «Dəga ɳga menjey aləkwa, ya ta hətkwa cek ma key anda kede daa hwayak ɳga *Israyel kede daa ba.» ³⁴ Ama ndəhay *Fariza hay na, aa guzlam, a ləvam: «Ara bay ɳga mesəfnəy maaya

ba hay ma vəlar gədaŋ ɳga bəley malula da ray ndəhay.»

Mey da ray Yesu, ma key dey-ceceh fa ndəhay

³⁵ Yesu fa pəkta berney hay ta slala hay masa gweegwe ta dəhwa ɳga *Galile. Fetede faa sərkadata ndəhay daa way ata hay mewuzey mey ɳga Gazlavay, fa wuzey *Mey-maaya-mawiya da ray *mewey ɳga Bay Gazlavay da ray ndəhay, asaya, fa mbəley ndəhay daa macay hay wura wura cəpa leŋ ndəhay maahəlbatakaya tabiya. ³⁶ Masa Yesu ma hətatar ndəhay makustakaya na, dey-ceceh a kar maja a gəram, gədaŋ ata daa saba, ata anda təbaŋ hay manjar mecəkwer. ³⁷ Maja ɳgene ta', a ɳgatar mey a gula anja hay, a ləvtar: «Cek ta key la ga da ley §, ama ndəhay pəreh ɳga kamərwa ɳgada way. ³⁸ Anda kedə, kamar ambahw a bay ɳga ley a, ɳga slərwa ndəhay mekele saya a dey a ɳga kawa cek hay da ley a.»

10

Yesu a slərdata gula anja hay kuraw a ray a cew

(Mark 3.13-19; Luk 6.12-16)

¹ Fa dəba ha, Yesu ta', a zəlta gula anja hay kuraw a ray a cew amba a slərdata ɳga key

9:34 9.34 10.25; 12.24, 27; Mk 3.22; Lk 11.15, 19 **9:35** 9.35 4.23

9:36 9.36 Mesl 27.17; Ez 34.5; Zak 10.2; Mt 14.14; 15.32; Mk 8.2

§ **9:37** 9.37 Cek ta key la ga da ley: Yesu a wa cek ma key da ley ta ndəhay ma da təbmara mey ɳga Gazlavay, ama ndəhay pəreh ɳga jənta ɳga təbmara mey ɳga Gazlavay a. Bay ɳga ley a na, ara Gazlavay.

slèra aŋga. A vəltar gədaŋ ɳga bəley malula hay da ray ndəhay, asaya, ɳga mbəley ndəhay daa macay hay wura wura cəpa, leŋ ndəhay maahəlbatakaya tabiya.

² Ndəhay meslərey kuraw a ray a cew e na, ara *Simajw, ndaw masa ma zəlmara *Piyer ta məlmaha *Andere, *Jak ta məlmaha *Jaŋ, ata cewete bəza hay ɳga Zebede, ³ *Fəlep, *Bartele-mey, *Tuma, *Matiye, *ndaw ma cakala budaw, Jak, bəzey ɳga Alfe, Taade, ⁴ Simajw, ndaw da wuzlah ndəhay ma wudam ɳga ləhdamatə ndəhay ata hay dasi har ɳga masa-gəra ata hay, leŋ Juda Iskariyawt, ndaw ma vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga hay.

*Mey da ray slèra ɳga ndəhay meslərey ɳga
Yesu ma da kamara*
(Mark 6.7-13; Luk 9.1-6)

⁵⁻⁶ Yesu a slərdata gula aŋga hay kuraw a ray a cew heyey, a kətata, a ləvtar: «Diyam fa ndəhay *Israyel hay. Ata maazədətakaya anda təbaŋ hay maa zədəm. Ama a slala ndəhay masa *Jəwif hay ba hay na, ka da diyam ba. Ka da diyam a slala *Samari hay ba may. ⁷ Da akwar fa diyam daa cəved na, wuzdamatara a ndəhay, ləvmatar, "Gweegwe cay, bay ɳga Gazlavay a wuzwa." ⁸ Mbəldamatə masa-macay hay, sləkəsfadamatərwa ndəhay maməctakaya, pərmata maasəkula hay, bəlmata malula hay da ray ndəhay. Gədaŋ a na, ya vəldakwara ɳga

10:2 10.2-4 Jaŋ 1.40-44; SNM 1.13 **10:5-6** 10.5 Lk 10.33

10:5-6 10.5-15 Lk 10.4-12 **10:5-6** 10.6 Jer 50.6; Mt 15.24; SNM 13.46 **10:7** 10.7 4.17

maaya. Yaw, akwar may, kamatara ɳga maaya.
⁹ Da akwar fa diyam na, ka da lam dala a har ba.
¹⁰ Ka da diyam ta gabal da har ba, kwa ta zana
 hay cew ba. Ka da diyam kwa ta tarak ba, kwa
 ta zlanday ba. Maja ndaw ma ka sləra na, si a
 hətey cek mezəmey maja sləra anja.

¹¹ «Da akwar ma wusam la aa berney, da daa
 ba, a slala na, səpam ndaw masa ma wudsey ɳga
 təbkwar. Njam da way anja haa kasl pas masa
 akwar ma da diyam. ¹² Da akwar fa mbəzam
 a way ndaw na, ka camatar har, ka ləvmatar:
 "Maaya ɳga Gazlavay ɳga sawa a ray akwar."
¹³ Da ndəhay da way a ta təbmakwar la na,
 cacəfḍamara Gazlavay amba maaya anja a njey
 a ray ata. Ama da ta təbmakwar daa ba na,
 cacəfḍamara Gazlavay amba a la maaya anja
 ha la da ray ata. ¹⁴ Da way, da daa ba, da
 slala masa ndəhay da hwaḍ a, a gəmam ɳga
 təbmakwar ba, asaya, a gəmam ɳga cəndamara
 mey akwar ba na, raramatara lagwada fa salay
 akwar hay *, bam la da way a, da daa ba, da slala
 ha. ¹⁵ Ya fa ləvkwar fara fara, ta pas ɳga sariya
 na, Gazlavay a da sərdata banay ta ndəhay daa
 berney a ɳgene ma fəna ɳga ndəhay daa berney

10:10 10.10 1Kwr 9.14; 1Tm 5.18 **10:13** 10.13 Lk 2.14

* **10:14** 10.14 raramatara lagwada fa salay akwar hay: Da Jəwif
 hay fa pəkam daa hwayak ɳga Jəwif hay ba hay na, a raramara
 lagwada fa salay ata hay lej fa zana ata hay maja a wulkam
 lagwada ha a da zləfta. Yesu a ləvtar a gula anja hay, da ndəhay
 da slala a təbmara mey ata ba na, ɳga raramatara lagwada fa
 salay ata hay kəne. Nəka Mk 6.11; Lk 9.5. **10:14** 10.14 SNM
 13.51

ŋga *Sadawm ta ŋga *Gwamar †.»

*Mey da ray banay ma da sawa a ray ndəhay
meslərey ŋga Yesu*

(Mark 13.9-13; Luk 21.12-17)

16 Yesu a patar lengesl, a ləvtar: «Jəkam sləmay, ya fa slərdakwar anda təbaŋ hay ŋgada wuzlah gədey-ley hay. Anda kede, wam vaw fa ndəhay anda zezekw hay ma wam vaw fa ray ata. Təram ndəhay meekwed-mey anda makurgwadakw hay. **17** Wam vaw, maja a kərzamakwar la, a handamakwar la fa mey ŋga ndəhay ma ka sariya. Asaya, a slədmakwar la daa way ata hay mewuzey mey ŋga Gazlavay.

18 A dədədamakwar la fa mey ŋga ndəhay mahura hay lenj fa mey ŋga bay hay maja akwar ndəhay adaw hay. Gazlavay a pəskatar mey la ŋga handamakwar amba ka kam sede da ray adaw fa mey ata lenj fa mey ŋga ndəhay masa *Jəwif hay ba hay. **19** Da ta handamakwar la aa sariya na, ka da həbam ray da ray mey masa akwar ma daa guzldamara ba, maja mey masa akwar ma daa guzldamara ŋgene na, a bawa la daa masa akwar faa guzlam. **20** Yaw, mey a, a da bawa ta fa akwar ba, ama ara Mesəfnəy ŋga Papakw akwar Bay Gazlavay ma da balakwara mey a.

† **10:15** 10.15 Berney hay ŋga Sadawm ta ŋga Gwamar na, Gazlavay ta pəlhata sem cewete zleelə maja mebarey ŋga ndəhay daa berney hay a kalah. Nəka Mezley 18 ta 19. **10:15**
10.15 MC 18.20; 19.1-29; Mt 11.24 **10:16** 10.16 Lk 10.3 **10:17**
10.17 SNM 5.40; 2Kwr 11.24 **10:17** 10.17-22 24.9-14; Mk 13.9-13;
Lk 21.12-19; Jaŋ 16.1-4 **10:18** 10.18 SNM 24.1-26 **10:19**
10.19-20 Lk 12.11-12

21 «Ndəhay a vəldamata məlma ata hay la ɳga kədəy vagay. Papanj hay may, a vəldamata bəz ata hay la kəne. Bəza hay a kam həma la a ray papa ata hay ta mama ata hay, amba ndəhay a kədmata vagay. **22** Ndəhay cəpa a da ɳgəldamakwar ba maja yah. Ama ndaw ma fəsa banay a la haa kasl mendəvey a na, Gazlavay a ləhda la. **23** Da fa sərdamakwar banay da slala na, diyam a slala mekele. Ya fa ləvkwar fara fara, ta pas masa yah, *Bəz ɳga Ndaw, ma da vəhwana, akwar ma ndəvdamara sləra akwar da slala hay tabiya ɳga *Israyel daa ba araq.

24 «Ndaw maa sərkey na, a səra cek a fəna ndaw maa sərkada ba. Ndaw ma ka sləra na, mahura da ray bay anja ba. **25** Ndaw maa sərkey na, a da tərey anda ndaw maa sərkada ha gway. Ndaw ma ka sləra na, a da tərey anda bay ɳga sləra ha gway. Yaw, akwar na, anda ndəhay da way adfaw, da ta zəlmaya “*Beyelzebul ‡” sem na, ɳgene he, akwar ndəhay da way adfaw, a da cədmakwar ma fəna.»

Ka da zluram ta ndəhay ba

(Luk 12.2-9)

26 «Da ray ɳgene, ka da zluram ta ndəhay ba. Cek tabiya masa ndəhay ma badamara, a wuzwa la a palah, cek hay masa ndəhay ma sərmara ba na, a sərmara la. **27** Mey masa yah ma wuzdakwara ta mayal a kede na,

10:21 10.21 Mi 7.6; Mt 10.35; Lk 12.52-53 **10:22** 10.22 5.11;
Jaŋ 15.18 **10:23** 10.23 16.28; SNM 8.1 **10:24** 10.24-25 Lk
6.40; Jaŋ 13.16; 15.20 ‡ **10:25** 10.25 Beyelzebul: Mezəley ɳga
bay ɳga mesəfnay maaya ba hay. **10:25** 10.25 9.34 **10:26**
10.26 Mk 4.22; Lk 8.17

wuzdamərwa a palah. Yaw, mey adaw masa akwar ma cəndamara ta mey-meesəkey kede na, təpam aa ray ɳga aŋgwa, wudmara ta gədaŋ a ndəhay tabiya. ²⁸ Ka da zluram ta ndəhay ma da kədsmakwar vagay ba, maja a da kədəm na, vaw akwar daada gway, ama a gwamara a ray mesəfney akwar ba. Zluram na, si ta Gazlavay gway. Aŋga na, a gwa ɳga kəzla vaw akwar ta mesəfney akwar aa vəged ɳga awaw magaza.

²⁹ Diyan mecəhe mecəhe cew na, a gwa ɳga hədkedey dala pal daada, ba daw? Ama kwa diyan mecəhe pal fa da kəzlwa a hwayak ɳgaa zədsey na, daa ba, si Papakw akwar Bay Gazlavay ma vəlda cəved ɳgaa zədəda. ³⁰ Akwar may, kwa eŋgwec ɳga ray akwar hay na, masləftakaya pal pal tabiya. ³¹ Yaw, maja ɳgene, ka da zluram ba. Akwar na, Gazlavay a wudkwar a fəna diyan hay mecəhe mecəhe ga ɳgene, ba daw?

³² «Kwa waawa ma ləvey fa mey ɳga ndəhay, aŋga ndaw adaw na, ɳgene, yah, ya da ləvey fa mey ɳga Papay da vad, aŋga, ndaw adaw may.

³³ Ama ndaw ma ləvey fa mey ɳga ndəhay, a sərya ba na, ɳgene, ya da ləvey fa mey ɳga Papay da vad, ya səra ndaw a ba may.»

Mey da ray ndəhay ma wunkam ɔday maja mey ɳga Yesu

(Luk 12.51-53; 14.26, 27)

³⁴ Yesu a patar lengesl saya, a ləvtar: «Ka da wulkam ya sawa ɳga handawa zazay a bəla na, kəne ba. Fara fara, ya sawa na, ɳga handawa

zazay ba, ama ya handawa vəram. **35** Ya sawa na, amba ya wunkatar ḫay ḥga bəz-mezəle ta papaha, ḥga dam-maŋusa ta mamaha, lej ḥga ḥngwas ta mamaŋ ḥga zel e. **36** Kwa da way ndaw pal na, ndəhay siya hay a da təram masa-gəra ḥga siya hay.

37 «Kwa waawa ma wuda papaha ta mamaha kalah a fəna aŋga ma wudya na, ta wusa ḥga njey ta yah daa ba. Asaya, kwa waawa ma wudta bəz aŋga hay ta dam aŋga hay kalah a fəna aŋga ma wudya na, ta wusa ḥga njey ta yah daa ba.

38 Kwa waawa ma bəsa banay § ma da sawa a ray a maja yah daa ba na, ta wusa ḥga njey ta yah daa ba. Asaya, kwa waawa ma səpya daa ba na, aŋga ta wusa ḥga njey ta yah daa ba may. **39** Yaw, kwa waawa ma wudey ḥga ləhda heter aŋga na, aa zəḏda la. Ama ndaw ma vəlda heter aŋga maja yah na, a hətar la aa slam a.»

*Gazlavay ma da pəley mawurbay ḥga sləra na,
ŋgada wa hay wa?*

(Mark 9.41)

40 «Kwa waawa ma təbkwar la ta meesəmey na, a key a təbey ḥgene na, yah. Ndaw ma təḇya na, a key a təbey ḥgene na, ndaw ma slərdiwa. **41** Yaw, kwa waawa ma təba *ndaw ma təla mey

10:34 10.34 Lk 2.14 **10:35** 10.35 10.21; 24.10; Mk 13.12; Lk 21.16 **10:35** 10.35-36 Mi 7.6 **10:37** 10.37 Mew 13.7-10; 33.9; Mt 19.29; Mk 10.29; Lk 18.29 § **10:38** 10.38 Ta mey Gərek a ləvey: «Kwa waawa ma la hwadam aŋga mazlaŋgalakaya ḥga daw asi adfaw daa ba na, ta wusa ḥga njey ta yah daa ba.» **10:38** 10.38-39 16.24-25; Mk 8.34-35; Lk 9.23-24; Jan 12.25-26 **10:40** 10.40 18.5; Mk 9.37; Lk 9.48; Jan 13.20; Gal 4.14

ŋga Gazlavay ta meesəmey, majə a səra, anja ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay na, a hətey mawurbay ŋga sləra anja la anda ŋga ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay. Yaw, kwa waawa ma təba ndaw majə a səra, ara ndaw maaya fa mey ŋga Gazlavay na, a hətey mawurbay ŋga sləra anja la anda ŋga ndaw maaya ha may. ⁴² Kwa waawa ma vəlar yam makəslkaya ŋgada ndaw pal da wuzlah akwar, masa ma pa ray anja ŋga mecəhe, majə a səra, anja gula adfaw na, ya fa ləvkwar fara fara, a hətey mawurbay ŋga sləra anja la.»

11

(Luk 7.18-35)

¹ Masa Yesu ma kətata ndəhay anja hay meslərey kuraw a ray a cew heyey cay na, pərtə! a sləkdey, a daw ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya ŋgada ndəhay da slala hay fetede.

Jan-Baptis a slərdata gula anja hay fa Yesu

² *Jan-Baptis, anja daa fərsəne. Daa masa anja daa fərsəne he na, a cənda mey da ray sləra ŋga Yesu *Kəriste. Ta', a slərey gula anja hay siya fa Yesu a ³ ŋgaa cəfdamara, a ləvmar: «Kah na, Kəriste, ndaw ma da sawa ŋga ləhdata ndəhay heyey daw? Da daa ba, ya səkwam ndaw mekele ma da sawa daw?» ⁴ Yesu a mbədətar, a ləvtar: «Diyam, kadamara cek masa akwar ma cəndamara ta sləmay akwar, ta masa akwar ma hətmar ta dey akwar kede a Jan-Baptis. ⁵ Ləvmar na, wulaf hay fa hətmar dey dəba,

jegwer * hay fa diyam maaya maaya ta salay ata, maasəkula hay ta sədəm sem, madagazlam hay fa cənam sləmay, ndəhay maməctakaya fa sləkdəmawa daa meməcey, ndəhay masa-viya hay fa cəndamara Mey-maaya-mawiya dəba.

6 Ndaw ma mbəkda mey adaw ba maja sləra masa yah ma ka na, maaya ɳga Gazlavay aa da ray a.»

Mey da ray Jan-Baptis

7 Masa gula hay ɳga *Jan-Baptis ta diyam sem na, Yesu aa guzltar mey da ray Jan-Baptis a, a ndəhay, a ləvtar: «Akwar ma diyam a wuzlahley na, ɳga nəkwa me? Ka nəkmawa na, guzer masa memed ma wusa daw? Ara anja ba, ba diya? **8** Kaa, akwar ma diyam ɳga nəkwa na, me? Ka nəkmawa na, ndaw masa ma pey zana maaya fa vaw daw? Anja ndəhay masa ma pam zana maaya fa vaw na, ata da way bay hay, ba diya? **9** Wuzzamiwa, ka diyam ɳga nəkmawa na, wa? Ka nəkmawa na, *ndaw ma təla mey ɳga Gazlavay, ba diya? Ya fa ləvkwar, fara fara ara anja. Ama a fəna ndaw ma təla mey ɳga Gazlavay la saya, **10** maja *Jan a na, ara ndaw masa mey ɳga Gazlavay mawuzlalakaya maa guzley da ray a, a ləvey: “Bay Gazlavay a ləvar a Bəzey anja: Ehe, ya fa slərey maslançəved adaw fa mey akah, amba a diykawa cəved akah.”»

* **11:5** 11.5 jegwer: Ndaw masa salay pal maaya ba. **11:5** 11.5 Iz 35.5-6; 26.19; 61.1; Lk 4.18 **11:10** 11.10 Mal 3.1; Mab 23.20; Mk 1.2; Lk 1.76

11 Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, da wuzlah ndəhay da bəla na, kwa ndaw ma fəna Jan-Baptis na, daa ba. Ama ndaw mecəhe da wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata na, ndaw aha a fəna Jan-Baptis. **12** Dəga ta pas masa Jan-Baptis ma zlar ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay haa wure kede na, ndəhay malamba masa-həma hay fa kədfam vaw ŋga təkmara Bay Gazlavay ŋga wey da ray ndəhay. A wudam ŋga wamara bəla aa slam a ŋga Gazlavay. **13** Kwakwas ŋga *Mawiz ta ndəhay ma təla mey hay tabiya taa guzlam la da ray Gazlavay ma wey da ray ndəhay. Aa guzlam anda kede haa kasl pas masa Jan ma wuswa. **14** Da ka təbmara mey adaw na, ya fa ləvkwar, *Eli, ndaw masa ndəhay ma təla mey hay maa guzlam zleezle da ray a ma da vəhwa heyey na, ara Jan-Baptis a. **15** Da ndaw, aŋga ta sləmay na, ŋga cənda mey a maaya maaya.

16 «Səkway ŋga ndəhay masa wure kede kaa na, ya da wata na, ta me? Yaw, ya da wata na, ta bəza hay masa manjatakaya da slala fa kam wasa ta mandala ata hay, a wudkam day da wuzlah ata, a ləvam: **17** “Ala ta famakwar sləlam la, ama ka ta gərvam daa ba. Ala ta zlamakwar walay vagay la, ama akwar ta təwam daa ba may.” **18** Yaa guzlkwar anda kede na, maja Jan ta sawa la ŋga wuzkwar mey. A key *daliyam, asaya, a sey wuzam ba. Kaa ndəhay a ləvam: “Aŋga ta malula da ray.” **19** Yah, *Bəz

11:14 11.14 1Bay 17.1; Mal 3.23; Mt 17.12-13; Mk 9.13 **11:15**
 11.15 13.9, 43; Mk 4.9, 23; 7.16; Lk 8.8; 14.35 **11:18** 11.18-19
 9.14; Mk 2.18; Lk 5.33

ŋga Ndaw, ya sawa, ya fa zəmey cek, ya fa sey cek anda ndəhay mekele. Ama ndəhay a ləvam: "Nəkmara, ndaw a kede, a wulkey si ŋga zəmey cek ta ŋga sey wuzam ŋgada hwad anja gway. Asaya, anja na, ara jam ŋga ndəhay ma cakala budaw ta ŋga ndəhay ma zləba kwakwas ŋga Mawiz." Ama yah na, ya fa ləvkwar ndəhay a da sərmara leŋgesl ŋga Gazlavay anja maaya na, ta fa sləra maaya masa ndəhay ta leŋgesl ŋga Gazlavay ma kamara.»

*Mey da ray banay ma da sawa a ray ndəhay
ma təbmara Mey ŋga Yesu ba*
(Luk 10.13-15)

²⁰ Fa dəba ha, Yesu a mbədstar ray ŋgada ndəhay da slala hay masa aa ma key maazla hay ga da hwad a. A mbədstar ray na, maja ndəhay da slala hay a, ta mbəddamara menjey ata daa ba. ²¹ A ləvtar: «Haya! ndəhay da slala Kwarazinj, banay a sawa la a ray akwar. Haya! ndəhay da slala Betsayda, banay a sawa la a ray akwar. Da ndəhay daa berney ŋga Tir ta ŋga Sidanjw ta hətmatar maazla hay a la na, anja ta mbəddamara menjey ata sem dəga zlezzle, anja ta kəzlam zana ŋga sak meefərey vaw sem fa vaw, asaya, ta pətkwalam sem daa bebədes ŋga wuzwa na, ata ta mbəddamara menjey ata da bəla cay. ²² Da ray ŋgene, ya fa kadakwara, ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya da ray bəla na, Gazlavay a da sərdakwar banay ma fəna ŋga ndəhay daa berney ŋga Tir ta ŋga

11:19 11.19 9.10; 11.2 **11:21** 11.21 Tir ta Sidanjw: 15.21; Iz 23.1-16; Am 1.9-10; SNM 12.20

Sidañw. ²³ Akwar ndəhay da Kapernayum may, ka wulkam na, Gazlavay a ŋgəlkwar la a vad daw? Ara kene ba. A da kəzlakwar aa slam ŋga ndəhay maməctakaya. Ya ta key maazla hay la da wuzlah akwar. Da ndəhay daa berney ŋga *Sadawm ta hətmatar maazla hay a kede la na, anja berney ata ta pəlhey daa ba, anja aŋga daha haa wure kede. ²⁴ Da ray ŋgene, ya fa kadakwara, ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya da ray bəla na, Gazlavay a da sərdakwar banay ma fəna ŋga ndəhay daa berney ŋga Sadawm.»

*Yesu a kar suse a Gazlavay ta meesəmey
(Luk 10.21, 22)*

²⁵ Daa ŋgene, Yesu aa guzley, a ləvey: «Waa Papay Bay Gazlavay, ndaw ma wa slam da vad ta da hwayak, ya fa kaka suse, maja ka ta wuzdərwa maaya akah la a ndəhay ma səra cek ba anda bəza hay mecəhe hay. Ama ŋgada ndəhay masa ta leŋgesl ma səra cek na, ka ta bada maaya ha sem fa ata. ²⁶ Ahaw, Papay, maja ta mbafaka sem ŋga ka kene.»

²⁷ Ta', Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvey: «Papay ta vəldatiwa cek hay tabiya sem asi har adaw. Kwa ndaw pal ma sərya, yah, *Bəz ŋga Ndaw na, daa ba, si Papay. Asaya, kwa ndaw pal ma səra Papay daa ba may, si yah, Bəzey aŋga, lenj ndəhay masa yah ma wudey ŋga wuzdatara.»

11:23 11.23 Iz 14.13, 15 **11:24** 11.24 10.15; Lk 10.12 **11:25**
11.25 Iz 29.14; 1Kwr 1.18-29 **11:27** 11.27 28.18; Jaŋ 1.18; 3.35;
10.15; 13.3; 17.2

Mey da ray Yesu ma da mëskadata vaw ta ndəhay

²⁸ «Akwar ndəhay masa fa gəram ɳga səpey mey hay mekele mekele ɳga *ndəhay maa sərkada kwakwas ɳga Mawiz ɳgene, samawa fa yah, akwar fa da gəram daa saba. ²⁹ Cəndamara mey adfaw, samawa, sasərkam fa yah, majah yah ndaw meekwed-mey, ka da məskam vaw ta zazay. ³⁰ Meesərkey adfaw na, aŋga ta banay ɳga cəney ba, kwa sləra masa yah ma da ləvkwar ɳga key na, aa ta gəra daa ba.»

12

Yesu, aŋga bay ma wey da ray pas meməskey-vaw
(*Mark 2.23-28; Luk 6.1-5*)

¹ Pas pal dahan, ara ta *pas meməskey-vaw, ata Yesu ta gula aŋga hay a diyam taa ley ɳga cek anda daw *. May fa catar a gula aŋga hay a. Da ray ɳgene, ta', a həbam cek hay a heyey, aa mbədmara. ² Daa masa ndəhay *Fariza hay ma hətmatar gula aŋga hay fa həbam cek aha na, ta', aa guzlmara a Yesu, a ləvmar: «Haya! Nəkta gula akah hay fa kam sləra ta pas meməskey-vaw, ara cek matəkakaya daa *kwakwas ɳga Mawiz.»

³ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Akwar ta jançgamara daa cərewel ɳga Gazlavay cek masa *Davit ma ka zleezle na, daa ba daw? Ta pas

11:28 11.28-30 Iz 28.12 **11:29** 11.29 Jer 6.16 * **12:1** 12.1
cek anda daw: Ta mey Pəlta na, mezəley «alkamaari», ta mey Nasara «le blé». **12:1** 12.1 Mew 23.25-26 **12:2** 12.2 Mab 20.8-10

lañgar daha, ata Davit ta ndəhay anja hay, may fa catar, ama cek mezəmey fa ata daa ba. ⁴ Maja ñgene Davit e a mbəzey aa way ñga Gazlavay, anja ta ndəhay anja hay, ta', a zəmamara peñ masa mavəldakaya ñgada Gazlavay. Kwa kwakwas aləkwa ta pəskatar mey ñga zəmamara daa ba, anja ñga zəmamara na, si ndəhay ma ka kwakwas ñga Gazlavay gway. ⁵ Asaya, ka ta jañgamara mey ñga kwakwas ñga Mawiz la, ta pas meməskey-vaw na, ndəhay ma ka kwakwas a fa kam sləra daa *Way-mekey-kwakwas ñga Gazlavay. Anda kede, ata fa zləbmara kwakwas ñga pas meməskey-vaw, ama ara mebərey ba. ⁶ Ehe, ya fa ləvkwar, cek mahura ma fəna Way-mekey-kwakwas ñga Gazlavay na, anja fede da wuzlah akwar. ⁷ Derewel ñga Gazlavay zleezle a ləvey: "Ya wudey na, ndəhay a səram dey-ceceh fa ndəhay, ba na, a hərmaya gənaw hay ba." Ama ka ta cəndamara mabara ñga mey a fara fara daa ba. Anja da ka ta cəndamara la na, ka gwamara ñga mbədmatar ray ñgada ndəhay masa manjar mebərey kede ba. ⁸ Yaw, ma wey da ray pas meməskey-vaw na, ara yah, *Bəz ñga Ndaw.»

Yesu a dīyra har maməckaya ñga ndaw ta pas meməskey-vaw

(Mark 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ Fa dəba ha, Yesu pərta! a sləkçey, a daw a mbəzey aa *way-mewuzey-mey ñga Gazlavay da slala ha. ¹⁰ Ndaw fetedə dahan, har maməckaya.

12:3 12.3-4 1Sam 21.2-7; Lev 24.5-9 **12:5** 12.5 Mesl 28.9-10

12:7 12.7 9.13 **12:9** 12.9-14 Mk 2.27-28

Ndəhay *Fariza hay daa way-mewuzey-mey a, aa cəfdamara Yesu, a ləvmar: «Kwakwas aləkwa ta vəley cəved la ŋga mbəley ndaw ta *pas meməskey-vaw daw?» Aa cəfdamara anda ŋgene na, amba aa dədffamar mey. ¹¹ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Da ndaw da wuzlah akwar, anja ta təbaŋ pal, da təbaŋ a, a kəzley aa vəgedf ta pas meməskey-vaw na, ndaw aha, a badərwa daa vəgedf e daa ba daw? ¹² Yaw, ya fa ləvkwar fara fara, ndaw a fəna təbaŋ ta maaya. Kaa wara kwakwas aləkwa a vəley cəved ŋga jəney ndaw ta pas meməskey-vaw ba na, kwara?»

¹³ Cay, ta', Yesu a ləvar a ndaw masa har maməckaya heyey: «Təldərwa har a.» Tal! a təldara har a. Ta', a diyey anda har lanjar. ¹⁴ Da ray ŋgene, ndəhay Fariza hay a, a bamawa aa ambaw, a kusam, a cəmdamara dəy ata ŋga kədey Yesu vagay.

Mey da ray ndaw ma ka sləra masa Gazlavay ma wala

¹⁵ Daa masa Yesu ma səra dabaray ata la na, pərta! a sləkdey daa slam aha, ndal! a daw. Ndəhay ga fa diyam asiya. Ta', a mbəldata masamacay hay cəpa da wuzlah ata. ¹⁶ Ama a katar mey, a ləvtar: «Kwa ka da wuzdamara mey da ray adaw a ndəhay ba.» ¹⁷ Yesu maa guzley anda kedə na, mey a, ta key la anda *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle, ma ləvey:

12:11 12.11-12 Lk 13.15-16; 14.5 **12:14** 12.14 Jan 5.16, 18

12:16 12.16 8.4; 9.30; Mk 7.36 **12:17** 12.17-21 Iz 42.1-4

18 «Gazlavay a ləvey: Kede ara ndaw ma ka sləra
 adaw
 masa yah ma wala,
 yah ma wudə kalah,
 yah faa səmey ga da ray a.

Ya slərey Mesəfney adaw la a ray a,
 amba a wuzdatara a ndəhay masa Jəwif hay
 ba,
 ya da katar sariya a ndəhay ta cəved e.

19 Kwa fa da tərey vaw ta ndaw daa ba,
 kwa fa da wudey ta wudey daa ba.
 Kwa fa da key baazlam da wuzlah ndəhay
 daa ba.

20 Fa da ŋgərfa panay masa fa da həbey na, daa
 ba.

Asaya, kwa fa da məca petərla masa fa da məcey
 na, daa ba,
 maja ara ndaw messərey dey-ceceh fa masabəle hay.

A ka sləra aŋga ha la haa ta pas
 masa aa ma da ka sariya fara fara da ray
 ndəhay cəpa.

21 Ndəhay tabiya a da pamara ŋga ndaw ata fara
 fara.»

*Gədaŋ ŋga Yesu a sawa na, dama?
 (Mark 3.20-30; Luk 11.14-23)*

22 Ta', a handamawa ndaw-wulaf daha ma gwa
 ŋgaa guzley ba, maja aŋga ta malula da ray.
 Yesu ta', a mbəlda, a gwa ŋgaa guzley, a gwa
 ŋga hətar dey maaya maaya dəba. 23 Ndəhay

tabiya fetede a rəzlam, a ləvam da ray Yesu: «Da ara Bəzey ḥga *Davit † heyey kwa?»

24 Ama ndəhay *Fariza hay ma cəndamara mey a kede na, a ləvam: «Ndaw kede fa bəley malula da ray ndəhay ta maazla ḥga *Beyelzebul, bay ḥga mesəfnəy maaya ba hay.»

25 Yesu a səra mewulkey ata, a ləvtar: «Da ndəhay daa hwayak pal a kam vəram da wuzlah ata na, hwayak a ḥgene a nəsey la. Asaya, ndəhay da slala hay, da daa ba, ndəhay da way ndaw pal, da ta cəmam cay da wuzlah ata daa ba na, slala ha a nəsey la, da daa ba, way ḥga ndaw aha a nəsey la may. **26** Da ndəhay ḥga *Satan fa kəfəsam vaw da wuzlah ata na, ḥgene he, ara Satan a, mekədəy vaw ta vaw anja. Kaa wara a da cəmtar ray ḥga wey da ray ata na, kwara dəba wura? **27** Da ka ləvam ya bəla malula ta gədaŋ ḥga Beyelzebul, bay ḥga mesəfnəy maaya ba hay na, kaa gula akwar hay na, a bəlam malula ta gədaŋ ḥga wa? Da ray ḥgene, gula akwar hay na, a wuzdamakwara la, mey akwar ḥgene, ara anja ba. **28** Fara fara, ya fa bəley malula ta gədaŋ ḥga *Mesəfnəy ḥga Gazlavay. A wudey ḥga ləvey, Gazlavay fa wey da ray akwar cay.

29 «Yaw, kwa ndaw-mayal ma gwa ḥga mbəzey a way ndaw masa-gədaŋ amba a lalaterwa cek anja hay meedey anja na, daa ba. Si ndaw-mayal a, a key gədaŋ teesed, a jəwa ndaw masa-

† **12:23** 12.23 Bəzey ḥga Davit: Ara mehəsley-ray ḥgada ndaw mawalakaya ma da sawa ḥga key Bay Mahura ḥga Israyel hay, a da yawa daa səkway ḥga Davit, bay ḥga Israyel hay zleezle.

12:23 12.23 20.30-31 **12:24** 12.24 10.25 **12:28** 12.28 Lk 17.21

gədaŋ a dagay. Fa dəba ha, a gwa a həltərwa cek hay da way a.

³⁰ «Da ndaw ta njey ta yah daa ba na, ŋgene ndaw a ara masa-gəra adaw. Asaya, da ndəhay a jənmaya ŋga bəcwa ray ŋga ndəhay ŋgada fa Gazlavay ba na, a key ŋgene, aa wadamatar ray. ³¹ Maja ŋgene, ya fa ləvkwar, da ndaw ta key cek maaya ba sem, kwa a cəda Gazlavay na, Gazlavay a gwa a mbəkdara mebərey anja cəpa. Asaya, a gwa a mbəkdara mey hay maaya ba tabiya masa anja maa guzlda da ray Gazlavay a. Ama da ndaw a cəda Mesəfney ŋga Gazlavay na, Gazlavay fa da mbəkdara mebərey anja daa ba səlak. ³² Kwa anja ndaw aha aa guzley mey maaya ba da ray adaw, yah, *Bəz ŋga Ndaw na, Gazlavay a gwa a mbəkdara mebərey anja. Ama ndaw maa guzley mey maaya ba da ray Mesəfney ŋga Gazlavay na, Gazlavay fa da mbəkdara mebərey a daa ba, kwa wure kede, kwa ta vara ta vara, fa da mbəkdara daa ba səlak.»

Mey-meŋgey ta wudez meyey babəza maaya ta maaya ba

(Luk 6.43-45)

³³ «Da wudez, anja maaya na, a yey babəza maaya may. Da wudez, anja maaya ba na, a yey babəza maaya ba may. A da sərmara wudez kede maaya ta maaya ba na, fa babəza ha.

³⁴ Hey! Akwar bəza hay ŋga kucesl hay, akwar ndəhay maaya ba, kaa wara ka daa guzlam mey

maaya na, kwara? Maja mey masa ndaw maa guzlda na, fa wuzdérwa cek masa mabadakaya daa mevel aŋga. ³⁵ Anda kede, ndaw maaya na, fa wuzdérwa cek maaya daa mevel aŋga. Ndaw malamba may, fa wuzdérwa cek malamba daa mevel aŋga. ³⁶ Ya fa ləvkwar, ta pas masa Bay Gazlavay ma da ka sariya na, kwa waawa a kadara mey aŋga la a Bay Gazlavay da ray mey hay maaya ba masa aa maa guzldata cəpa.

³⁷ Anda kede, da mey masa kah maa guzlda aa maaya ba na, Gazlavay a mbədka ray la. Yaw, da mey a maaya na, ŋgene Gazlavay a paka la ŋga ndaw maaya fa mey aŋga.»

*Ndəhay aa cəfdamara Yesu ŋga key maazla
(Mark 8.11, 12; Luk 11.29-32)*

³⁸ Fa dəba ha, ndəhay siya da wuzlah *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz lenj *Fariza hay siya aa guzlm̩ar a Yesu, a ləvmar: «Bay ala, ya wudam ka kandar maazla ma wuzdérwa gədaŋ ŋga Gazlavay.»

³⁹ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Akwar ndəhay masa wure kede na, malamba hay, akwar ma mbəkdamara Bay Gazlavay sem! Ka wudam ŋga hətam maazla ma wuzdérwa gədaŋ ŋga Gazlavay fara daw? Kwa akwar fa da hətam maazla ha daa ba, si maazla anda ma key ta *Jawnas, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle. ⁴⁰ Anda Jawnas ma key dar maakar taa vad, taa pas da hwad ewet mahura heyey na, ara anda ŋgene may, yah, *Bəz ŋga Ndaw, ma da

key ðar maakar taa vad, taa pas da vøged. ⁴¹ Ta pas sariya masa Gazlavay ma da ka na, ndøhay daa berney ñga Niniwe heyey na, a lacamawa la ñga mbøðmakwar ray, akwar ndøhay wure kede, maja daa masa ata ma cøndamara mey ñga Gazlavay masa Jawnas ma wuzdatara na, ta mbøðdamara menjey ata sem. Nøkmara, da wuzlah akwar fedø, ndaw ma føna Jawnas daha, ama akwar ta mbøðdamara menjey akwar daa ba. ⁴² Asaya, ta pas sariya masa Gazlavay ma da ka na, ñgwas ma key bay daa hwayak ñga Saba zleezle heyey a lacawa la ñga mbøðkwar ray, akwar ndøhay wure kede, maja anga na, a sawa da dørenj ñga cøney mey da ray lenjesl maaya ñga Bay *Salamañw. Nøkmara, da wuzlah akwar fedø, ndaw ma føna Bay Salamañw daha, ama akwar ta tøbmara mey anga daa ba.»

*Mey da ray malula ma vøhwa a ray ndaw saya
(Luk 11.24-26)*

⁴³ «Da masa malula ta bey sem da ray ndaw na, a daw a pøkey da ley saw, a søpey slam ñga møskey vaw. Ama da ta høtey slam daa ba na, ⁴⁴ a wulkey, a løvey: “Ngama, ya vøhey aa slam adfaw masa yah ma bawa da hwad a heyey.” A vøhey a ray ndaw aha aa slam anga heyey, a høtfar slam aha madiykaya maaya maaya, kwa meeme da hwad a daa ba. ⁴⁵ Da ray ñgene, malula ha a daw, a ñgølwa malula hay mekele maasala ma fønmara ta høma ñga key cek maaya ba. A samawa a ray ndaw a heyey.

Anda kede, ndaw aha a da serey banay ma fena masa ngeeme. Ara anda kede, cek aha a da key ta ndəhay masa maaya ba wure kede.»

Mamañ ñga Yesu ta məlmaha hay na, ara wa hay wa?

(Mark 3.31-35; Luk 8.19-21)

⁴⁶ Daa masa Yesu faa guzltar a ndəhay na, ata mamaha ta məlmaha hay malacatakaya daa ambaw, a wudam ñgaa guzlmari. ⁴⁷ Ndaw daha a ləvar a Yesu: «Mamakw ta məlmakw hay ata malacatakaya daa ambaw. A wudam ñgaa guzlmaka.»

⁴⁸ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Mamay na, wa? Məlma adfaw hay na, wa hay wa?» ⁴⁹ Fa dəba ha Yesu, ta', a wuzey har ñgada fa gula aŋga hay, a ləvey: «Mamay ta məlma adfaw hay na, ara ndəhay kede, ⁵⁰ maja məlma adfaw, dam-mama adfaw, da daa ba, mamay na, ara ndaw ma key cek anda Papay da vad ma wudey.»

13

Mey-menjey ta ndaw maa kwecey hulfad a ley
(Mark 4.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Ta pas a ñgene, Yesu a bey da way, a daw a njey a mey dəhwa ñga *Galile ñgaa sərkadata ndəhay. ² Ndəhay ga a kusam a cakay a. Maja ñgene, ta', Yesu a təpey aa kwambiwal, a njey a hwad a amba aa guzltar. Kwambiwal a, aa da ray yam, ama ndəhay a na, malacatakaya da mey

dəhwa ha. ³ Aa guzltar da ray cek hay ga ta mey-menjey, a ləvtar:

«Ndaw mehəvey daha, a daw ŋgaa kwecey hulfad a ley anja. ⁴ Daa masa anja faa kwacada hulfad a na, hulfad laŋgar a kəzley aa cəved. Fa dəba ha, ciyan hay a samawa, a ndamara. ⁵ Yaw, hulfad laŋgar a kəzley aa slam masa pərad, hwiyak da ray a ga daa ba. Hulfad a, a pəcey fiyaw, maja hwiyak da ray a ga daa ba. ⁶ Ama menjey nekədsey, da masa pas fa tey na, a bata. Fa dəba ha, a kweley, maja slaslalay a daa vəged ga daa ba. ⁷ Hulfad laŋgar a kəzley a wuzlah hatak. Hatak a, a gəley, aa njərdə hulfad mapəckaya ha. ⁸ Ama hulfad laŋgar na, a kəzley aa slam masa maaya, a gəley, a yey babəza ga, wurzay pal, a gwa a yey babəza temere, laŋgar kwakwar maakwaw, laŋgar may, kwakwar maakar.»

⁹ Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Da ndaw, anja ta sləmay na, ŋga cənda mey a maaya maaya.»

Yesu aa guzltar a ndəhay ta mey-menjey hay na, maja me?

(Mark 4.10-12; Luk 8.9, 10)

¹⁰ Fa dəba ha, *gula hay ŋga Yesu a ŋgəcham a cakay a, aa cəfdəmara, a ləvmar: «Kaa guzltar ŋgada ndəhay a ta mey-menjey hay na, maja me?»

¹¹ A mbəddatar, a ləvtar: «Yaa guzltar ta mey hay menjey na, maja akwar na, Ga-zlavay ta vəlkwar cəved la ŋga sərey mey hay mabadatakaya da ray mewey anja da ray

ndəhay. Ama ndəhay a kede na, Gazlavay ta vəltar cəved ɳga sərey mey a daa ba. ¹² Anda kede, da ndaw a wudey ɳga səra mey ɳga Gazlavay na, Gazlavay a jəna ɳga səra mey a la a dey a. Da ndaw a wudey ɳga səra mey ɳga Gazlavay ba na, kwa mey a masa nekədəy daa mevel anja na, Gazlavay a badərwa la tabiya. ¹³ Yaw, yaa guzltar ta mey-menjey na, maja ata fa nəkam dey, ama a hətmar dey ba, fa jəkam sləmay, ama a cəndamara ba. ¹⁴ Anda kede, cek aha ta key la ɳgada ata, anda mey masa Gazlavay maa guzlda zleezle ta mey ndaw ma təla mey anja *Izay, ma ləvey:

“Akwar fa jəkam sləmay maaya maaya,
ama ka cəndamara ba.
Akwar fa nəkam dey maaya maaya,
ama ka hətmar dey ba.

¹⁵ Maja ndəhay a, a gəmam ɳga cənam mey ba,
a dəzlmata sləmay ata hay,
a dəpmata dey ata hay.

A kamara kəne amba a hətmar dey ba,
a jəkam sləmay ba,
a təbmara mey a, aa mevel ata ba.

Da ray ɳgene, fa da mbədədamara menjey ata
amba ya mbəldata na, daa ba.”

¹⁶ «Ama akwar, gula adfaw hay na, maaya ɳga Gazlavay aa da ray akwar, maja akwar fa hətmar dey, asaya, akwar fa jəkam sləmay. ¹⁷ Ya fa ləvkwar fara fara, ndəhay ma təla mey hay ga zleezle ta ndəhay siya ga masa maaya fa mey ɳga Gazlavay ta wudəm la ɳga hətmar cek masa

akwar ma hëtmar kede, ama ta hëtmar daa ba. Ta wud'am la ŋga cëndamara cek masa akwar ma cëndamara kede, ama ta cëndamara daa ba.»

Mabara ŋga mey-menjey ta ndaw maa kwecey hulfad

(Mark 4.13-20; Luk 8.11-15)

¹⁸ «Ehe, cëndamara mabara ŋga mey-menjey ta ndaw maa kwecey hulfad heyyey dëba. ¹⁹ Ndëhay siya hay a cëndamara mey da ray *mewey ŋga Gazlavay da ray ndëhay, ama a cëndamara mabara ŋga mey a ba. Bay-malula a sawa, a la mey maaya daa mevel ata la. Ngada ata na, mey a, anja anda hulfad ma këzley aa cëved. ²⁰ Ndëhay siya hay saya ma cëndamara mey ŋga Gazlavay la na, a tëbmara fiyaw fiyaw ta meesëmey. Ngada ata na, mey a anja anda hulfad ma këzley aa slam masa përad. ²¹ Ama ndëhay a, a tëbmara mey ŋga Gazlavay ŋga ñfar nekëdsey gway. Ta pas masa banay mekele mekele ma da sawa a ray ata majा mey a na, ndëhay a, a da mbëkdamara mey ŋga Gazlavay a fiyaw fiyaw. Ata na, anda hulfad ma pëcwa daa slam masa përad, slaslalay daa vëged ga daa ba. ²² Ndëhay mekele a cëndamara mey ŋga Gazlavay, a tëbmara, ama mey a, aa zëd'fey majা ata fa wulkam kalah da ray menjey maaya da bëla, asaya, majা a wud'am zleley kalah. Ngada ata na, mey a, anja anda hulfad masa ma këzley a wuzlah hatak, manjanjërd'sakaya daa hatak a. Ata anda cek ma yey babëza ba.

²³ Ndəhay mekele saya, a jəkam sləmay fa mey ɳga Gazlavay, a təbmara. Da ray ɳgene, fara fara a kadamara sləra ta aŋga. Ata anda hulfad ma pəcwa daa slam maaya. Anda kede, mey a, a yey daa mevel ata anda hulfad ma pəcwa ma yey ga, babəza fa vəða a key temere, mekele a key kwakwar maakwaw, da daa ba, kwakwar maakar.»

Mey-menjey ta ley ɳga daw ta zlərav da hwad a

²⁴ Fa dəba ha, Yesu aa guzltar ta mey-menjey mekele a ndəhay makustakaya heyey, a ləvtar: «*Mewey ɳga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, ya gwa ɳga wa na, ta me? Ehe, ya ɳgakwar mey da ray a: Ndaw daha a sləkey hulfad maaya a ley aŋga. ²⁵ Ta tavad masa ndəhay fa nam na, masa-gəra aŋga, a sawa, a sləkey zlərav aa ley a, ta', a daw. ²⁶ Menjey nekədsey, daw heyey a pəcwa. Zlərav a, a pəcwa may. A gəlam daa slam a, a pamawa ray *. ²⁷ Anda kede, ndəhay ma ka sləra ɳga bay ɳga ley a, ta', a samawa, a ləvmar a bay ata: "Waa Bay ala, ka sləkey aa ley akah na, hulfad maaya, ba diyam? Kaa zlərav na, a sawa dama?" ²⁸ A mbəd'datara, a ləvtar: "Ara masa-gəra adaw ma ka sləra ha." Ta', ndəhay ma ka sləra aŋga hay a, a ləvmar: "Anda kede na, ka wudey ya diyam, ya mədfmata daw?" ²⁹ A mbəd'datara, a ləvtar: "Kay, a njey, maja da akwar fa mədfmata na, ka da mədfam daw maaya asiya may. ³⁰ Mbəkdamata ɳga kam daa slam a haa kasl kiya mekey daw. Ta kiya ha ɳgene, ya

* **13:26** 13.26 a pamawa ray: a təlmawa ray

da lèvtar እንገዳ da ndəhay ma da kamərwa daw a, እንገ እግዚሙማራ zlərav a la ደጋግያ, እንገ ፈውማታ maaday a, እንገ pamatar awaw fa vəđa. Ama daw maaya na, a kamərwa, a handamərwa a wuded.”»

Mey-menjey ta babəza እንገ bazlawar lej ta cek ma həsla makala
(Mark 4.30-32; Luk 13.18, 19)

³¹ Fa dəba ha, Yesu aa guzltar ta mey-menjey mekele saya a ndəhay fetede heyey, a lèvtar: «*Mewey እንገ Bay Gazlavay da ray ndəhay na, anja anda babəza እንገ bazlawar, masa ndaw ma la, ma rəba aa ley anja. ³² Anja mecəhe da wuzlah hulfad̄ hay siya, ama a pəcwa, a gəley mahura da ray cek hay siya, a tərey እንገ wudez, diyən̄ hay a samawa, a dīyam way fa mey-har hay a.»

(Luk 13.20, 21)

³³ Yesu aa guzltar ta mey-menjey mekele saya, a lèvtar: «Mewey እንገ Bay Gazlavay da ray ndəhay na, anja anda cek ma həsla makala masa እኃውስ ma həley kuset kəd̄ey, ma jahada ta hapa እንገ makala ga, amba a həslərwa tabiya.»

Yesu aa guzley ta mey-menjey na, maja me?
(Mark 4.33, 34)

³⁴ Yesu a wuzdatara mey hay cəpa እንገዳ ndəhay na, ta mey-menjey. Kwa taa guzltar ta mey mekele daa ba. ³⁵ A ka kəne na, amba a

13:30 13.30 3.12; CWJ 14.14-15 **13:31** 13.31 17.20; Lk 17.6

13:32 13.32 Ez 17.23 **13:33** 13.33 1Kwr 5.6; Gal 5.9 **13:34**

13.34-35 13.10-17

key anda *ndaw ma təla mey ɳga Gazlavay maa
guzley zleezle, ma ləvey:

«Ya daa guzltar a ndəhay ta mey-meñgey,
Ya da wuzdatara cek hay masa zleezle
mabadatakaya
dəga Gazlavay ma ləma bəla.»

Mabara ɳga mey-meñgey ta ley ɳga daw

³⁶ Fa dəba ha, Yesu ta', a mbəkdata ndəhay
heyey, a vəhey a way. Gula aŋga hay ta', a
samawa a cakay a, aa cəfdamara, a ləvmar:
«Wuzdandara mabara ɳga mey-meñgey ta
zlərav da ley heyey cey.»

³⁷ Ta', a mbədfdatara, a ləvtar: «Ndaw ma
sləka daw masa maaya na, ara yah, *Bəz ɳga
Ndaw. ³⁸ Ley na, ara bəla. Hulfad masa maaya
na, ara ndəhay ma təbmara amba Gazlavay a
wey da ray ata. Zlərav na, ara ndəhay ma namar
ray a bay-malula. ³⁹ Masa-gəra ma sləka zlərav
na, ara *Sataŋ, bay-malula. Kiya mekey daw na,
ara pas ɳga mendəvey ɳga bəla. Ndəhay ma da
kamərwa daw na, ara maslaŋ hay ɳga Gazlavay
da vad. ⁴⁰ Anda ata ma ɳgəmamara zlərav ɳga
tekwerek na, ta pas mendəvey ɳga bəla na, a da
key kəne may ta ndəhay ma namar ray a bay-
malula. ⁴¹ Anda kədə, yah, Bəz ɳga Ndaw,
ya slərdata maslaŋ adfaw hay da vad la ɳga
badamata ndəhay ma təknamata ndəhay ɳga
key mebərey lej ndəhay ma kam cek malamba
da wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray
ata. ⁴² A da kəzlamata aa awaw mendəvey ba.

Fetede na, a tewam la, aa pədəm sler la. ⁴³ Ama ŋgada ndəhay ma namar ray a Bay Gazlavay na, a njam la ta Papa ata, Bay Gazlavay, da vad, a wadəm la anda pas. Da ndaw, aŋga ta sləmay na, ŋga cənda mey a maaya maaya.»

Mey-meŋgey ta zleley mabadakaya lej ta bersle

⁴⁴ Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey mekele saya, a ləvtar: «*Mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, aa letek ta zleley mabadakaya daa ley. Ndaw a daw, a hətar, a bada ma fəna saya. Aa səmey ga da ray a. Maja ŋgene, a daw, a həd̄kadata cek aŋga hay tabiya amba a həd̄ka ley a.

⁴⁵ «Asaya, mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay na, aa letek ta ndaw ma ka filaw, ma səpey bersle maaya membey ŋga həd̄key. ⁴⁶ Da ta hətey bersle maaya membey ma həd̄key ba la na, a daw, a həd̄kadata cek aŋga hay tabiya amba a həd̄ka bersle he.»

Mey-meŋgey ta tabaw

⁴⁷ «Asaya, *mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay na, aa letek ta *tabaw † ma kərzawa ewet hay daa dəhwə, a kusmawa səkway ŋga ewet hay mekele mekele ga. ⁴⁸ Masa tabaw a ta rəhey cay ta ewet e na, ta', a badamərwa a mey dəhwə. A njam ta njey, a walamata səkway ŋga ewet hay masa maaya, a pamata aa gabal,

13:42 13.42 8.12 **13:43** 13.43 Dan 12.3; NMH 5.31; Mt 11.15

13:44 13.44 Fəl 3.7-14 † **13:47** 13.47 tabaw: Ara njeele mahura masa ndəhay ga ma kərzadamara ewet daa slam a.

ama səkway ḥja ewet hay masa maaya ba na, a kəzlamata. ⁴⁹⁻⁵⁰ Ta pas mendəvey ḥja bəla na, maslaŋ hay ḥja Gazlavay da vad, a samawa la ḥja wunkey ndəhay ma namar ray a Gazlavay ta ndəhay masa ta mebərey. Ndəhay masa ta mebərey na, a kəzlamata aa awaw mendəvey ba. Fetede na, a təwam la, asaya, aa pədəm sler la. Sariya ḥja Gazlavay ma da key na, ara anda kede.»

Mey da ray Mey hay menjey ḥja Yesu

⁵¹ Yesu aa cəfdəta gula aŋga hay, a ləvtar: «Akwar ta sərmara mabara ḥja mey hay menjey kede la daw?» A mbəddamara, a ləvmar: «Ahaw, ala ta sərmara la.»

⁵² Da ray ḥjene, Yesu a ḥjatar mey mekele saya, a ləvtar: «Kwa waawa da wuzlah *ndəhay maa sərkada kwakwas ḥja Mawiz ma təba amba Gazlavay a wey da ray a na, aŋga anda bay ḥja way ma badərwa zleley aŋga mawiya ta magurma ḥja jəney ndəhay.»

Ndəhay da Nezeret a rəsmara Yesu

(Mark 6.1-6; Luk 4.16-30)

⁵³ Masa Yesu maa guzltar a ndəhay ta mey hay menjey cay na, ta', a sləkdey fetede, ⁵⁴ a daw a *Nezeret, slala masa aa ma gəley da hwad a. Fetede aa sərkadata ndəhay daa *way-mewuzey-mey ḥja Gazlavay. Ndəhay tabiya daa way a, a rəzlam, a ləvam: «Haya! Ma vəldara lengesl a ndaw a kede ḥja sərey cek hay anda kede na, wa? A hətərwa lengesl ḥja sərey cek hay a kede

na, dama? ⁵⁵ Anja na, bəzey ḥga ndaw ma sla hwadam, ba diya? Mamaha na, *Mari, ba diya? Ata *Jak, *Jawzef, *Simajw leŋ Jud na, məlmaha hay ba diya? ⁵⁶ Dam-mamaha hay tabiya, ata da wuzlah aləkwa fedē, ba diya? Kaa a hətərwa lenjesl kede ta gədaŋ kede na, dama?» ⁵⁷ Ara maja mewulkey ata ḥgene, ata ma təbmara mey ḥga Yesu ba. Da ray ḥgene, Yesu aa guzltar, a ləvtar: «*Ndaw ma təla mey ḥga Gazlavay na, ndəhay a təbmara mey anja kwa dama dama, ama ma təbmara ba na, si ndəhay daa hwayak anja, ndəhay daa səkway anja.» ⁵⁸ Yesu a key maaazla hay fetede nekədəy gway maja ata ma təbmara mey anja ba.

14

*Mey da ray meməcey ḥga Jan-Baptis
(Mark 6.14-29; Luk 9.7-9)*

¹ Daa ḥgene, *Herawt, bay daa hwayak ḥga *Galile, a cənda mey da ray Yesu. ² Da ray ḥgene, aa guzltar a madərlam anja hay, a ləvtar: «Ndaw aha na, ara *Jan-Baptis. A sləkdawa daa meməcey. Ara maja ḥgene, anja ta gədaŋ ḥga key maaazla hay.»

³⁻⁴ Herawt aa guzley anda kede na, maja ara anja ta ray anja ma kədfa Jan-Baptis a vagay. Ehe mey da ray Jan-Baptis a: Herawt a la Herawdiyat, ḥgwas ḥga məlmaha *Fəlep ḥga ḥgwas anja, daa masa Fəlep aa ta dey ḫagay. Maja ḥgene, *Jan a ləvar a Herawt:

«Kah ma la ḥgwas ḥga məlmakw ḥgene na, ara cek matəkakaya daa kwakwas aləkwa.» Da ray ḥgene, Herawt a ləvtar a sewje aŋga hay ḥga kərzamara Jan a. Ta', sewje aŋga hay a, a kərzamara, a jəwmara, a kəzlamara aa fərsəne.

⁵ Herawt a wudsey ḥga kəfa Jan a vagay, ama a zlurey ta ndəhay *Jəwif hay majā a wulkam na, Jan a ara *ndaw ma təla mey ḥga Gazlavay.

⁶ Yaw, ta pas gwagway ḥga mesərfedey dər ḥga mayawa ḥga Herawt na, dam ḥga Herawdiyat a gərvey fa mey ḥga ndəhay mazəltakaya aa gwagway a. Megərvey a, a mbafar kalah a Herawt. ⁷ Ta', a mbedsey fa mey ḥga ndəhay, a ləvar a dam aha: «Kwa meeme masa kah maa cəfdafaya na, ya vəldakawa la.» ⁸ A mbəddara a Herawt, a ləvar: «Vəldiwa ray ḥga Jan-Baptis aa vəley wure kede fedə.» A ləvar anda ḥgene na, majā mamaha ma balar mey.

⁹ Masa Bay Herawt ma cənda mey a kede na, mevel a tədər. A gwa ḥga mbədəda mey aŋga ha saba, majā ta mbedsey sem fa mey ḥga ndəhay mazəltakaya heyey. Da ray ḥgene, ta', a vəley cəved ḥga vəlda ray ḥga Jan-Baptis ḥgada dam aha. ¹⁰ Ta', a slərey ndaw aa fərsəne. Ndaw aha a dəslərwa ray ḥga Jan-Baptis, ¹¹ a parawa aa vəley, a handərwa, a vəldara a dam a heyey. Ta', dam aha a handara a mamaha. ¹² Fa dəba ha, gula hay ḥga Jan-Baptis a, a diyam a lamara vagay a, a pəshamara aa cəvay. Ta', a diyam, a wuzdamara mey a, a Yesu.

*Yesu a vəltar cek mezəmey ɳgada ndəhay ma
fəna gabal zlam
(Mark 6.30-44; Luk 9.10-17; Jan 6.1-14)*

13 Daa masa Yesu ma cənda mey da ray meməcey ɳga *Jan-Baptis la na, pərta! a sləkdey, ta', a daw ta kwambiwal amba a wusey taava anja aa slam masa ndəhay da hwad a daa ba. Masa ndəhay da slala hay ma cəndamara anja sem na, a diyam ta mey dəhwa ha ta salay, a səpmar wurzay. **14** Anja ma wusey cay na, ta', a bərnəgawa daa kwambiwal a, a hətfatar ndəhay makustakaya ga fetede. A sərfatar dey-ceceh, ta', a mbəldata masa-macay hay da wuzlah ata.

15 Ta pas ɳgaa kwad na, *gula hay ɳga Yesu a ɳgəcham fa vədə, a ləvmar: «Wure kedə hakwad cay, aləkwa da wuzlah-ley. Ngama na, ka mbədstar mey a ndəhay a ɳga diyam a slala hay, amba a hədkam cek mezəmey.» **16** Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Ndəhay a na, si a diyam a slala hay daw? Akwar, ray akwar na, vəlmatar cek mezəmey a.» **17** Ama a mbəddamara, a ləvmar: «Kwa cek mezəmey fa ala daa ba, si pej zlam ta ewet cew daada gway.» **18** Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Handamərwa fedə.»

19 Fa dəba ha, Yesu a ləvtar ɳgada ndəhay tabiya ɳga njam a hwayak. Anja hal! a həlta pej zlam ta ewet cew heyey, a bangada dey a vad, a kar suse a Gazlavay. Fa dəba ha, a papəsa pej e, ta', a vəldatara a gula anja hay amba a wunkamatara a ndəhay makustakaya

heyey. ²⁰ Kwa waawa a zəmey haa a rəhey. Gula aŋga hay ta', a cakalamara siya ŋga peŋ e. Membəkey na, a rəhey gadakar kuraw a ray a cew. ²¹ Ndəhay ma zəmam peŋ e na, ata ga ara mey ba, a fəna ndəhay gabal zlam, ŋgusay ta bəza hay manjar ŋga sləfam.

*Yesu a daw ta salay da ray dəhwa ŋga Galile
(Mark 6.45-52; Jan 6.15-21)*

²² Masa ndəhay a ma zəmam cek cay na, wure wure ŋgene Yesu ta', a təktar d̄ay a gula aŋga hay ŋga təpam aa kwambiwal amba ata na, a zləŋgam teesed a dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga *Galile. Yesu na, a njey fa dəba d̄agay amba a mbəd̄tar mey a ndəhay makustakaya heyey ŋga diyam a way. ²³ Masa ta mbəd̄tar mey a ndəhay a cay na, ta', a təpey aa ray ŋga aŋwa ŋga dərwa dəngay. Haa tavad̄, aŋga pal taava aŋga da aŋwa ha cəŋga. ²⁴ Kwambiwal masa gula aŋga hay da hwad̄ a heyey, aŋga da wuzlah yam, aŋga dərenj ta rav-zazay, vaŋgwala ŋga yam fa zakada * kwambiwal a maja memed fa key ga ŋgada ray ata. ²⁵ Fa dəba ha, gweegwe slam ŋgaa pərek na, Yesu ta', a daw ta salay da ray yam ŋgada fa ata. ²⁶ Masa gula aŋga hay a ma hətmar fa daw da ray yam na, a zluram ga, aa wasam pər-par! Aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ara mamayam!» Ta', a wudam ta gədaŋ maja mandərzay fa katar. ²⁷ Ama, wure ŋgene,

14:20 14.20 2Bay 4.43-44 **14:23** 14.23 5.1; Lk 5.16 * **14:24**
14.24 a zakada: a dəgda **14:25** 14.25 Jəw 9.8 **14:26** 14.26
Lk 24.37

Yesu aa guzltar, a lëvtar: «Dëkmara mevel! Ara yah, ka da zluram ba!»

²⁸ *Piyer a mbøddara, a lëvar: «Bay adfaw, da ara kah fara fara na, vølya cøved amba ya daw da ray yam ñgada fa kah taw.» ²⁹ Ta', Yesu a lëvar a Piyer: «Sawa!»

Piyer a børñgawa daa kwambiwal, a daw da ray yam ta salay ñgada fa Yesu. ³⁰ Ama, masa aa ma nøka memed fa key ta gødanj na, mandørzay a kar. A zlar ñga mbøzey asi yam, ta', a wudey, a løvey: «Bay mahura, løhdaya!» ³¹ Wure wure ñgene, Yesu tal! a tøley har, a kørza fa har, a lëvar: «Ka wulkey cew cew na, maja me? Kah, ndaw masa ma paya ñga ndaw akah fara fara ba ñgene.» ³² Fa døba ha, ta', a tøpam cewete aa kwambiwal a. Wure wure ñgene, memed e, deñ! a lecey, a key saba. ³³ Gula hay ñga Yesu massa daa kwambiwal, a ragadam fa mey anja, a lëvmar: «Fara fara, kah na, Bøzey ñga Gazlavay.»

*Yesu a mbøley masa-macay hay daa hwayak
ñga Genezeret*

(Mark 6.53-56)

³⁴ Masa ata Yesu ta gula anja hay ma tøngam la a dey lançgar ñga døhwa ñga *Galile heyey na, a wusam aa hwayak daha mezøley Genezeret. ³⁵ Ndøhay daa slam aha na, a sørmara ara Yesu. Ta', a kadamatara mey a, a ndøhay da slala hay mekele mekele daa hwayak a. Daa masa ata ma cøndamara mey a cay na, ta', a handamar

masa-macay hay. ³⁶ A bərkwamara amba masa-macay hay a, a gəsam har kwa fa mey ɳga zana aŋga gway. Ndəhay ma gəsfamar har cəpa na, ta mbəlam sem.

15

*Mey ɳga Yesu da ray kwakwas ɳga Jəwif hay
(Mark 7.1-13)*

¹ Fa dəba ha, *Fariza hay ta *ndəhay maa sərkada kwakwas ɳga Mawiz a samawa da *Jeruzelem fa Yesu, a ləvmar: ² «Gula akah hay a zləbmara kwakwas ɳga papaŋ ɳga papa aləkwa hay zleezle na, majा me? A da zəmam daf na, a pərmara har anda kwakwas aləkwa ma ləvey ba na, kwara?» ³ Yesu a mbəd̄datara, a ləvtar: «Akwar na, ka zləbmara *mewey hay ɳga Gazlavay ta mesəpey kwakwas akwar hay na, majা me? ⁴ Gazlavay a ləvey: “Natar ray ɳgada ata papakw ta mamakw.” Asaya, “Ndaw ma cəda papaha, da daa ba, ma cəda mamaha na, si a kədmara ndaw aha vagay.”

⁵ Ama akwar na, akwar faa sərkadam ndəhay, ka ləvam ndaw a gwa ɳga ləvar a papaha, da daa ba, a mamaha: “Cek masa yah ma da vəldakawa ɳga jənka heyey na, ya vəldakawa daa saba, majа yah ma vəldara sem a Gazlavay.”

⁶ Ngene na, ndaw aha a nar ray a papaha, da daa ba, a mamaha ha saba, ba diya? Ara anda ngene, akwar fa nəsmara mey ɳga Gazlavay, ta mesəpey kwakwas akwar. ⁷ Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew! *Izay, *ndaw ma təla mey

ŋga Gazlavay zleezle maa guzley da ray akwar na, anja fara. Izay a, a ləvey:

8 "Gazlavay a ləvey: Ndəhay keđe fa həslmaya ray

ta mey ŋga tede,
ama mevel ata na, aa dəren̄ ta yah.

9 Ata fa həlmamaya,

ama mehəlmey a, ta tərey sem ŋga cek ŋga tede,

maja kwakwas masa ata maa sərkadamara ŋgene na,

ara kwakwas ŋga ndaw-magədaŋ daada gway."»

*Mey da ray cek mekey mebərey a ndaw
(Mark 7.14-23)*

10 Fa dəba ha, Yesu a zəltərwa ndəhay makus-takaya ta', aa guzltar, a ləvtar: «Jəkam sləmay, cəndamara mey keđe maaya maaya: **11** Cek masa ndaw ma ndəkwda a mey, ma zəma na, a kar mebərey ba, ama ma kar mebərey na, si mey ma bawa da mey aŋga.»

12 Ta', *gula hay ŋga Yesu a ŋgəcham a cakay a, a ləvmar: «Ka fa səra mey masa kah maa guzlda keđe na, fa catar mevel a *Fariza hay, ba diya?» **13** Yesu a mbəd'datara, a ləvtar: «Kwa wudez wura wura masa Papay da vad', ma rəva ba na, a məd'mara la. **14** Mbəkdamata! Ata na, wulaf hay ma dədam wulaf hay anda ata. Da ndaw-wulaf a dədey wulaf cəla ta zlanday na, ata cewete a təđam la aa vəged, ba diya?»

15:7 15.7-9 Iz 29.13 **15:11** 15.11 SNM 10.15; 1Tm 4.4; Tit 1.15

15:14 15.14 23.16, 24; Lk 6.39; Rm 2.19

15 Fa dəba ha, *Piyer ta', aa guzlar, a ləvar: «Wuzdandara mabara ŋga mey a kede cey.» **16** Yesu a ləvey: «Akwar gula adaw hay kwa na, ka cəndamara mey a kede ba saya na, gway daw? **17** Cek masa ndaw ma ndəkwda a mey, ma zəma na, a daw ŋgada hwad ŋga ndaw aha. Fa dəba ha, a bawa a palah. Ka ta sərmara daa ba cənja daw? **18** Ama mey masa ndaw maa guzlda ta mey anja na, a sawa dəga daa mevel anja. Ngene, a kar mebərey a ndaw aha. **19** Mewulkey maaya ba a bawa na, daa mevel ŋga ndaw. Ara mewulkey a ma həlda ndaw ŋga kədəy ndaw vagay, ŋga ley vaw saw da palah, ŋga key cek malamba saw kəne, ŋga leley, ŋga mbərzley a ray ndaw, len ŋga key mbadfa fa ndəhay. **20** Ara səkway ŋga cek hay malamba anda kede ma kar mebərey a ndaw. Ama, da ndaw a zəma cek ta har manjar ŋga pərey na, ara mebərey ba.»

*Ngwas masa Jəwif ba a pa Yesu ŋga ndaw
anja fara fara*

(Mark 7.24-30)

21 Fa dəba ha, Yesu pərta! a sləkdey daa slam aha, tal! a diyam ta gula anja hay aa hwayak mekele masa berney ŋga Tir ta berney ŋga Sidanjw da hwad a. **22** Ngwas daa hwayak a daha, anja dam Kana. A sawa fa Yesu, a kar ambahw, a wudey, a ləvar: «Waa Bay mahura, Bəzey ŋga *Davit! Dam adaw daha, anja ta malula da ray, fa sərda banay kalah. Sərfaya dey-ceceh may taw!» **23** Yesu taa guzlar kwa mey pal daa ba. Gula anja hay a

ŋgəcham a cakay a, a ləvmar: «Mbədər mey a ŋgwas a kede, maja fa səpndakwar wurzay ta mewudey.» ²⁴ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Gazlavay a slərdiwa na, fa ndəhay *Israyel hay gway. Ata na, maazədtakaya anda təbaŋ hay manjar mecəkwer.»

²⁵ Ama, ŋgwas a heyey a daw, a regedey fa mey aŋga, a ləvar: «Waa Bay mahura, jənya may taw!» ²⁶ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Mevəley daf ŋga bəza hay ŋgada gədey hay na, maaya daw?» ²⁷ Ngwas a heyey a ləvar: «Ahaw, Bay adaw, kaa gədey hay na, a zəmam meepəsey ŋga daf ma kəzley daa slam masa bay ata hay ma zəmam daf cəŋga, ba diya?» ²⁸ Da ray ŋgene, Yesu a mbəddara, a ləvar: «Maaya kwakwa! Kah ma paya la ŋga ndaw akah fara fara. Cek aha ŋga key anda kah ma wudsey.» Daa ŋgene, dam aŋga heyey a mbəley.

Yesu a mbəley masa-macay hay ga

²⁹ Fa dəba ha, Yesu a sləkdəy daa slam aha, a daw ta mey dəhwə ŋga *Galile. Ta', a təpey aa ray ŋga aŋgwa, cəkwam! a njey fetede.

³⁰ Ndəhay makustakaya ga, a samawa fa vədə, a handamawa ndəhay jegwer hay, ndəhay wulaf hay, ndəhay maahəlbatakaya hay, madagazlam hay leŋ ndəhay ta macay hay mekele mekele ga. A njadamata fa mey ŋga Yesu. Ta', a mbəldata.

³¹ Ndəhay makustakaya heyey a rəzlam majə ata ma hətmatar madagazlam hay heyey faa guzlam dəba, ndəhay maahəlbatakaya hay heyey ta

mbəlam cay, ndəhay jegwer hay heyey fa diyam ta salay ata hay, wulaf hay may fa hətmar dey dəba. Ta', a həlmamara Bay Gazlavay ɳga *Israyel hay.

Yesu a vəltar cek mezəmey ɳgada ndəhay ma fəna gabal məfad

(Mark 8.1-10)

³² Yesu ta', a zəltərwa gula anja hay, a ləvtar: «Dey-ceceh fa kaya fa ndəhay makustakaya kedə, maja anja kaa dəar maakar ata da cakay adaw, wure kedə cek mezəmey da har ata daa saba. Ya wudey ɳga mbəkdata ɳga diyam a way ta may ba, maja da a da hətam gədanj daa cəved ɳga wusey a way ata hay ba kwa.»

³³ Gula anja hay a mbəddamara, a ləvmar: «Kaa aləkwa da wuzlah-ley kedə na, ya da hətmawa cek mezəmey ɳga rəhdata ndəhay tabiya makustakaya kedə na, dama?» ³⁴ Yesu aa cəfdata, a ləvtar: «Da har akwar fedə kaa na, pej we?» A mbəddamara, a ləvmar: «Da har ala na, pej maasala ta ewet mecəhe mecəhe nekədsey gway.»

³⁵ Yesu a ləvtar a ndəhay makustakaya heyey ɳga njam a hwayak. ³⁶ Anja ta', a həla pej maasala ta ewet hay heyey, a kar suse a Gazlavay, a papəsa, ta', a vəldatarə a gula anja hay. Gula anja hay a, a wunkamatara a ndəhay makustakaya ha. ³⁷ Kwa waawa ta hətey cek mezəmey la, haa a rəhey. Ta', gula anja hay a cakalamara siya mambəkakaya. Macakalakaya ha a rəhey gadakar mahura mahura maasala.

38 Yaw, ndəhay ma zəmamara pen ta ewet e na, ndəhay gabal məfad, ŋgusay ta bəza hay manjar ŋga sləfam. ³⁹ Fa dəba ha, Yesu a mbəkdata ndəhay makustakaya ha ŋga diyam a way ata hay. Ta', a təpey aa kwambiwal, a diyam aa hwayak mezəley Magadanj.

16

Mahura ŋga Jəwif hay aa cəfdamara Yesu ŋga key maazla

(Mark 8.11-13; Luk 12.54-56)

¹ Fa dəba ha, *Fariza hay ta ndəhay *Saduse hay a ŋgəcham a cakay Yesu ŋga jadamara, aa cəfdamara amba a key maazla ŋga wuzda gədanj anga a sawa ta fa Bay Gazlavay. ² Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «[Masa pas fa kəzley, gazlavay fa key magaza na, ka ləvam mandaw na, gazlavay ŋga var a key daa ba. ³ Asaya, pərek pərek da masa pas fa bawa, fa cey na, ka ləvam tasana na, var a pey la. Anda kedə, da akwar fa nəkam dey a gazlavay na, ka sərmara cek ma da key tasana ta cek ma da key mandaw. Kaa sləra masa yah ma ka na, ka sərmara mabara ha ba na, kwara?] ⁴ Akwar ndəhay masa wure kedə na, malamba hay, akwar ma mbəkdamara Bay Gazlavay sem! Ka wudsam ŋga hətam maazla ma wuzzərwa gədanj ŋga Gazlavay fara daw? Kwa akwar fa da hətam maazla ha daa ba, si maazla anda ma key ta *Jawnas * zleezle.»

Fa dəba ha, Yesu ta', a mbəkdata, a daw.

16:1 16.1 Janj 6.30 **16:1** 16.1-4 12.38-39; Lk 11.16, 29-30

* **16:4** 16.4 Nəka Mt 12.39-40.

*Mey-menjey da ray meesørkedey ḥga Fariza
hay ta ḥga Saduse hay
(Mark 8.14-21)*

5 Daa masa ata Yesu ta gula aŋga hay ma təŋgam sem a dey laŋgar ḥga dəhwa na, gula aŋga hay a ta sərfadamara ḥga handawa peŋ daa ba. **6** Ta', Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Wam vaw fa cek ma həsla peŋ ḥga *Fariza hay lenj ḥga *Saduse hay!» **7** Da ray ḥgene, gula aŋga hay aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Aa guzley anda kede majā aləkwa ma sakurwa ta peŋ daa ba daw?»

8 Yesu na, ta səra mey masa ata maa guzldamara da wuzlah ata sem. Da ray ḥgene, aa cəfdata, a ləvtar: «Akwar ndəhay masa ma pamara Gazlavay ḥga ndaw akwar fara fara ba ḥgene, ka wulkam da ray peŋ masa akwar ma handamawa daa ba na, majā me? **9** Haa wure kede akwar na, ka cəndamara mey a ba cəŋga daw? Sərfadamara peŋ zlam masa yah ma wunkatara ḥgada ndəhay gabal zlam heyey. Mambəkakaya na, a rəhey gadakar we?

10 Asaya, sərfadamara peŋ maasala masa yah ma wunkatara ḥgada ndəhay gabal məfad̄ heyey. Mambəkakaya na, a rəhey gadakar mahura mahura we? **11** Yaw, daa masa yah maa guzlkwar: “Wam vaw fa cek ma həsla peŋ masa fa Fariza hay lenj fa Saduse hay” na, yaa guzley na, da ray peŋ ba. Kaa ka cəndamara ba na, kwara?»

12 Anda kede, *gula hay እንደ,Yesu heyey a sermara, Yesu aa guzltar na, da ray cek ma hësla pej fara fara ba, ama a እንጂtar mey da ray meeserkedey እንደ Fariza hay ta እንደ Saduse hay.

*Piyer a wuzda, Yesu na, ara Kəriste
(Mark 8.27-30; Luk 9.18-21)*

13 Yesu a wusey aa slam masa gweegwe ta slala Sezere-Fəlep. Aa cəfdəta gula anja hay, a ləvtar: «Ndəhay a padamaya, yah, *Bəz እንደ Ndaw na, እንደ wa?»

14 A mbədfədamara, a ləvmar: «Ndəhay siya a ləvam kah na, *Jan-Baptis, mekele hay a ləvam, kah na, *Eli, *ndaw ma təla mey እንደ Gazlavay zleezle. Ndəhay mekele hay saya a ləvam, kah na, Jeremey, da daa ba, ndaw mekele dasi ndəhay ma təla mey እንደ Gazlavay zleezle.»

15 Ta', Yesu aa cəfdəta saya, a ləvtar: «Kaa akwar may, ka ləvam yah na, wa?»

16 *Simanjw *Piyer a mbədfədara, a ləvar: «Kah na, *Kəriste, Bəzey እንደ Gazlavay, ndaw masa anja daha ta dey እንደ sərmataw.»

17 Yesu aa guzlar, a ləvar: «Simanjw, bəzey እንደ *Jawnas, maaya እንደ Gazlavay aa da ray kah, maja mey masa kah maa guzlda kede na, ara ndaw-magədaŋ ma wuzdakawa ba, ama ara Papay da vad ma wuzdakawa. **18** Yaw, yah may, ya fa ləvka, kah na, mezəley akah Piyer anda meləvey “pərad.” Ya da pa *mecəmey-ray እንደ ndəhay aðaw hay da ray pərad a. Kwa meməcəy

na, fa da gwa ŋgaa zədda daa ba. 19 Ya da vəlka
gədaŋ ŋga wurey cəved ŋgada ndəhay amba a
təram ndəhay ŋga Gazlavay. Mey masa kah ma
da jəwa da bəla na, anŋa majəwkaya da gazlavay
da vad may. Asaya, mey masa kah ma da pəska
da bəla na, anŋa mapəskakaya da gazlavay da
vad may.»

20 Yesu ta', a kətata gula aŋga hay, a katar mey, a ləvtar: «Fara fara yah na, Kəriste, ama ka da wuzdamara a ndəhay ba.»

*Ndaw ma wudey ñga səpa Yesu na, si a key
me?*

(Mark 8.27-30; Luk 9.18-21)

21 Dēga ta pas masa *Piyer ma wuzda Yesu ara *Kəriste heyey na, Yesu a wuztar mey ŋgada gula anja hay, a ləvtar: «Si ya daw a *Jeruzelem. Mahura hay ŋga *Jəwif hay, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, len *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz na, a sərdamaya banay la fetede, a kədmaya la vagay. Ama ŋga dər maakar a na, ya sləkdawa la daa meməcey.»

²² Piyer ta', a zəla Yesu ta cakay, a mbədar ray, a ləvar: «Kay! Bay mahura, Gazlavay ɳga ka kene ba! Anja səkway ɳga cek anda ɳgene na, ɳga hətfaka ba səlak!» ²³ Ama Yesu pəla! a mbədəy dey ɳgada fa Piyer, a ləvar: «Hway la da cakay adaw, kah, *Satanj. Kah na, ka fa səpev ɳga zlanqadadaya daa cəved adaw?»

16:18 16.18 Lk 22.32; Jan 1.42; 21.15-17; Ef 2.20 **16:19** 16.19
Lk 11.52; Mt 18.18; Jan 21.15-17 **16:20** 16.20 17.9 **16:21**
16.21 17.22-23; 20.17-19; 26.2

Maja mewulkey akah ñgene na, ara mewulkey ñga Gazlavay ba, ama ara mewulkey ñga ndawmagədan gway.»

24 Ta', Yesu aa guzltar a gula anja hay, a lëvtar: «Da ndaw a wudey ñga sëpya na, si a mbékda mewulkey fa ray anja, a sëpya ta mevel pal, si a bësa banay ma da sawa a ray anja maja yah, anda yah ma da mëcey fa hwadam mazlangalakaya. **25** Sërmara, kwa waawa ma wudey ñga lëhda heter anja na, a key aa zëdدا, ama ndaw maa zëdدا heter anja maja yah na, a hëtar la aa slam a. **26** Da ndaw a hëtey cek hay tabiya masa anja ma wudey da bëla këdë, ama taa zëdدا heter anja sem na, cek hay a tabiya ñgene, ta lëhdamara ndaw a la daw? Yaw, ndaw a gwa ñga mbëda heter anja na, ta me? **27** Sërmara, yah, *Bëz ñga Ndaw na, ya da sawa ta gëdañ ñga Papay lenj ta maslañ anja hay da vad. Ya da pëla mawurbay kwa ñga waawa cëpa, tëdë fa slëra masa ndaw a ma ka. **28** Ya fa lëvkwar fara fara, ndëhay siya da wuzlah akwar fede, fa da mëcam daa ba haa ata ma hëtmaya ta dey ata la ëdagay, masa yah, Bëz ñga Ndaw, ya fa zëma bay adfaw.»

17

*Yesu a mbëdey fa dey ñga gula anja hay
(Mark 9.2-13; Luk 9.28-36)*

16:24 16.24-25 10.38-39; Lk 14.27; 17.33; Jaŋ 12.25-26; 1Pi 2.21

16:27 16.27 Ps 62.13; Jëw 34.11; Mt 7.23-27; 13.41; 25.31-46; Lk 13.27; Jaŋ 5.29; Rm 2.6; 1Kwr 3.13-15; 1Pi 1.17; 2Tm 4.14; CWJ 22.12 **16:28** 16.28 10.23; 24.34; Mk 9.1; 13.30; Lk 9.27; 21.32

1 Dar maakwaw fa dəba ha na, Yesu ta', a zəltə ata *Piyer, *Jak, lej *Jan, məlmaŋ ŋga Jak a, a ŋgəlta aa ray ŋga aŋwa maazəma, a njam fetedə taava ata. **2** Yesu a, pəla! a mbədsey fa dey ata, dey aŋga a wedsey anda pas, zana aŋga mabara ndəd-nded. **3** Wure wure ŋgene, ata *Mawiz ta *Eli a wuzmatar vaw a gula aŋga hay heyey *. Gula hay a, a hətmatar fa kam maday ta Yesu a. **4** Da ray ŋgene, Piyer aa guzlar a Yesu, a ləvar: «Waa Bay Mahura, maaya na, ya njakwa fedə. Da ka wudsey na, amba ya kərcey slam hay maakar, pal ŋgada kah, pal ŋgada Mawiz, pal ŋgada Eli.»

5 Daa masa faa guzley aran̄ na, mekwtenē mewesdəy ndəd-nded! a sawa, sərat! a sərtata. A cənam day maa guzlwa daa mekwtenē he, a ləvey: «Kede he ara Bəzey adaw masa yah ma wudə kalah. Ara bəzey masa ya faa səmey ga da ray a. Jəkfamar sləmay!»

6 Masa *gula hay ŋga Yesu ma cəndamara la na, a zluram ga, ta', a tədəm ta mey ta mey, dəngay dar! a hwayak. **7** Wure ŋgene, Yesu a ŋgəchawa a cakay ata, a wusta ta har, a ləvtar: «Sləkdam, ka da zluram ba.» **8** A baŋgadəmara dey na, a hətam ndaw mekele saba, si Yesu taava aŋga gway.

9 Masa ata fa bərŋgamawa da aŋwa ha na, Yesu a kətata, a ləvtar: «Ka da wuzdamara cek masa akwar ma hətmar kede a ndaw ba, haa kasl

17:1 17.1 5.1 **17:2** 17.2-8 2Pi 1.16-18; CWJ 1.16 * **17:3** 17.3

Ata Mawiz ta Eli na, ta məcam sem dəga zleezle, ta wuzmatar vaw la a gula hay ŋga Yesu. **17:5** 17.5 3.17

pas masa yah, *Bəz ŋga Ndaw, ma da sləkdawa daa meməcey.»

10 Ta', gula hay ŋga Yesu aa cəfdamara, a ləvmar: «Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz a ləvam si Eli a sawa la teesed da ray *Kəriste na, maja me?» **11** Yesu a mbəddatar, a ləvtar: «Ahaw, fara fara si Eli a sawa ŋga diyta cek hay cəpa maaya maaya. **12** Ama, yah na, ya fa ləvkwar, Eli ta sawa cay. Ndəhay ta hətmar la, ama ta sərmara daa ba, ta kamar cek maaya ba la anda mevel ata ma wudsey. Ara kəne may, ndəhay a ma da sərdamaya banay, yah, Bəz ŋga Ndaw.»

13 Anda kede, gula hay ŋga Yesu ta sərmara sem Yesu aa guzltar na, da ray *Jaŋ-Baptis.

*Yesu a bada cek da ray bəzey
(Mark 9.14-29; Luk 9.37-43a)*

14 Masa ata Yesu ta gula anŋa hay maakar heyey ma wusam la a cakay ndəhay makustakaya na, ta', ndaw datha a ŋgəchawa a cakay Yesu, a regedey fa mey anŋa, **15** a kar ambahw, a ləvar: «Bay Mahura, bəzey adfaw anŋa ta cek da ray, fa bərzlada, fa sərda banay. Da cek aha ta zlar ŋga bərzlada la na, ta pas langar a təd̥da aa awaw, da daa ba, aa yam. Sərfar dey-ceceh may taw! **16** Ya ta handa la fa gula akah hay, ama ta gwamara ŋga mbəldamara daa ba.»

17 Yesu ta', aa guzley, a ləvey: «Hey! Akwar ndəhay marəzltakaya masa ma pamaya ŋga ndaw akwar fara fara ba kede. Ya da njey ta

akwar na, haa ta vara? Ya da bëskwar na, haa ta vara? Handamiwa bëzey a fedé!» ¹⁸ Masa ata ma handamérwa bëzey a la na, Yesu ta', aa bëcar a cek da ray bëzey a. Ta', cek aha a bey. Wure ñgene, bëzey a, a mbëley.

¹⁹ Masa ata Yesu ta gula anja hay ata taava ata na, ta', gula anja hay a, a ñgëcham a cakay a, aa cëfdamara, a lëvmar: «Ala ta gwamara ñga badamara cek da ray bëzey a daa ba na, maja me?» ²⁰ Yesu a mbëddatar, a lëvtar: «Maja akwar fa tëbmara mey ñga Gazlavay fara fara daa ba. Ya fa lëvkwar fara fara, da akwar fa tëbmara mey ñga Gazlavay kwa kuset këdëy hëma babëza ñga bazlawar na, ñgene, ka gwamara ñga lëvmar a anjwa mahura këde, slëkdey la fedé, daw ñgada fataday na, anjwa ha a slëkdey la. Anda këde, cek masa ta gëra ñga key fa akwar na, daa ba. [²¹ Ama ñga bey cek anda këde da ray ndaw na, si ta medorey-dangay a Bay Gazlavay lej ta mekey *daliyam.]»

Yesu aa guzley saya da ray memëc ey anja ta maslëkdawa anja

(Mark 9.30-32; Luk 9.43b-45)

²² Ta pas lanjar daha, ata Yesu ta gula anja hay a vëhmawa a *Galile, ata tabiya daa slam a. Yesu ta', aa guzltar, a lëvtar: «A da kërzamaya yah, *Bëz ñga Ndaw, a da vëldamaya a har ndëhay. ²³ Ndëhay a, a da këdmaya vagay. Nga dar maakar a na, ya slëkdawa la daa memëc ey.»

Mey a këde a tëdstar mevel a gula anja hay.

Mey da ray budaw

²⁴ Ata Yesu ta gula an̄ga hay a diyam a Kaper-nayum. Ata ma wusam la na, ndəhay ma cakala budaw ŋga *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ata fetede. Ta', ndəhay a, a ŋgəcham a cakay *Piyer aa cəfdamara, a ləvmar: «Bay akwar na, a pəley budaw ŋga Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ba daw?» ²⁵ Piyer a mbəd̄datara, a ləvtar: «'A, 'a, fa pəley.»

Daa masa Piyer fa mbəzey a way masa Yesu aa da hwad a na, Yesu aa guzlar teesed, a ləvar: «Simaŋw Piyer, ya wudey ŋgaa cəfdaka, ma pəlam budaw a bay hay da bəla kede na, wa hay wa? Ara bəza hay ŋga bay hay a daw? Da daa ba, ara zəgdaw hay daw?»

²⁶ Piyer a mbəd̄dara, a ləvar: «Ara zəgdaw hay.»

Yesu a ləvey: «Anda kede na, bəza hay ŋga bay a pəlam budaw ba. ²⁷ Ama ŋgama ya pəlkwa budaw a, amba mevel a catar ba. Anda kede, daw aa dəhwa ŋga *Galile, kəzla tetəlem [†] akah a hwad a. Ewet masa kah ma da lawa teesed na, ka wura mey ŋga ewet e, ka hətfey bərey ŋga dala mak ŋga pəlndakwara budaw a la. Larawa amba ka pəlndakwara budaw aləkwa cew e.»

18

Ma da key mahura na, wa?

(Mark 9.33-37; Luk 9.46-48)

¹ Daa ŋgene, *gula hay ŋga Yesu a ŋgəcham a cakay a, aa cəfdamara, a ləvmar: «Da wuzlah

17:24 17.24 Mab 30.13 **† 17:27** 17.27 tetəlem: jəra, ŋgalam

ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata na, mahura na, wa?» ² Yesu ta', a zəlwa bəzey mecəhe, a lacada a wuzlah ata. ³ Ta', aa guzltar, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, da akwar ta mbədam amba ka təram anda bəza hay mecəhe daa ba na, ŋgene, akwar fa da njam a wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata na, daa ba səlak. ⁴ Ndaw ma pa ray aŋga ŋga mecəhe anda bəzey mecəhe kede na, ara aŋga ma da key mahura da wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata. ⁵ Kwa waawa ma təbey bəzey anda bəzey mecəhe kede maja a wudya na, a key ŋgene, a təbey yah, ray adaw.»

*Mewey vaw fa cek ma bata ndaw
(Mark 9.42-48; Luk 17.1-2)*

⁶ «Asaya, kwa waawa ma betey ndaw pal dasi ndəhay ma təba mey adaw hay kede ŋga key mebərey na, ŋgada aŋga na, ŋgama ata ma jəwmar aŋgwa mahura a day, ma kəzlamara aa bəlay gway. ⁷ Kay! Banay daha fa ndəhay da bəla kede, maja cek hay ga fa təknamata ndəhay ŋga key mebərey. Ahaw fara, cek hay a, a da batamata ŋga key mebərey mandaw mandaw. Ama banay a sawa la a ray ndaw ma həldata ndəhay ŋga key mebərey a. ⁸ Da har akah, da daa ba, salay akah, fa həldaka ŋga key mebərey na, dəsla har a, da daa ba, salay a, hazakada dərenj ta kah. Ngama kah ma hətey heter mendəvey ba ta salay pal, da daa ba, ta har pal da ray kah ma da mbəzey aa awaw

mendəvey ba ta har akah hay cewete, da daa ba, ta salay akah hay cewete. ⁹ Da dey akah fa həldaka ḥga key mebərey na, wuzlka dey a, hazakada dərenj ta kah. Ngama kah ma hətey heter mendəvey ba ta dey pal, da ray kah ma da mbəzey aa vəged ḥga awaw magaza ta dey akah hay cewete.

(Luk 15.3-7)

¹⁰ «Pam leñgesl, kwa ka da rəsam ndaw pal letek da wuzlah ndəhay ma pamata ray ata ḥga mecəhe anda bəza hay ba. Fara fara, ya fa ləvkwar maslañ ata hay da vad fa lacafamatar a ray da cakay Papay da vad mandaw mandaw.

[¹¹ Maja yah *Bəz ḥga Ndaw, ya sawa na, ḥga ləhdata ndəhay masa maazəstakaya.]»

Mey-meñgey ta təbañ meezeñdey

¹² «Da ndaw aa ta təbañ hay temere, da pal da wuzlah ata taa zədəy sem na, ndaw aha a da key na, kwara? A mbəkdata təbañ hay kwakwar zlam-letek a ray a zlam-letek da aŋgwa, a daw a səpərwa pal masa meezeñdey a ḥgene daa ba daw? ¹³ Ya fa ləvkwar fara fara, da masa ta hətərwa la na, aa səmey la ga da ray təbañ a pal ḥgene, ma fəna da ray kwakwar zlam-letek a ray a zlam-letek masa taa zədam daa ba heyey. ¹⁴ Ara kəne, Papakw akwar masa da vad may, a wudey kwa ndaw pal letek da wuzlah ndəhay ma təba mey aŋga hay aa zədəy ba.»

Da məlmakw ta kaka cek maaya ba la na, ka da kada na, kwara?

15 Yesu aa guzltar a gula anja hay, a lëvtar: «Da m  lmakw * ta kaka cek maaya ba la na, daw fa v  fa, kadara meb  rey anja ha, akwar taa cew e. Da ta c  ndakawa mey akah la na,   gene ara cek maaya, kah ma diya m  lmakw a sem.

16 Ama da a c  ndakawa mey akah ba na,   g  ley ndaw pal, da daa ba, nd  hay cew asi akah. Ka ka anda kef  e na, anda   ferewel   ga Gazlavay ma l  vey: “Kwa cek wura wura maaya ba masa ndaw ma ka,   ga s  rey mey da ray a fara fara na, maaya na, nd  hay cew, da daa ba, maakar a n  kmara mey a, a kam sede da ray mey a.”

17 Da a c  ndakwara ba c  ng   na, kada mey a, a nd  hay daa *mec  mey-ray   ga nd  hay adaw hay. Da a c  ntar mey a nd  hay daa mec  mey-ray a ba c  ng   na, pa m  lmakw a   ga ndaw ma s  ra Gazlavay ba, da daa ba, pa   ga *ndaw ma cakala budaw.»

Mey da ray med  rey-dangay

18 «Ya fa l  vkwar fara fara, kwa mey wura wura masa akwar ma da j  wmara da b  la na, anja maj  wkaya da gazlavay da vad may. Asaya, kwa mey wura wura masa akwar ma da p  skamara da b  la na, anja map  skakaya da gazlavay da vad may.

19 «Ya fa l  vkwar saya: da nd  hay cew da b  la kef  e, a c  mam   ay   gaa c  fd  y kwa meeme daa

* **18:15** 18.15 m  lmakw: A wudsey   ga l  vey ara m  lma  j   ga s  kway ba, ama ara m  lma  j daa mey   ga Gazlavay. **18:15** 18.15 Lev 19.17; Gal 6.1 **18:16** 18.16 Mew 19.15; Jan 8.17; 2Kwr 13.1; 1Tm 5.19 **18:17** 18.17 Tit 3.10 **18:18** 18.18 16.19; Jan 20.23

medərey-dan̄gay na, Papay da vad a vəltar la.
20 Maja da ndəhay cew, da daa ba, maakar ta cəmam la ta mezəley adfaw na, yah da wuzlah ata.»

*Mey-menjey ta ndaw ma ka sləra ma sərey
 dey-ceceh ba*

21 Fa dəba ha, *Piyer ta', a ŋəchhey fa Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, da məlma adfaw fa kaya cek maaya ba mandaw mandaw na, ya da mbəkdara mebərey aŋga na, dey we? Haa dey maasala daw?» **22** Yesu a mbəd̄dara, a ləvar: «Kay! dey maasala daada ba, ama dey kwakwar maasala haa dey maasala ha.

23 «Maja ŋene, ya wudey ŋga ŋgakwar mey amba ka sərmara Gazlavay a wey da ray ndəhay na, kwara. Bay daha a wudey ŋgaa cəfdə dəvaz aŋga fa ndəhay ma ka sləra aŋga hay. **24** Masa aŋga fa zlar ŋgaa cəfdə dəvaz a na, a handamar ndaw pal masa ta dala aŋga da ray a ga a sləfey ba. **25** Cek aŋga ŋga pəla daa ba. Anda kedə, bay a, a pəskatar mey a gula aŋga hay ŋga hədkadamara ndaw aha, ta ŋgwas aŋga, ta bəz aŋga hay lej cek aŋga hay cəpa ŋga pəley dəvaz a. **26** Ta', ndaw a heyey, a pətkweley fa mey ŋga bay aŋga ha, a ləvar: "Ambahw, bay adfaw, vəlyə dar nekədsey, cay na, ya pəlkawa cəpa." **27** Bay heyey dey-ceceh a kar fa ndaw aha. Anda kedə, a mbəkda dəvaz aŋga da ray ndaw aha heyey cəpa, ta', a mbəkda ŋga daw.

28 «Masa ndaw aha fa bawa na, a cam ray ta ndaw mekele masa ata ma kam sløra bama. Døvaz anga fa ndaw aha daha may, døvaz a, kuset kødsey gway. Kaw! a kørza ndaw aha kasl! asi døy. Ta', a løvar: "Pølyawa dala adfaw."

29 Ndaw masa ata ma kam sløra bama heyey, ta', a pøtkweley fa mey anja, a dørar døngay, a løvar: "Ambahw, vølya ðar nekødsey, cay na, ya pølkawa." **30** Ama ndaw kaa heyey a tøba ba. Ta', a handa, a køzla aa førsøne, haa anja ma pølra døvaz anja ha. **31** Mandala anja hay siya ma høtmar na, a røzlam, mevel a catar ga. Ta', a diyam a wuzdamara mey a cøpa a bay ata heyey.

32 Da ray ñgene, bay a heyey a zølrøwa ndaw aha, a løvar: "Kah na, ndaw malamba. Ya ta mbøkdakawa døvaz masa da ray kah sem cøpa maja kah ma dørya døngay. **33** Kaa kah na, ka sørfar dey-ceceh fa mandala akah anda yah ma sørfaka dey-ceceh ba na, kwara?" **34** Mevel a car a bay heyey, ta', a vølda a har ndøhay ñga sørdamara banay, haa aa ma pølra døvaz anja ha cøpa.»

35 Cay, Yesu ta', a patar lenjesl, a løvtar: «Yaw, ara anda ñgene, da ndaw da wuzlah akwar a mbøkdara mebørey ñga mølmaha ta mevel pal ba na, Papay da vad, fa da mbøkdara mebørey anja daa ba køne may.»

19

*Mey da ray mebəley ḥgwas
(Mark 10.1-12; Luk 16.18)*

¹ Masa Yesu ma ndəvda mey an̄ga cay na, ta', a bey daa hwayak ḥga *Galile, a daw aa hwayak ḥga *Jude da dey lañgar ḥga wayam ḥga Jurden̄.

² Ndəhay ga, a səpmar wurzay. Fetede, ta', a mbəldata masa-macay hay da wuzlah ata.

³ *Fariza hay a diyam a cakay a, amba a jadamara. Aa cəfdamara, a ləvmar: «Kwakwas aləkwa a vəley cəved a ndaw ḥga bəla ḥgwas an̄ga, kwa fa mey wura wura daw?» ⁴ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Mawuzlalakaya daa derewel ḥga Gazlavay a ləvey: “Daa mezley ḥga bəla, Gazlavay a ləmwa na, zel ta ḥgwas.” Ka ta jañgamara mey a daa ba daw? ⁵ Gazlavay a ləvey saya: “Maja ḥgene, ndaw-mezəle a mbəkda papaha ta mamaha, amba a cəmam ta ḥgwas an̄ga. Ata cewete, a təram anda ndaw pal.” ⁶ Anda kede, ata ndəhay cew saba, ama ata anda ndaw pal. Yaw, cek masa Gazlavay ma cəma sem anda kede na, ndaw a da wunka ba.»

⁷ Fariza hay a, aa cəfdamara Yesu a saya, a ləvmar: «*Mawiz ta wuzleley mewey la ma ləvey, da ndaw a wudsey ḥga bəla ḥgwas an̄ga na, si a wuzlalar dərewel ḥga wuzda an̄ga ma bəla sem. Kaa a wuzlala mey a anda kede na, maja me?» ⁸ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Mawiz a vəlkwar cəved ḥga bəley ḥgwas akwar hay na, maja mevel akwar maaya ba. Ama daa mezley ḥga bəla na, cek aha ta key kəne na, daa ba. ⁹ Ya fa ləvkwar fara fara, kwa

waawa ma bøla ñgwas aŋga, ñgwas aha ta ley
vaw saw da palah daa ba, a ley ñgwas mekele, a
key ñgene na, a ley vaw saw da palah.»

10 Gula aŋga hay, a lëvmar: «Da ñga bøley
ñgwas si anda kedé na, ñgama, ndaw a njey
manjar ñgwas.» **11** Yesu a mbøddatar, a lëvtar:
«Ndøhay cøpa a tøbmara mey a ñga key køne
ba. Ma gwa ñga tøbmara na, si ndøhay masa
Gazlavay ma vøltar gøðan ñga tøbmara mey a.
12 Sørmara, cek hay mekele mekele daha ma
tøkta ndøhay ñga ley ñgwas. Ndøhay siya maja
vaw a latar ba døga ñga mayawa ata, siya maja
ata maançgwadatakaya, siya hay may a njam
manjar ñgwas, maja a wudam ñga key sløra
ñgada Bay Gazlavay gway. Da ndaw ma gwa ñga
tøba mey masa yah ma kada da ray meley ñgwas
kedé daha na, ñga tøba.»

*Yesu a pøstar mey a bøza hay
(Mark 10.13-16; Luk 18.15-17)*

13 Fa døba ha, ndøhay a handamata bøza hay
fa Yesu, amba a patar har a ray, a pøstar mey,
a dørey daŋgay maja ata. Ama gula aŋga hay,
a kamatar mey a ndøhay a. **14** Da ray ñgene,
Yesu aa guzltar a gula aŋga hay a, a lëvtar:
«Mbøkdamatørwa bøza hay ñga samawa fa yah!
Ka da tøkmata ba, maja Gazlavay fa wey da
ray ndøhay masa anda bøza hay a.» **15** Ta', a
patar har a ray, a pøstar mey. Fa døba ha, ndal!
madaw aŋga.

*Bəz-gula masa-zleley aa cəfda Yesu da ray
mehətey heter mendəvey ba
(Mark 10.17-31; Luk 18.18-30)*

16 Ta pas lañgar daha, bəz-gula daha a ŋəchey a cakay Yesu, aa cəfda, a ləvar: «Bay adaw, ya da key maaya amba ya hətey heter mendəvey ba na, me?» **17** Yesu a mbəcdara, a ləvar: «Kaa cəfdaya da ray mekey cek maaya na, majə me? Ara Gazlavay pal taava aŋga, ndaw maaya. Da ka wudey ŋga hətey heter mendəvey ba na, si ka nar ray a *mewey hay ŋga Gazlavay.» **18** Gula ha aa cəfda Yesu, a ləvar: «Ya ney ray na, a mewey hay wura?» Yesu a mbəcdara, a ləvar: «Ka da kədəy ndaw vagay ba, ka da ley vaw saw da palah ba, ka da leley ba, ka da mbərzley a ray ndaw ba. **19** Natar ray ŋgada ata papakw ta mamakw, asaya, wudə meseembew akah anda kah ma wudə ray akah.» **20** Bəz-gula ha, a ləvar: «Mewey hay a cəpa kede, ya ta zləbta daa ba səlak, ma mbəkyə ŋga key na, wura dəba wura?» **21** Yesu a ləvar a bəz-gula ha: «Da ka wudey ŋga tərey ndaw maaya kalah na, daw, hədkadəta cek akah hay tabiya, wunkatara dala ha a masa-viya hay. Da ka ta ka la anda kede na, ka da hətey zleley fa Gazlavay da vad. Masa kah ma vəldatara dala ha cay a masa-viya hay na, sawa, səpya.» **22** Masa bəz-gula ha ma cənda mey a anda kede na, ta', a daw, aŋga ta meesəmey daa ba, majə aa ta zleley ga, a wudey ŋga vəldatara a ndəhay ba.

23 Da ray ɳgene, Yesu aa guzltar a gula anja hay, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, anja ta banay ga ɳgada ndaw masa-zleley amba a təba Gazlavay ɳga wey da ray a. **24** Asaya, ya fa ləvkwar, anja ta banay ɳgada slagwama ɳga mbəzey taa vəged ɳga baatal. Ama, anja ta banay ga ma fəna saya ɳgada ndaw masa-zleley ɳga təba Gazlavay ɳga wey da ray a.» **25** Masa gula anja hay ma cəndamara mey a kede na, a rəzlam ga, a ləvam: «Kay! Da anda kede na, ma da ləhey daa mebərey na, wa?» **26** Da ray ɳgene, Yesu a nəkta, a ləvtar: «Meləhey daa mebərey na, ara cek masa ndaw-magədaŋ ma gwa ɳga ka ba, ama Gazlavay na, a gwa ɳga kata cek hay tabiya.»

27 Ta', *Piyer aa guzlar a Yesu a, a ləvar: «Yaw, ala na, ya ta mbəkdamatərwa cek ala hay sem cəpa, amba ya səpmaka. Kaa ya da hətam fa salay ala na, me?» **28** Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ta pas masa cek hay cəpa ma da təram mawiya na, yah, *Bəz ɳga Ndaw, ya da njey aa slam-menjey adaw mawadəkaya ɳga wey da ray ndəhay. Akwar, kuraw a ray a cew masa ma səpmaya kede na, ka da njam aa slam-menjey ɳga bay hay amba ka kamatar sariya ɳgada səkway hay kuraw a ray a cew ɳga *Israyel. **29** Da ndaw a mbəkdərwa way anja, da daa ba, a mbəkdatərwa məlmaha hay, dam-mamaha hay, mamaha, papaha, bəz anja hay, da daa ba, a mbəkdatərwa ley anja hay, amba a səpya na, ndaw aha a hətey cek hay a la

ma fəna masa aŋga ma mbəkdatərwa ŋgene a key dey temere. Asaya, a hətey heter mendəvey ba la may. ³⁰ Yaw, ndəhay ga ma təbmara mey adfaw ŋgeeme, a da vəham fa dəba. Asaya, ndəhay ga masa fa dəba, a da diyam fa mey.»

20

Mey-mengey ta ndəhay ma ka sləra da ley

¹ Ta', Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Ya gwa ŋga wa cek masa ndəhay ma da hətam ta pas masa Gazlavay ma da wuzdərwa mewey aŋga da ray ndəhay na, ta me? Ehe, ya ŋgakwar mey da ray a. Bay ŋga ley daha, a bawa taa pərek e ŋga səpey ndəhay ŋga key sləra da ley aŋga. ² A kam maday ta ndəhay ma ka sləra. Fa mevərndey na, a da vəltar dala təde ŋga sləra ŋga ndaw mevərndey da ley. Ta', a ləvtar ŋga diyam a ley aŋga ha dəba. ³ Pas təde mehəley maaca na, a bawa da way saya, a da nəkey dey na, a ray ndəhay mekele hay manjatakaya ŋga maaya daa slam aha. ⁴ Ta', a ləvtar: "Diyam ta kam sləra da ley adfaw katay may, amba ya pəlkwar dala təde fa sləra akwar a." ⁵ Ta', ndəhay a, a diyam aa sləra ha. Bay ŋga ley kaa heyey a bawa ta wuzlah-pas, a həley ndəhay mekele. Asaya, a bawa ta pas ŋgaa kwad, a həley ndəhay mekele saya. ⁶ Pas gweegwe a kəzley na, a bawa, a hətey ndəhay manjatakaya daa slam aha saya, a ləvtar: "Ka vərndam ŋga maaya anda kede na, maja me?" ⁷ A mbəddamara, a

lëvmar: "Ya v rndam  ga maaya na, maja ndaw ma h lndar aa sl ra daa ba." Anda kede, a l vtar: "Yaw, diyam a ley adaw, ta kam sl ra may."

8 «Masa pas ta k zley cay na, ta', a z lrawa *bay-ray  ga sl ra a ga, a l var: "Z lt rwa nd hay ma ka sl ra, p ltara dala ata. Ka zlar ta fa nd hay ma samawa madagway-dakw haa kasl fa nd hay ma samawa  geeme." **9** Nd hay madagway-dakw heyey a diyam fa bay-ray  ga sl ra heyey d ba, a t bmara dala ata, kwa waawa a h tey dala t de  ga sl ra  ga ndaw mev rnney da ley. **10** Nd hay  geeme heyey a diyam may, a wulkam na, a da h tam ma f na  ga nd hay madagway-dakw hay heyey. Ama, a h tam na, dala t de  ga sl ra  ga ndaw mev rnney da ley c n ga gway. **11** Masa fa t bmara dala ha na, faa  nguram mey da ray bay  ga ley a, **12** a l vam: "Nd hay ma samawa madagway-dakw kede, a kam sl ra b rey pal gway, ama ka v ltar dala letek ta ala ma kam sl ra hipas daa pas mecey na, kwara?" **13** Ta', bay  ga ley a, aa guzley  ngada ndaw pal da wuzlah ata, a l var: "Jam adaw, ya ta bataka daa ba s lak, maja ya kakwa maday na, da ray dala t de  ga mev rnney  ga sl ra  ga ndaw pal da ley, ba diya? **14** T ba dala akah masa anda al kwa ma kakwa maday, daw. Ya wudsey  ga v lar dala h ma  ga akah a ndaw ma sawa aa sl ra fa d ba kede. **15** Fa kah na, ya gwa  ga key cek ta zleley adaw anda yah ma wudsey ba daw?

Selenj fa kaka majah yah ndaw maaya daw?"»

¹⁶ Ta', Yesu aa guzltar saya, a lèvtar: «Ara anda kede, ndəhay madagway-dakw, a da təram ndəhay ŋgeeme, asaya, ndəhay ŋgeeme a da təram ndəhay madagway-dakw.»

*Yesu aa guzley ŋga dey maakar da ray
meməcey aŋga ta masləkdsawa aŋga*

(Mark 10.32-34; Luk 18.31-34)

¹⁷ Ata Yesu fa diyam a *Jeruzelem. Daa masa ata daa cəved na, ta', Yesu a ŋgəlta gula aŋga hay kuraw a ray a cew ta cakay, a lèvtar: ¹⁸ «Ehe, wure kede aləkwa fa nakwa a Jeruzelem. Fetede na, a da vəldamaya, yah *Bəz ŋga Ndaw, a har *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ta *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz. A da kamaya sariya ŋga kədsey vagay. ¹⁹ Asaya, a da vəldamaya a har ndəhay masa *Jəwif hay ba, amba aa saŋgəram a ray adaw, a slədmaya ta laway, a dərmaya fa hwadam mazlaŋgalakaya, ya məcey la. ŋga dar maakar a na, ya sləkdsawa la daa meməcey a.»

Maman ŋga ata Jak ta Jaj aa cəfda Yesu

(Mark 10.35-45)

²⁰ Fa dəfa ha, ŋgwas ŋga Zebede ta bəz aŋga hay a ŋgəcham fa Yesu. Ngwas aha a regedey fa mey aŋga, aa cəfda ŋga jəna. ²¹ Yesu ta', aa cəfda, a ləvar: «Ka wudey na, me?» Ngwas aha, aa mbədara, a ləvar: «Ya wudey na, ka ləvya dəga wure kede, daa masa ka fa zəma bay akah na, ka da njadata bəz adaw hay cew

kedə, pal ta har-zəmay akah, laŋgar ta har-gula akah.» ²² Yesu aa guzltar a bəza hay ɳga ɳgwas a heyey, a ləvtar: «Ka sərmara cek masa akwar maa cəfdam ba. Ka gwamara ɳga səram banay la anda yah ma da səra daw *?» Ta', a mbəddamara, a ləvmar: «Ahaw, ya gwamara.» ²³ Yesu a ləvtar: «Ahaw, ka səram banay la anda yah ma da səra. Ama ɳga njey ta har-zəmay adaw, da daa ba, ta har-gula adaw na, ara yah ma da dəsla mey a ɳgene ba. Ara Papay ma diyta slam hay a ɳgene ɳgada ndəhay masa aa ma walata.»

²⁴ Fa dəba ha, masa gula aŋga hay siya kuraw ma cəndamara mey a na, a cam mevel a ray məlmaŋ hay cew heyey. ²⁵ Da ray ɳgene, Yesu a zəlta tabiya, a ləvtar: «Ka sərmara da wuzlah ndəhay da bəla kede na, bay hay daha. Bay hay a na, fa wam da ray ndəhay ta gədaŋ, asaya, mahura hay mekele fa wam da ray ndəhay ta cəved e ba. ²⁶ Ama da wuzlah akwar na, a da key kəne ba. Yaw, da ndaw da wuzlah akwar a wudsey ɳga key mahura na, si a tərey ndaw ma ka sləra akwar. ²⁷ Asaya, da ndaw da wuzlah akwar a wudsey ɳga key *bay-ray na, si a tərey anda beke akwar. ²⁸ Anda kedə, kwa yah, *Bəz ɳga Ndaw, ya sawa a bəla na, amba ndəhay a kamaya sləra ba. Ama ya sawa a bəla na, amba ya katar sləra a ndəhay, ya vəlda heter adaw ɳga

* **20:22** 20.22 Ka gwamara ɳga səram banay la anda yah ma da səra daw?: Ta mey Gerek a ləvey «Ka gwamara ɳga sam cek la daa vəley anda yah ma da sa daw?» **20:22** 20.22 26.39; Mk 14.36; Lk 22.42; Jan 18.11 **20:23** 20.23 SNM 12.2 **20:26** 20.26-27 23.11; Mk 9.35; Lk 9.48

ləhey ndəhay ga daa mebərey.»

*Yesu a wurey dey ɳga ndəhay wulaf hay cew
(Mark 10.46-52; Luk 18.35-43)*

²⁹ Masa ata Yesu ta gula anja hay fa bam da Jerikwaw na, ndəhay ga fa səpmatar wurzay. ³⁰ Ndəhay wulaf hay cew daha manjatakaya da mey-cəved. A cəndamara na, Yesu fa daw ta ɳgene. Ta', a wudam, a ləvam: «Bay Mahura, Bəzey ɳga *Davit, ambahw sərfandar dey-ceceh may taw!» ³¹ Ndəhay ga heyey a kamatar mey, a ləvmatar ɳga njam teete. Ama wulaf hay a, a wudam ta gədanj ta gədanj cənqə, a ləvam: «Bay Mahura, Bəzey ɳga Davit, ambahw sərfandar dey-ceceh may taw!» ³² Yesu ta', a lecey, a zəltərwa, aa cəfdəta, a ləvtar: «Ka wudam ya kakwar na, me?» ³³ Ta', wulaf hay a, a mbəfdədamara, a ləvmar: «Bay Mahura, ya wudam ka wurndara dey ala.» ³⁴ Wulaf hay a, a kamar dey-ceceh a Yesu. Anja gas! gas! a gəsfatar har fa dey ata. Wure wure ɳgene, dey ata ha, wur! wur! a wuram, a hətmar dey maaya maaya dəba. Fa dəba ha, ta', a diyam asiya.

21

*Yesu a daw a Jeruzelem anda bay
(Mark 11.1-11; Luk 19.28-40; Jan 12.12-19)*

¹ Ata Yesu ta gula anja hay fa diyam aa berney ɳga *Jeruzelem. Masa ata gweegwe ta berney

20:28 20.28 Iz 53.12; 1Kwr 6.20; 7.23; Gal 1.4; 1Tm 2.5-6; 1Pi 1.18-19 **20:29** 20.29-34 9.27-30 **20:30** 20.30-31 1.1; 9.27; 12.23; 15.22; 21.9, 15; 22.41-46; Mk 10.47-48; 11.10; Lk 1.32, 69; 2.11; 18.38-39; Jan 7.42

a na, a wusam gweegwe ta slala daha mezəley Betfaje da rav Anjwa ḥga *Awliviye. Yesu ta', a slerey gula anja hay cew teesed ḥgada slala ha,
² a ləvtar: «Diyam a slala fa mey akwar katay, ka da hətfam madi-zəŋgwaw majəwkaya ta babəza da cakay a. Pəskamərwa, handamatiwa cewete.
³ Da ndaw a təkakwar ḥga pəska na, ləvmar: "Bay Mahura a wudey." Ngene na, ndaw aha, a mbəkdakwar la ḥga pəska wure ḥgene.» ⁴ Yaw, cek aha ta key la amba a key anda Gazlavay maa guzlwa zleezle ta mey *ndaw ma təla mey anja ma ləvey:

⁵ «Ləvmatar a ndəhay daa berney ḥga *Siyanjw: nəkam dey, bay akwar fa sawa fa akwar. Ara ndaw meekwed-mey, aa da ray madi-zəŋgwaw, aa da ray babəza ḥga madi-zəŋgwaw aha.»

⁶ Da ray ḥgene, gula anja hay cew heyey a diyam, a kamara anda Yesu ma ləvtar ha. ⁷ A handamar madi-zəŋgwaw ta babəza ha dəba. Gula anja hay a, a ciymata zana ata hay a ray zəŋgwaw hay a. Yesu ta', a njey a ray a. ⁸ Ndəhay ga malacatakaya daa cəved ḥga cey ray ta Yesu, a ciyam zana ata hay aa cəved ḥga həslmar ray. Siya hay da wuzlah ata, a bəzlham mey-har ḥga wudez hay, a pamata aa cəved e may. ⁹ Ndəhay fa diyam fa mey anja, len fa dəba anja, ata tabiya fa wudam, a ləvam: «*Hawzana! Həlmakwa Bəzey ḥga *Davit! Anja Bay Gazlavay ḥga pəsar mey a ndaw masa aa

ma slerdərwa ta mezəley aŋga. Həlmakwa Bay Gazlavay da vad!»

10 Masa Yesu a fa mbəzey aa berney ḥja Jeruzelem na, ndəhay daa berney a, a mbədəm haya! haya! aa cəfdəm vaw da wuzlah ata, a ləvam: «Kede he na, ara wa?» **11** Ndəhay ga ma diyam ta Yesu heyey, a mbədədamatara, a ləvmatar: «Ara ndaw ma təla mey ḥja Gazlavay, mezəley Yesu, ndaw *Nezeret daa hwayak ḥja *Galile.»

Yesu a bəlta ndəhay daa Way-mekey-kwakwas ḥja Gazlavay

(Mark 11.15-19; Luk 19.45-48; Jāj 2.13-22)

12 Fa dəba ha, Yesu a mbəzey aa papalah ḥja *Way-mekey-kwakwas ḥja Gazlavay. Fetede na, ndəhay fa kam luma. Maja ḥgene, ta', a bəlta ndəhay tabiya ma hədkadam cek hay lej ndəhay ma hədkam cek hay. A bəzlta slam hay ḥja ndəhay ma mbəda dala ta jaŋga hay ḥja ndəhay ma hədkadam makurgwadakw hay.

13 Ta', a ləvtar: «Mawuzlalakaya daa derewel ḥja Gazlavay, Gazlavay a ləvey: "Way adaw na, ara way amba ndəhay a dərmaya dəngay da hwad a." Ama akwar na, ka tərdamara way a kede ḥja slam ḥja mayal hay!»

14 Ndəhay wulaf hay ta ndəhay jegwer hay a ḥjəcham fa Yesu daa Way-mekey-kwakwas a. Ta', a mbəldata. **15** Ndəhay mahura hay da ray ndəhay ma ka kwakwas ḥja Gazlavay lej *ndəhay maa sərkada kwakwas ḥja Mawiz,

a hëtmatar maazla hay masa Yesu ma ka. Asaya, a hëtmatar bëza hay daa Way-mekey-kwakwas ñga Gazlavay a, fa wudam, a lëvam: «*Hawzana! Hëlmakwa Bëzey ñga *Davit!» Da ray ñgene, mevel a catar. ¹⁶ Ta', a lëvmar a Yesu: «Ka fa cënda mey masa ata maa guzlam kede daw?» Yesu a mbëddatara, a lëvtar: «Ahaw, ya fa cënda. Mawuzlalakaya daa derewel ñga Gazlavay, a lëvey: "Bay Gazlavay, ka taa sërkadata bëza hay mecëhe hay ta bëza hay da mey dëwa la ñga hëlmamaka." Ka ta jangamara mey a daa ba daw?» ¹⁷ Fa dëba ha, Yesu a mbëkdata, a bawa daa berney ñga *Jeruzelem e, a daw a slala Betani. A ney fetede dasi tavad a ñgene.

*Mey da ray wudez manjar babëza
(Mark 11.12-14, 20-24)*

¹⁸ Peperek e, ta slam ñgaa perek na, Yesu a vëhwa aa berney ñga *Jeruzelem, may fa car. ¹⁹ Daa masa anja fa daw na, a hëtey wudez daa da mey-cëved, a yey babëza anda gudav. Ta', a daw a cakay wudez e, ama a hëtfey fa wudez e na, si gwaslaf a gway, babëza fa vëda daa ba. Da ray ñgene, Yesu a nësa wudez e, a lëvey: «Kuse! Ka yey babëza saba ñga sërmataw.» Wure wure ñgene, wudez e, a kweley. ²⁰ Daa ñgene, gula anja hay, ata da siya. Masa ata ma hëtmar wudez e ma kweley anda ñgene na, a rëzlam, a lëvmar a Yesu: «Wudez e, a kweley fiyaw fiyaw na, kwara?» ²¹ Yesu a mbëddatara,

a lëvtar: «Ya fa lëvkwar fara fara, da akwar fa pamara Gazlavay ɳga ndaw akwar fara fara, asaya, da akwar fa wulkam cew cew daa ba na, ka gwamara ɳga key cek anda yah ma ka ɳgada wudez kede daada ba, ama ka gwamara kwa ɳga lëvar ɳgada aŋgwa mahura kede: “Slèkdey la fedé, kèzley aa bélay” na, a key la kène. ²² Da akwar fa pamara Gazlavay ɳga ndaw akwar fara fara na, cek masa akwar maa cèfdamara daa medørey-dan̄gay na, a vøldakwara la cøpa.»

*Ma vøldara gøðan a Yesu na, wa?
(Mark 11.27-33; Luk 20.1-8)*

²³ Fa døba ha, Yesu a mbøzey aa papalah ɳga *Way-mekey-kwakwas ɳga Gazlavay. Aa sèrkadata ndøhay fetede. Masa aŋga faa sèrkadata ndøhay a na, ta', *bay-ray hay da ray ndøhay ma ka kwakwas ɳga Gazlavay len̄ mahura hay ɳga *Jøwif hay a ɳgøcham a cakay a, aa cèfdamara, a lëvmar: «Ma lëvka ɳga kata cek hay a kede na, wa? Asaya, ma vølka cøved ɳga kata na, wa?» ²⁴ Yesu, ta', a mbøddatara, a lëvtar: «Yaw, yah may, amba yaa cøfdakwar mey pal. Da akwar ta mbøddamiwa mey a la na, yah may, ya kadakwara ndaw ma vøldiwa cøved ɳga kata cek hay a kede la. ²⁵ Kaa ma slèrdørwa *Jan-Baptis ɳga katar *baptem a ndøhay na, wa? Gazlavay daw, ndøhay daw?»

Da ray ɳgene, ndøhay mahura hay a ta bay-ray hay a, a slam yawa da wuzlah ata, a lëvam: «Ya da mbødakwa aa mey aŋga ha na, kwara? Da ya lëvkwa: “Ara Gazlavay ma slèrdørwa” na, a

da mbəddandakwara, a ləvey: "Kaa ka təbmara mey ŋga Jaŋ-Baptis a ba na, maja me?" ²⁶ Ama da ya ləvkwa: "Ara ndəhay ma slərdamərwa" na, ya zlurakwa ta ndəhay maja ndəhay tabiya fa wulkam Jaŋ-Baptis na, ara *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay." ²⁷ Da ray ŋgene, ta', a mbəddamara a Yesu, a ləvmar: «Ya sərmara ba.»

Yesu, ta', a mbəddatara, a ləvtar: «Yaw, da anda kede na, ya fa da kadakwara ndaw ma vəlya cəved ŋga kata cek hay a kede, daa ba may.»

Mey-menjey ta bəza hay cew

²⁸ Yesu aa guzltar a ndəhay daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay heyey saya, a ləvtar: «Ya wudey ya ŋgakwar mey amba ka wulkam da ray a.

«Ndaw daha, anga ta bəza hay cew. A ləvar ŋgada bəzey mahura: "Bəz aſfaw, tasana daw ta kawa sləra da ley." ²⁹ Bəzey a, a mbəddara, a ləvar: "Ya fa da daw daa ba." Ama menjey nekədsey na, a mbədda lenjesl anga, ta', a daw ŋga kawa sləra ha. ³⁰ Papaha, ta', a ləvar ŋgada bəzey mecəhe saya, kəne may. Bəzey a, a mbəd dara, a ləvar: "Aya, papay." Ama fa dəba ha, bəzey a, ta daw ŋga kawa sləra heyey daa saba. ³¹ Kaa dasi bəza hay cew kede, ma ka cek masa papa ata ma wudey la na, wura?» Ndəhay a, a mbəddamara, a ləvmar: «Ara bəzey mahura.»

Yesu a mbəddatara ŋgada ndəhay a dəba, a ləvtar: «Ahaw, kəne, ama ya fa ləvkwar fara

fara, ndəhay maaya ba hay anda ndəhay ma cakala budaw ta ŋgwas-barlaw hay, a mbəzam la teesed da ray akwar a wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata. ³² *Jaŋ-Baptis ta sawa la ŋga wuzkwar cəved masa dər e, ama akwar ta təbmara mey anja daa ba. Ndəhay ma cakala budaw ta ŋgwas-barlaw hay, ata na, ta təbmara mey anja la. Kwa masa akwar ma hətmar ata ma mbəkdiramara mekey mebərey na, akwar ta mbəkdiramara menjey akwar ŋga təbey mey ŋga Jaŋ-Baptis a daa ba cəŋga.»

*Mey-menjey da ray ndəhay ma təbmara
Bəzey ŋga Gazlavay ba*

(Mark 12.1-12; Luk 20.9-19)

³³ Yesu aa guzltar a ndəhay saya, a ləvtar: «Jəkam sləmay fa mey-menjey mekele. Ndaw daha, a key jerne ŋga wudez ma yey babəza mezəmey. Ta', a zləba jerne he ray a zlar. Daa jerne he na, a diyey slam ŋga dəcey babəza ŋga wudez e, a ləmey way magəlkaya maazəma ŋgada ndaw ma jədəa jerne he. A vəlda jerne he a har ndəhay ŋga kam sləra da hwad a. Fa dəba ha, ta', a daw aa slam dərenj. ³⁴ Masa kiya menjəley babəza ŋga wudez daa jerne he ta wuswa cay na, bay ŋga ley a, a slərey gula anja hay ŋga təbwa babəza ŋga wudez e maala ŋga anja. ³⁵ Masa gula hay a ma wusam cay fa ndəhay ma ka sləra daa jerne kaa heyey na, ndəhay ma ka sləra hay a, kaw! kaw! a kərzamata. Gula laŋgar, a slədmara, laŋgar

may, a kədmara vagay, asaya, ta', aa zakamara gula lañgar ta aŋgwa vagay. ³⁶ Fa dəba ha, bay ŋga jerne kaa heyey a slərey gula hay ga ma fəna ŋgeeme heyey. Ndəhay ma ka sləra daa jerne kaa heyey, a kədmata kene cəŋga. ³⁷ Fa dəba ha, ta', a slərey bəzey aŋga, a wulkey, a ləvey: "A namar ray la a bəzey da hwad adaw." ³⁸ Ama daa masa ndəhay ma ka sləra daa jerne kaa heyey ma hətmar bəzey aŋga ha fa sawa na, ta', a slam yawa da wuzlah ata, a ləvam: "Katay ara bəzey ma da wa jerne kede fa dəba ŋga papaha. Nakwa ta kədkwa vagay, amba ya wakwa jerne he kede." ³⁹ Anda kede, a kərzamara, a dadamara a dəba jerne he, ta', a kədmara vagay.»

⁴⁰ Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Kaa wara bay ŋga jerne he ma da sawa na, a da kadata ndəhay a na, kwara?» ⁴¹ A mbədšdamara, a ləvmar: «Bay ŋga jerne he, a da kədta ndəhay lamba hay a vagay, kwa fa da sərfatar dey-ceceh daa ba. Fa dəba ha, a da vəlda jerne he a har ndəhay mekele. Ndəhay a, a da vəlmar babəza ŋga wudez e ta kiya mençəley babəza ha.» ⁴² Yesu ta', aa guzltar, a ləvtar: «Akwar ta jaŋgamara mey mawuzlalakaya daa dərewel ŋga Gazlavay daa ba səlak daw? Mey masa ma ləvey:

"Aŋgwa meləmey way masa ndəhay ma ləma
way
ma kəzlamara ta cakay na,

aŋgwa ha na, ta tərey sem ŋga aŋgwa maaya
 meləmey way
 ma fənta siya hay jak.

Ngene na, ara Bay Gazlavay ma ka cek aha,
 ara cek maaya fa dey aləkwa.”»

43-44 Fa dəba ha, Yesu aa guzltar saya, a ləvey:
 «[Da ndaw a tədsey a ray aŋgwa aha na, ndaw
 aha a da ŋgərfey. Asaya da aŋgwa aha a kəzley
 a ray ndaw na, a dəga ndaw aha la kwəd-kwad
 anda bebədəs.] Ara maja kedə, ya fa ləvkwar,
 akwar na, Bay Gazlavay fa da vəlkwar cəved ŋga
 njey da wuzlah ndəhay aŋga hay daa ba. A da
 vəley cəved na, si ŋgada ndəhay masa sləra ata
 ma mbafar.»

45 Masa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwak-
 was ŋga Gazlavay ta *Fariza hay ma cəndamara
 mey-menjey masa Yesu maa guzlda ha na, a
 sərmara Yesu aa guzley na, da ray ata. **46** Da
 ray ŋgene, a səpam cəved amba a kərzamara.
 Ama a zluram ta ndəhay fetede maja ndəhay a,
 a wulkam Yesu na, ara *ndaw ma təla mey ŋga
 Gazlavay.

22

*Mey-menjey da ray Jəwif hay ma təbmara
 mey ŋga Yesu ba
 (Luk 14.15-24)*

¹ Yesu aa guzltar ŋgada ndəhay daa *Way-
 mekey-kwakwas ŋga Gazlavay heyey ta mey-
 menjey hay saya, a ləvtar: ² «Ya gwa ŋga wa

21:42 21.42 Ps 118.22-23

21:43-44 21.43-44 Dan 2.34-35, 44-45

21:46 21.46 21.11; 26.4-5

*mewey nga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, ta me? Yaw, bay daha, a key gwagway ta pas bəzey anja ma lawa kwakwa. ³ A slərdata madərlam anja hay nga zəlwa ndəhay masa mazəltakaya njadaa gwagway a. Ama ndəhay mazəltakaya ha, a gəmam nga samawa ba.

⁴ «Fa dəba ha, a slərey madərlam anja hay mekele saya, a ləvtar: “Diyam ta ləvmatar a ndəhay masa mazəltakaya na, nga samawa aa gwagway a. Yah ma hərta sla hay ta dəfahway cay, cek hay tabiya madfiytakaya cay, nga samawa nga zəmey dəf nga gwagway a dəba.” ⁵ Ama ndəhay mazəltakaya ha, a pam lenjesl fa mezəley a ba. A diyam nga key cek ata hay mekele. Ndaw lanjar a daw a ley, ndaw lanjar a daw a kawa filaw. ⁶ Siya hay may, a kərzamata madərlam hay nga bay kaa heyey, a sərdamata banay, a kədmata vagay. ⁷ Masa bay kaa heyey ma cənda na, mevel a car, a slərey sewje anja hay nga kədsey ndəhay ma kədmata madərlam anja hay heyey vagay. Fa dəba ha, sewje hay a, a wawurmara berney ata.

⁸ «Cay, ta’, a ləvtar njada madərlam anja hay siya: “Cek hay tabiya nga gwagway madfiytakaya cay, ama ndəhay mazəltakaya na, ata təde nga samawa aa gwagway a saba. ⁹ Anda kədə, diyam aa cəved mahura hay, zəlmawa kwa waawa masa akwar ma hətam amba a samawa, a zəmam dəf nga gwagway a.” ¹⁰ Ta’, madərlam anja hay kaa heyey, a diyam aa cəved mahura hay, a zəlmawa ndəhay masa ata ma hətam,

ndəhay maaya ta maaya ba hay cəpa, haa way masa ata ma kam gwagway da hwađ a kaa heyey a rəhey.

¹¹ «Bay kaa heyey a daw, a mbəzey aa way ŋga gwagway ŋga nəktərwa ndəhay ma zəmam daf ŋga gwagway a. A da nəkey dey na, a ray ndaw daha da wuzlah ata, zana ŋga gwagway fa vaw daa ba. ¹² Aa guzlar a ndaw a, a ləvar: “Jam adaw, zana ŋga gwagway fa vaw akah daa ba kaa na, ka mbəzwa aa way a, ta wura?” Kwa ndaw aha, ta mbəd̄dara daa ba. ¹³ Ta’, bay kaa heyey aa guzltar a ma ka sləra an̄ga hay, a ləvtar: “Jəwmara salay ta har ŋga ndaw ŋgene, hazakadamara aa ambaw, aa ləvaŋ. Fetede na, a da təway, asaya, a daa pəd̄sey sler.”»

¹⁴ Yesu ta’, aa guzltar a ndəhay a saya, a ləvey: «Ahaw, ndəhay ga mazəltakaya, ama mawalatakaya na, ndəhay nekəd̄ey gway.»

*Ndəhay mahura hay a jadamara Yesu da ray
mepəley budaw*

(Mark 12.13-17; Luk 20.20-26)

¹⁵ Fa dəba ha, ndəhay *Fariza hay, a kusam ta cakay ŋga səpey dabaray, amba a kərzamara Yesu fa mey masa an̄ga ma daa guzlda. ¹⁶ Ta’, a sləram gula ata hay siya, ta ndəhay ŋga Bay *Herawt fa Yesu ŋgaa cəfd̄samara. A ləvmar: «Bay ala, ya sərmara kah na, ndaw ma mbərzley ba, ka faa sərkadata ndəhay ŋga njam anda Gazlavay ma wudey fara fara, ka zlurey ta ndaw ba, asaya, ka nəkta ndəhay cəpa letek fa mey akah. ¹⁷ Anda kede, ya wudam ŋgaa cəfd̄samaka,

kwakwas aləkwa na, a vəley cəved ɳga pəley budaw a bay mahura *Sezere daw? A vəley cəved ba daw? Wuzdandara mewulkey akah da ray mey a kede cey.»

¹⁸ Ama Yesu ta səra mewulkey ata maaya ba ɳgene sem. Ta', a ləvtar: «Akwar ndəhay masa

ta neneh cew, ka wudam ɳga jadamaya na, maja me? ¹⁹ Wuzmaya dala masa akwar ma pəlam budaw a ta anga.» Ta', ndəhay kaa heyey a wuzmar dala ha pal. ²⁰ Yesu a nəka dala ha,

ta', aa cəfdətaaya, a ləvtar: «Fa dala ha kede na, ara dey ɳga wa? Ara mezəley ɳga wa?» ²¹ A mbəddamara, a ləvmar: «Ara ɳga Sezere,

bay mahura ɳga *Rawm.» Da ray ɳgene, Yesu a ləvtar: «Anda kede, cek masa ɳga Sezere na, vəldamara a Sezere he. Cek masa ɳga Gazlavay na, vəldamara a Gazlavay a.» ²² Masa ata ma

cəndamara Yesu ma mbəddatara anda ɳgene la na, a rəzlam ga da ray mey a. Mbak! a mbəkdamara, ta', a diyam.

Mey da ray masləkdəawa ɳga ndəhay daa meməcəy

(Mark 12.18-27; Luk 20.27-40)

²³ Ta pas a ɳgene, ndəhay *Saduse hay a ɳgəcham a cakay Yesu. Saduse hay na, ara ndəhay ma wulkam, ma ləvam da ndaw ta məcəy sem na, fa da sləkdəawa daa meməcəy daa ba. Ta', aa cəfdəmara Yesu, a ləvmar: ²⁴ «Bay ala, mawuzlalakaya daa *kwakwas ɳga Mawiz a ləvey: ‘Da ndaw a məcəy ta hətey bəzey daa ba na, si məlmaha a la ɳgwas-vagay a, amba a

yamawa bəza hay ŋgada məlmaha maməckaya ha.” ²⁵ Yaw, məlmaŋ hay maasala da wuzlah ala daha, ata ŋgaa maŋ, ŋgaa paŋ. Məlma ata mahura lenj! a ley ŋgwas, pam! a məcey, kwa ta hətey bəzey daa ba. Da ray ŋgene, a mbəkdara ŋgwas anja a məlmaha laŋgar. ²⁶ Cek aha, a key letek ta mambaray a, a key letek ta məlma ata ŋga dey maakar a haa kasl fa məlma ata ŋga dey maasala ha. ²⁷ Fa dəba ha ata ma məcam la cəpa ata na, ŋgwas aha pam! a məcey may. ²⁸ Anda kede, ta pas masa ndəhay maməctakaya ma da sləkdamawa na, ŋgwas aha a da key na, ŋgwas ŋga wa dasi ata? Maja ata cəpa ta lamara la ŋga ŋgwas ata.»

²⁹ Yesu a mbəddatara a ləvtar: «Akwar faa zəddamara ray akwar maja ka sərmara mey ŋga Gazlavay ba, asaya, maja ka sərmara gədaŋ anja ba. ³⁰ Ya fa ləvkwar fara fara, ta pas masləkdawa ŋga ndəhay daa meməcey na, zel hay fa da lam ŋgusay daa saba, ŋgusay fa da njam ta zel hay daa saba may, ama ndəhay, a da njam anda maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vad. ³¹ Akwar ma jaŋgamara mey masa Gazlavay maa guzdakwara da ray masləkdawa ŋga ndəhay daa meməcey na, daa ba daw? Gazlavay a ləvey: ³² “Yah, Gazlavay masa *Abərahām, *Izak, lenj *Jakwap ma namar ray.”» Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Gazlavay na, ara Gazlavay ŋga ndəhay ta dey, ba na, ŋga ndəhay maməctakaya ba.» ³³ Ndəhay tabiya ma cəndamara mey a kede na, a rəzlam da ray meesərkedey ŋga Yesu a.

*Mewey ɳga Gazlavay masa mahura na, wura?
(Mark 12.28-34; Luk 10.25-28)*

³⁴ Masa *Fariza hay ma nəkmara Yesu ta kusta *Saduse hay sem ta mey na, ta', a kusam, a ɳgəcham a cakay Yesu. ³⁵ *Ndaw maa sərkada kwakwas ɳga Mawiz da wuzlah ata daha, aa cəfda Yesu amba a jada, a ləvar: ³⁶ «Bay adaw, *mewey ɳga Gazlavay mahura ma fənta siya hay na, wura?»

³⁷ Yesu a mbədara, a ləvar: «“Si ka wudə Bay Gazlavay akah, ta mevel akah cəpa, ta mesəfnəy akah cəpa, asaya, ta lenjesl akah cəpa.” ³⁸ Kede he ara mewey ɳga Gazlavay mahura ma fənta siya hay. ³⁹ Asaya, mewey ɳga dey cew e ma səpa kede daha saya. Mewey a, ata letek. Mewey a, a ləvey: “Si ka wudə meseembew akah anda kah ma wuda ray akah.” ⁴⁰ Yaw, *kwakwas ɳga Mawiz tabiya ta meesərkədey ɳga ndəhay ma təla mey ɳga Gazlavay zleezle macəmtakaya tabiya na, daa mewey hay a cew kede..»

*Kəriste, anja bay ɳga Davit na, kwara?
(Mark 12.35-37; Luk 20.41-44)*

⁴¹ Daa masa *Fariza hay makustakaya na, Yesu aa cəfdata may, ⁴² a ləvtar: «*Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ɳga ləhdata ndəhay na, ka wulkam da ray a na, kwara? Anja, səkway ɳga wa?» A mbəddamara, a ləvmar: «Anja na, səkway ɳga Bay *Davit.» ⁴³ Yesu a ləvtar: «Ta gədaŋ ɳga *Mesəfnəy ɳga Gazlavay na, Davit ta

zəla Kəriste he la, “Bay Mahura.” Kaa a zəla anda kefə saya na, kwara? Davit e, ta ləvey la:

44 “Bay Gazlavay a ləvar a Bay adaw Mahura:
Sawa, njey a har-zəmay adaw

amba ya wakwa da ray ndəhay
haa ta pas masa yah ma da pata
masa-gəra akah hay asi salay akah.”

45 Yaw, da Davit a zəla Kəriste “Bay Mahura” na,
kaa wara Kəriste he ara bəzey da hwad Davit
saya na, kwara?» **46** Kwa ndaw pal da wuzlah
ata ta gwa ŋga mbəddara kwa mey pal daa ba.
Dəga ta pas ŋgene, kwa waawa a zlurey ŋgaa
cəfdəfar mey.

23

*Yesu a patar lenjesl a ndəhay da ray ndəhay
maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta da ray
Fariza hay*

(Mark 12.38, 39; Luk 11.43, 46; 20.45, 46)

1 Yesu aa guzltar ŋgada ndəhay makustakaya ta ŋgada gula anja hay daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay heyey saya, **2** a ləvtar: «*Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz len ndəhay *Fariza hay na, mapatakaya aa slam a ŋga Mawiz ŋgaa sərkedey kwakwas anja. **3** Si ka təbmara mey ata, asaya, ka kamara cek masa ata maa sərkadamakwara ha. Ama cek masa ata ma kamara na, ka da kamara ba, maja ata ta ray ata na, fa kamara cek anda ata maa sərkadamakwara ha, daa ba. **4** A bamawa

22:44 22.44 Ps 110.1; SNM 2.33-35; 1Kwr 15.27; Heb 1.13; 8.1

22:46 22.46 Mk 12.34; Lk 20.40 **23:3** 23.3 Rm 2.21-23

kwakwas hay maadakw a maadakw a masa ndəhay ma gwamara ḥga səpa ba. A təkmatar day a ndəhay ḥga səpmara kwakwas hay a, ama ata na, a gəmam ḥga jənmata ndəhay ḥga səpey kwakwas hay a kwa nekədəy ba. ⁵ A kamata sləra ata hay tabiya na, amba ndəhay a hətmatar aa həmdamata gway. Anda kede, a wuzlalam mey masa daa dərewel ḥga Gazlavay, a təfmara aa ambal anda laya, a ləwmara fa daŋgay, da daa ba, fa har. A təfmata mahura mahura ma fəna ḥga ndəhay siya hay. Asaya, zana hay masa ata ma pamata fa vaw na, a cam gagəmay maazəma maazəma * fa mey a, ma fəna ḥga ndəhay mekele.

⁶ «Da ta zəlmata la aa gwagway na, a wudəm menjey aa slam maaya ḥga ndəhay mahura hay. Asaya, daa *way-mewuzey-mey ḥga Gazlavay na, a wudəm menjey aa slam maaya fa mey. ⁷ A wudəm ndəhay a camatar har ta meney ray fa mey ḥga ndəhay makustakaya, asaya, a wudəm ndəhay a zəlmata bay.

⁸ «Ama akwar na, ka da təbmara amba a zəlmakwar bay ba, maja akwar tabiya na, məlmaŋ hay. Ngada akwar, ndaw ma səra cek na, anja pal. ⁹ Asaya, ka da zəlam ndaw da bəla kede Papan ba, maja Papakw akwar na, anja pal masa da vad. ¹⁰ Ka da təbmara amba a zəlmakwar Bay Mahura ba, maja Bay akwar

* **23:5** 23.5 Daa mewulkey ḥga Jəwif hay, gagəmay macakaya maazəma fa mey ḥga zana ḥga ndaw na, a wuzda ndaw aha anja ndaw ma nar ray a Gazlavay. **23:5** 23.5 Mab 13.9; Mew 6.8; Mesl 15.38-39; Mt 6.1 **23:8** 23.8 Jan 13.13

Mahura na, ara *Kəriste pal taava anja.

¹¹ «Ndaw mahura da wuzlah akwar na, ara ndaw ma kakwar sləra. ¹² Kwa waawa ma pa ray anja ŋga ndaw mahura na, Gazlavay a da pa ŋga mecəhe. Kwa waawa ma nada ray anja na, Gazlavay a da pa ŋga mahura.»

Yesu a mbədstar ray a ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta a Fariza hay

(Mark 12.40; Luk 11.39-42, 44, 52; Luk 20.47)

¹³ «Banay a sawa la a ray akwar, akwar *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta *Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa təkmata ndəhay ŋga mbəzey a wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata. Akwar ta ray akwar, ta mbəzam daa ba, asaya, ka ta təkmata ndəhay ma wudam ŋga mbəzam sem.

I ¹⁴ «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa təbmatara cek hay ŋga ŋgwas-vagay hay tabiya, asaya, akwar faa guzlam ga daa medərey-dangay amba ndəhay aa zaramak-war. Maja ŋgene Gazlavay a sərdakwar banay la ma fəna ndəhay siya.]

¹⁵ «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa pəkam aa wura aa wura cəpa amba ka hətam kwa ndaw pal letek ŋga səpey

kwakwas akwar ni, ama da akwar ma hëtam la na, ka tërdamara ndaw a, ñga ndaw ñga awaw magaza ma fënkwar haa dey cew.

¹⁶ «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndëhay ma wuzmatar cëved ñgada ndëhay, ama akwar na, wulaf hay. Ka lëvam: "Kwa waawa ma mbedey ñga key cek ta *Way-mekey-kwakwas ñga Gazlavay na, ara ñga tede, ama kwa waawa ma mbedey ñga key cek ta bërey magaza mewedsey pëlnjed pëlnjed daa Way-mekey-kwakwas a na, si cëma a ka cek aha anda aa ma lëvey." ¹⁷ Akwar na, ndëhay manjar-lengesl, asaya, akwar wulaf hay! Way-mekey-kwakwas ñga Gazlavay ta bërey magaza na, mahura dasi ata na, wura? Way-mekey-kwakwas ñga Gazlavay na, anja mahura da ray bërey magaza, maja ara Way a ma tërda bërey magaza aha ñga cek maaya ñgada Gazlavay.

¹⁸ Akwar fa lëvam saya: "Kwa waawa ma mbedey ñga key cek ta slam-mefëkey cek ñgada Gazlavay na, *membedey a, ara ñga tede. Ama kwa waawa ma mbedey ñga key cek ta cek mavëldakaya ñgada Gazlavay masa mapakaya da ray slam aha na, si a ka cek aha anda aa ma lëvey." ¹⁹ Akwar na, wulaf hay! Cek mahura na, cek mevëley a Gazlavay daw? Da daa ba, slam-mefëkey cek a Gazlavay ma tërda cek aha maaya fa Gazlavay daw? ²⁰ Anda këde, kwa waawa ma mbedey ta slam-mefëkey cek ñgada Gazlavay na, a key ñgene, a mbedey ta slam aha leñ ta cek da ray a tabiya. ²¹ Kwa waawa ma

mbedey ta Way-mekey-kwakwas ɳga Gazlavay na, a key ɳgene, a mbedey ta Way a lej ta Gazlavay manjakaya daa Way a. ²² Kwa waawa ma mbedey ta slam da vad na, a key ɳgene, a mbedey ta slam-menjey ɳga Gazlavay lej ta Gazlavay a manjakaya da ray a.

²³ «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərkada kwakwas ɳga Mawiz ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa wunkamata cek akwar hay tabiya slam kuraw, ka vəldamara slam pal a Gazlavay, kwa cek hay mecəhe mecəhe ma cərda lar na, akwar fa wunkamara kəne may. Ama ɳga səpey mewey hay maaya na, ka sərfadamara ba. Anda meləvey mekey cek ta cəved e, mesərey dey-ceceh, asaya, menjey mandaw mandaw daa cəved ɳga Gazlavay. Sasəkar jak, cek hay a ɳgene na, ara cek hay maaya ɳga key. Ka da mbəkdamara ɳga key cek hay siya hay ba may.

²⁴ Akwar fa wuzmatar cəved ɳgada ndəhay, ama akwar na, wulaf hay. Akwar fa jajərmara cek akwar mesey maja jajəway mecəhe da hwad a, anja ɳgene, akwar fa ndam slagwama a hwad daa yam maajərkaya heyey cənəga gway.

²⁵ «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərkada kwakwas ɳga Mawiz ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa pərmata dəba ɳga vəley akwar hay mesey cek ta vəley akwar hay ɳga daf, anja ɳgene, ta da hwad a na, vəley hay a madakalatakaya tep! tep! ta cek hay ɳga mayal

23:21 23.21 1Bay 8.13 **23:23** 23.23 Lev 27.30; Mi 6.8; Lk 18.12

23:24 23.24 15.14

akwar hay leŋ ta cek hay maaya ba masa akwar ma wudam kalah daa mevel akwar. ²⁶ Akwar Fariza hay na, wulaf hay! Pəram teesed na, hwad a dagay, anda kede, dəba ha na, a pərey la.

²⁷ «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar na, anda cəvay hay makulbatakaya mabara ma mbam. Ama ta da hwad a na, mazakaya, asaya, marəhtakaya ta tetesl hay. ²⁸ Akwar na, kone may. Fa dey ŋga ndəhay na, akwar anda ndəhay maaya. Anja daa mevel akwar na, cek hay malamba hay ga, akwar ndəhay masa ta neneh cew.

(Luk 11.47-51)

²⁹ «Banay a sawa la a ray akwar, akwar *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta *Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa ləmamata cəvay hay ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ma kədmata vagay zleezle ŋga mbey, akwar fa kam banjay fa cəvay hay ŋga ndəhay ma ka cek ta cəved e zleezle.

³⁰ Asaya, akwar fa ləvam: “Daa masa papanj ŋga papa ala hay, ata ta dey, da daa ŋgene ala daha na, anja ala fa da cəmam ta ata ŋga kədsey ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay a vagay na, daa ba.” ³¹ Anda kede, akwar, ta ray akwar, fa wuzdamara, akwar na, bəza hay ŋga ndəhay ma kədmata ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay. ³² Yaw, maaya na, ka ndəvdamara

sləra ŋga papanj ŋga papakw akwar hay zleezle la gway. ³³ Akwar zezekw hay, səkway ŋga kucesl hay! Akwar fa da ləham fa awaw magaza na, daa ba! ³⁴ Maja ŋgene, jəkam sləmay! Yah na, ya da slərkwar ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay, ndəhay ta lengesl ma səra cek, leŋ ndəhay ma daa sərkadamakwara mey ŋga Gazlavay. Da wuzlah ndəhay a na, siya hay ka da kədmata vagay, siya hay ka da dərmata fa hwadam mazlaŋgalakaya, siya hay ka da slədmata daa way akwar hay mewuzey mey ŋga Gazlavay, siya hay may ka da səpmatar wurzay aa berney hay mekele mekele amba ka sərdamata banay. ³⁵ Maja ŋgene, mambaz ŋga ndəhay ma ka cek ta cəved e cəpa masa ndəhay ma kədmata vagay na, a hufkwar † la. A kədəm teesed na, Abel. Asaya, ta kədəm ndəhay mekele mekele la haa kasl fa Zakari, bəzey ŋga Baraki, masa akwar ma kədmara daa walaj ŋga slam-mefəkey cek ŋgada Gazlavay ta *Way ŋga Gazlavay. ³⁶ Ya fa ləvkwar fara fara, mambaz ŋga ndəhay a ŋgene, a huftar la a ray ndəhay masa wure kedə.»

*Yesu aa guzley da ray Jeruzelem
(Luk 13.34, 35)*

³⁷ Fa dəba ha, Yesu a ləvey: «Haya! Akwar ndəhay da *Jeruzelem, akwar ndəhay da Jeruzelem, Gazlavay a slərkwar ndəhay ma təla mey aŋga hay na, ka kədmata vagay! Asaya, a slərkwar maslaŋ aŋga hay na, kaa zakamata

23:33 23.33 3.7 **23:34** 23.34 1Tes 2.15 † **23:35** 23.35 a
hufkwar: a wufwa a ray akwar **23:35** 23.35 MC 4.8-10

ta aŋwa! Ama mandaw mandaw ya wudey amba ya bækwar tabiya akwar anda gwagwar ma bœcta bœz aŋga hay asi kœrpasl, ama ka wudam ba. ³⁸ Cœndamara, Gazlavay a da la har aŋga da ray akwar, Way-mekey-kwakwas akwar a da tœrey yiden. ³⁹ Yah fa lœvkwar dœga wure kede, akwar fa da hœtmaya fa dey daa saba haa ta pas masa akwar ma da lœvam: “Anja Bay Gazlavay ñga pœsar mey ñgada ndaw masa aa ma slœrdœrwa ta mezœley aŋga.”»

24

*Yesu aa guzley da ray Way-mekey-kwakwas
ñga Gazlavay ma da bœzley*

(Mark 13.1-2; Luk 21.5-6)

¹ Yesu a bawa daa *Way-mekey-kwakwas ñga Gazlavay. Masa aŋga fa daw na, gula aŋga hay a ñgœcham a cakay a amba a wuzdamara Way-mekey-kwakwas ñga Gazlavay a, aŋga malœmkaya na, kwara. ² Ta', Yesu aa guzltar, a lœvtar: «Akwar fa hœtmar way a kede cœpa, ba diya? Ya fa lœvkwar fara fara, way a kede na, a bœzlmara la, kwa aŋwa pal fa da mbœkey da ray cœla daa ba.»

Mey da ray bœla ma da ndœvey

(Mark 13.3-13; Luk 21.7-19)

³ Fa dœba ha, Yesu a daw aa Aŋwa ñga *Awliviye, cœkwam! a njey fetedœ. Gula aŋga hay ta', a ñgœcham a cakay a, ata taava ata, aa cœfdamara, a lœvmar: «Wuzdandara cey, cek

23:38 23.38 Ez 10.18-19; 1Bay 9.7-8 **23:39** 23.39 Ps 118.26

24:2 24.2 Lk 19.44

aha a da key na, ta vara? Yaw, ya da sərmara gweegwe cay ka vəhwə, asaya, gweegwe cay bəla a ndəvey na, fa me?»

⁴ Yesu a mbəddatara, a ləvtar: «Wam vaw fa ndəhay ma da fəcmakwar. ⁵ Ya ləvkwar anda kədə, maja ndəhay ga a samawa la ta mezəley adaw, kwa waawa a da ləvey aŋga na, *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay. Anda kədə, a fəcam ndəhay la ga.

⁶ Ka da cənam vəram hay gweegwe ta akwar lej mey da ray vəram hay masa dəreŋ ta akwar. Ta ŋgene he cəpa na, ka da zluram ba, maja si cek hay a ŋgene a kam la teesed ḋagay. Ama ara mendəvey ŋga bəla ba aranj. ⁷ Hwayak laŋgar a da key vəram ta hwayak laŋgar, bay laŋgar a da key həma a ray bay laŋgar. Daa hwayak hay mekele mekele, may a key la, asaya, hwiyyak a wusey la. ⁸ Cek hay a tabiya a da kam na, anda hwad ma zlar ŋga car ŋgada ŋgwas ma da yey.

Mey da ray banay ma da hətfatar ndəhay ma təba mey ŋga Yesu

⁹ «Daa ŋgene, a da vəldamakwar a har ndəhay ŋga sərdamakwar banay, a kədfmakwar la vagay. Ndəhay tabiya da bəla a da ŋgəldamakwar ba, maja yah. ¹⁰ Anda kədə, ndəhay ga a da mbəkdamara ŋga təbey mey adaw. A da ŋgəlam vaw ba da wuzlah ata, asaya, siya hay a da vəldamata siya hay asi har ŋga ndəhay ŋga sərdamata banay. ¹¹ Ndəhay ga a samawa

24:5 24.5 24.24; 2Tes 2.9-10; 1Jn 2.18 **24:7** 24.7 2Mev 15.6; Iz 19.2 **24:9** 24.9 5.11 **24:9** 24.9-14 10.17-22; Jaŋ 16.1-4 **24:10** 24.10 10.35; Lk 12.52-53

la, a da mbərzlam, a ləvam ata na, ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay. Ndəhay a ŋgene, a da nəsam ndəhay ga. ¹² Ndəhay a da kam cek hay malamba ma fəna ma fəna, majə ŋgene ndəhay ga fa da wudam vaw ta maaya daa saba. ¹³ Ama ndaw ma bəsa banay a la haa mendəvey a na, Gazlavay a ləhda la. ¹⁴ Si a wuzdamara *Mey-maaya-mawiya da ray *mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay a ndəhay tabiya da bəla la dəgəy, amba ndəhay tabiya a cəndamara mey da ray adaw. Fa dəba ha, bəla a ndəvey dəba.»

Mey da ray banay ma da sawa a ray ndəhay da Jude

(Mark 13.14-23; Luk 21.20-24)

¹⁵ «Cay na, ka da hətmar ndaw malamba ma nəsa cek, ara ndaw masa Gazlavay ma wudey ŋga hətar fa dey ba. Ka da hətmar ndaw aha manjakaya daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Ndaw a na, *Daniyel, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay ta wuzleley mey la zleezle da ray a. (Akwar masa ma jaŋgamara mey a kede na, si ka pam lengesl fa mey a.) ¹⁶ Daa dər hay a ŋgene na, si ndəhay daa hwayak ŋga *Jude a hwam ŋga bawa a aŋwa. ¹⁷ Kwa ndaw masa fa məskey vaw daa ambaw na, fa da mbəzey a way ŋga lawa cek aŋga hay daa ba. ¹⁸ Kwa ndaw aŋga da ley na, a da vəhwa a way ŋga ley zana ba. ¹⁹ Daa dər hay a ŋgene, banay a sawa la a ray ŋgusay ta hwad ta a ray ŋgusay masa

ta bəza hay da har. ²⁰ Dəram dañgay a Gazlavay amba banay a, a sawa ta piya ba, kwa ta *pas meməskey-vaw ba may, ²¹ maja daa dar hay a ŋgene na, banay a sawa la ga a ray ndəhay. Dəga mezley ŋga bəla haa wure kede ndaw ta sərey banay anda ŋgene daa ba aran. Asaya, banay fa da sawa ma fəna ŋgene daa saba. ²² Da Gazlavay ta ŋgəwa siya ŋga dar ŋga banay a daa ba na, anja kwa ndaw pal fa da mbəkey ta dey daa ba. Ama a ŋgəwa siya ŋga dar a na, maja ndəhay masa anja ma walata ŋga ndəhay anja hay.

²³ «Da ray ŋgene, da ndaw a ləvkwar: “*Kəriste, anja kede”, da daa ba “anja katay” na, ka da təbmara mey anja ba. ²⁴ Ya ləvkwar anda kede na, maja ndəhay ma pamara ray ata ŋga Kəriste, asaya, ndəhay ma pamara ray ata ŋga ndəhay ma təla mey hay ŋga Gazlavay na, a samawa la. A kam maazla hay ma rəzla ndaw la ŋga wuzdərwa gədañ ata amba a təknam ndəhay. Da a gwamara na, a təknam kwa ndəhay masa Gazlavay ma walata sem ŋga ndəhay anja hay may. ²⁵ Jəkam sləmay, cəndamara maaya maaya, fa cek hay a kede ma da kam na, ya ta pakwar leñgesl cay.»

*Mey da ray ma vəhwa ŋga Bəz ŋga Ndaw
(Mark 13.24-27; Luk 17.23-24; Luk 21.25-28)*

²⁶ «Da ndaw aa guzlkwar, a ləvkwar: “*Kəriste anja katay da wuzlah-ley” na, ka da diyam ba. Da a ləvkwar saya “anja mabakaya fedə” na, ka

24:21 24.21 Dan 12.1; CWJ 7.14 **24:23** 24.23-25 Lk 17.23-24

24:24 24.24 24.5; 7.15; CWJ 13.13-14

da təbmara mey ɳga ndaw a ba. **27** Yah, *Bəz ɳga Ndaw, ya da vəhwa na, anda var ma zəmey ma wedey dəga da wurza haa kasl a mey-aŋgwa.

28 Daa slam masa cek maməckaya daha na, kwakucah hay makustakaya fetede *.

29 «Fa dəba ɳga banay a masa daa dəar hay a ɳgene na, wure ɳgene pas a təbzley la, kiya fa da wedsey daa saba, wurzla hay a kəzlamawa la da vad a hwayak, cek hay cəpa da gazlavay da vad, a wusam la. **30** Daa ɳgene, yah, Bəz ɳga Ndaw, ya da wuzwa vaw da gazlavay da vad. Anda kede, ndəhay da bəla cəpa a da wudam ta matəway. A da hətmaya, yah, Bəz ɳga Ndaw, ya fa sawa da ray mekwtena ta gədanj mahura lenj ta mewedsey ɳga Bay Gazlavay. **31** Day ɳga taalam mahura a cənwa la, yah, Bəz ɳga Ndaw, ya da slərdatərwa maslaŋ hay ɳga Bay Gazlavay da vad amba a diyam aa slam hay tabiya da bəla, a kusmatərwa ndəhay masa Gazlavay ma walata ɳga ndəhay aŋga hay.»

*Mey-meŋgəy ta gudav
(Mark 13.28-31; Luk 21.29-33)*

24:27 24.27 24.30, 37; 25.31; 1Kwr 15.23; 1Tes 3.13; 4.15; 2Tes 2.1, 8; Jak 5.7-8; 2Pi 3.4; 1Jŋ 2.28 * **24:28** 24.27-28 Anda ndəhay ma hətmar mezəmey ɳga var, da daa ba, kwakucah hay makustakaya da ray cek maməckaya na, ndəhay tabiya a da hətmar Yesu, Bəz ɳga Ndaw ma da vəhwa na, kəne may. **24:28** 24.28 Jəw 39.30; CWJ 19.17-18 **24:29** 24.29 Iz 13.10; 34.4; Hag 2.6, 21; 2Pi 3.10, 12; CWJ 6.12-14 **24:30** 24.30 Zak 12.10-14; Dan 7.13-14; Mt 24.27; 26.64; Mk 14.62; CWJ 1.7 **24:31** 24.31 13.41; taalam: 1Kwr 15.52; 1Tes 4.16

³² «Jèkam slèmay maaya maaya fa mey masa yah ma da wakwara ta gudav. Da masa ka hètmar gudav fa dedey, gwaslaf a gudaf! gudaf! na, ka sèrmara kiya madaw a ley gweegwe cay. ³³ Añga letek kène, da ka hètmatar cek hay a tabiya fa kam anda yah ma lèvkwar kede na, ñgene sèrmara, Yah, *Bèz ñga Ndaw, gweegwe cay ya vèhwa. ³⁴ Ya fa lèvkwar fara fara, cek hay a kede tabiya a da kam na, ndèhay masa wure kede ta mècam tabiya daa ba aranj. ³⁵ Slam da vad ta slam da hwayak a ndèvey la, ama mey adaw na, fa da ndèvey daa ba sèlak.»

Ma sèra pas ñga mavèhwa ñga Bèz ñga Ndaw na, wa?

(Mark 13.32-37; Luk 17.26-30, 34-36)

³⁶ «Fara fara, cek hay a kede tabiya a da kam na, ndaw ma sèra kwa ñfar a, kwa ler e, daa ba. Kwa maslanj hay ma njam da cakay Bay Gazlavay da vad a sèrmara ba, kwa Yah, Bèzey añga, ya sèra ba, ama si Papay, pal taava añga, ma sèra ñfar a.

³⁷ Ta pas masa yah, *Bèz ñga Ndaw ma da vèhwa na, a da key anda cek ma key daa masa Nèwe añga da bèla. ³⁸ Daa masa Bay Gazlavay ta paslata cek hay da bèla ta yam daa ba aranj, haa a wusey kasl fa ñfar masa Nèwe ma mbèzey aa kwambiwal na, ndèhay fa zèmam cek, fa sam cek, fa lam ñgusay, asaya, fa vèldamata dam ata hay a way zel. ³⁹ Ama daa ñgene na, kwa ndèhay ta sèrmara masa cek fa da høtfatar na, daa ba, haa yam a sawa aa zèddata cèpa.

Yah, Bəz ɳga Ndaw ma da vəhwa na, a da key kəne. ⁴⁰ Daa ɳgene, da ndəhay cew fa kam sləra da ley na, ya da ɳgəla pal, ya da mbəkda laŋgar. ⁴¹ Da ɳgusay cew fa kəram fa lavar pal na, ya da ɳgəla pal, ya da mbəkda laŋgar.

⁴² Anda kede, wam vaw, ka da nam ba, maja ka sərmara pas ɳga Bay akwar Mahura ma da vəhwa ba. ⁴³ Jəkam sləmay maaya maaya, da bay ɳga way a səra dər masa ndaw-mayal ma da daw a way an̄ga ɳga leley ta tavad na, a ney aa dər dasi tavad a ɳgene la daw? Fa da ney daa ba səlak, fa da mbəkda ndaw-mayal ɳga sləna way an̄ga daa ba. ⁴⁴ Maja ɳgene, akwar may, wam vaw maaya maaya, maja yah, Bəz ɳga Ndaw, ya da vəhwa na, kwa ka sərmara dər a ba.»

Mey da ray ndaw ma ka sləra maaya ta maaya ba

(Luk 12.41-48)

⁴⁵ «Ndaw ma ka sləra maaya ta len̄gesl na, wura? Ndaw ma ka sləra maaya ta len̄gesl na, ara ndaw masa bay an̄ga ma vəldata ma ka sləra hay cəpa asi har an̄ga amba a vəltar cek mezəmey daa masa may fa catar. ⁴⁶ Da masa bay an̄ga ha, a sawa a hətfar an̄ga fa ka sləra ha na, ndaw ma ka sləra ha aa səmey la. ⁴⁷ Ya fa ləvkwar fara fara, bay an̄ga ha, a da vəldara zleley an̄ga hay cəpa a har an̄ga amba a nəkfar dey. ⁴⁸ Ama da ndaw ma ka sləra ha an̄ga maaya ba na, a da ley mewulkey wal, a ləvey: "Bay adaw aha, fa da vəhwa gweegwe daa

24:42 24.42 24.44, 50; 25.13; Mk 13.33, 35; Lk 12.40; 21.36

24:43 24.43 1Tes 5.1-2; 2Pi 3.10; CWJ 3.3 **24:45** 24.45-47
25.21-23

ba.” ⁴⁹ Anda kede, ndaw ma ka sløra ha, a zlar ḥga kœ̄dta mandala an̄ga hay masa ata ma kam sløra bama. A da zœ̄mey cek, a da sey wuzam ta ndœ̄hay ma wam mandaw mandaw. ⁵⁰ Yaw, bay an̄ga ha na, a da vœ̄hwa ta pas masa ndaw ma ka sløra fa wulkey da ray a daa ba, asaya, kwa fa da sœ̄ra ler e daa ba. ⁵¹ Bay an̄ga ha, a da bœ̄la da way an̄ga, a da sœ̄rda banay anda ndœ̄hay masa ta neneh cew ma da sœ̄ram banay ta pas mendœ̄vey ḥga bœ̄la, fetedœ̄ a da tœ̄way, asaya, a daa pœ̄dœ̄y sler.»

25

Mey-men̄gey da ray ma da vœ̄hwa ḥga Yesu

¹ Yesu a ḥgatar mey a gula an̄ga hay, a lœvtar: «Ya gwa ḥga wa pas masa yah ma da vœ̄hwa ḥga wey da ray ndœ̄hay na, ta me? Yaw, ya gwa ḥga wa ta sabara hay kuraw daha ma diyam ta pas meley kwakwa. A diyam ḥga cawa ray ta zel ḥga dam a ta tavad, ta petœrla ata hay da har.

² Sabara hay zlam da wuzlah ata na, manjar lēngesl hay. Siya hay zlam na, ata ta lēngesl.

³ Sabara hay manjar lēngesl hay heyey na, a lamata petœrla ata hay, ama ta lam mal a har ḥga zlœrey aa petœrla ata hay a saya na, daa ba gway.

⁴ Ama sabara hay zlam masa ta lēngesl heyey na, a lamata petœrla ata hay, asaya, a zlœram mal aa kwalaba hay. ⁵ Zel ḥga dam aha ta wuswa fiyaw daa ba. Anda kede, sabara hay heyey a gœ̄ram ḥga sœ̄kwmara haa ðar a katar, a nam.

6 «Ta wuzlah-tavad na, day a cənwa ta gədanj, a ləvey: “Zel ɳga dam ta wuswa cay, diyam ta cadamərwa ray.” **7** Da ray ɳgene, sabara hay kaa heyey a sləkdam daa dər, a diymata petərla ata hay. **8** Sabara hay manjar lenjesl hay heyey na, a ləvmatar a sabara hay masa ta lenjesl hay: “Ambahw, vəlmandar mal may taw. Petərla ala hay fa məcam maja mal daa saba.” **9** Sabara hay a, a mbəddamatara, a ləvmatar: “Kay! ya vəldamara ba, maja mal ala fa da wusndakwar aləkwa cəpa daa ba. Diyam ta hədkamawa fa ndəhay ma hədkada mal.”

10 «Masa ata ma diyam sem ɳga səpwa mal heyey na, zel ɳga dam heyey, a wuswa dəba. Sabara hay siya zlam masa madiytakaya vaw heyey na, a mbəzam bama ɳga key gwagway. Ta’, a gərcamara mey-slam.

11 «Fa dəba ha, sabara hay zlam manjar lenjesl heyey, a wusmawa, a ləvam: “Bay ala, Bay ala, wurndara mey-mbew may taw!”

12 Ama zel ɳga dam heyey, a mbəddatara, a ləvtar: “Ya fa ləvkwar fara fara, ya sərkwar ba.”»

13 Yaw, Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Anda keđe, wam vaw, maja yah, *Bəz ɳga Ndaw, ma da vəhwa na, ka sərmara kwa dər a ba, kwa ler e ba.»

*Mey-menjey da ray ndəhay ma ka sləra
maaya ta maaya ba
(Luk 19.11-27)*

14 Yesu aa guzltar mey-menjey saya, a lëvtar: «Ma da vëhwa adaw a bëla na, anja letek anda ndaw masa-zleley ma daw a mëlak. Masa fa da daw na, a zëlta ndëhay ma ka slëra anja hay, a vëldatar zleley anja amba a nëkfamar dey.

15 A vëlar gabal temere zlam * a ndaw pal, a vëlar gabal temere cew a ndaw lañgar, a vëlar gabal temere pal a ndaw lañgar saya. A vëldatar na, tëdë ta gëdanj ñga ndaw a, ñga ndaw a. Fa dëba ha, ta', a daw a mëlak. **16** Ndaw masa ma hëtey gabal temere zlam heyey na, a daw wure wure ñgene, a kada filaw ta dala ha. A hëtey gabal temere zlam mekele a dey a. **17** Ndaw masa ma hëtey gabal temere cew heyey na, a ka këne may. A hëtey gabal temere cew a dey a. **18** Ama ndaw masa ma hëtey gabal temere pal na, a daw ta', a zlëdsey vëged, a bada dala ñga bay anja ha a hwad a.

19 «Menjey ga fa dëba ha, bay ñga ndëhay ma ka slëra ha, a vëhwa da mëlak a, ta', aa cëfdata da ray dala ha heyey. **20** Ndaw masa ma hëtey gabal temere zlam heyey, a ñgëchey a cakay a, ta gabal temere zlam mekele da dey a, ta', a lëvar: "Bay adaw, kah ta vëlya gabal temere zlam la. Nëka, yah ma hëtey gabal temere zlam mekele la a dey a." **21** Bay anja, a mbëdara, a lëvar: "Maaya, kah ndaw ma ka slëra maaya ta cëved e. Kah ma key slëra ta cëved e la ta cek meçhe. Ya da vëldatakawa cek adaw hay maaya ga asi

25:14 25.14-15 Mk 13.34 * **25:15** 25.15 Gabal temere zlam, gabal temere cew, lej gabal temere pal mawuzlalakaya ta mey Gerek na, «*talañ* zlam, *talañ* cew, *talañ* pal». **25:15** 25.15 Rm 12.6 **25:19** 25.19 18.23

har akah. Sawa, njakwa cew e, sasəmkwa.”

²² «Ndaw masa ma hətey gabal temere cew, a ŋgəchey a cakay a may, ta’, a ləvar: “Bay adaw, ka ta vəlya gabal temere cew la, nəka, ya ta hətey gabal temere cew mekele la a dey a.” ²³ Bay anja ha, a ləvar: “Maaya, kah ndaw ma ka sləra maaya ta cəved e. Ka ta key sləra la ta cəved e ta cek mecəhe. Ya da vəldatatakawa cek adaw hay maaya ga asi har akah. Sawa, njakwa cew e, sasəmkwa.”

²⁴ «Fa dəba ha, ndaw masa ma hətey gabal temere pal heyey, a ŋgəchey a cakay a, ta’, a ləvar: “Bay adaw, ya səra, kah ndaw ma sərey dey-ceceh fa ndaw ba, ka ŋgəmey daw daa slam masa kah ma sləka ba, asaya, ka kawa cek da ley daa slam masa kah ma rəva ba. ²⁵ Ya ta zlurey la ta kah, anda kede, ta’, ya daw ya bəda dala akah aa vəged. Dala ha anja kede, ehe təba cek akah.” ²⁶ Bay anja ha, a mbəddara, a ləvar: “Kah ndaw ma ka sləra maaya ba, masa-mayad! Ka səra yah ndaw ma ŋgəmey daw daa slam masa yah ma sləka ba, asaya, ya kawa cek da ley daa slam masa yah ma rəva ba, ²⁷ anda kede, ka gwa ka vəlda dala aſaw a har ndəhay amba daa mavəhwə aſaw kede na, a vəhdamiwa dala ha ta yam a, ba daw?”

²⁸ «Da ray ŋgene, ndaw masa-zleley a, a ləvtar a ndəhay ma ka sləra anja hay mekele: “Təbmara gabal temere he, vəldamara a ndaw masa ma hətey gabal temere zlam a dey a heyey. ²⁹ Sərmara, ndaw masa cek anja daha, a da vəlmar a dey a, ama ndaw masa cek anja kuset

kèdey na, a da tèbmara kwa masa kuset kèdey a ñgene. ³⁰ Ndaw ma ka slèra kèdè na, aŋga ndaw masa mayad ñga tede, hazakadamara aa ambaw, aa lèvanj. Fetede, a da tèway, asaya, a daa pèdsey sler.”»

Mey da ray mendəvey ñga bèla

³¹ Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya a lèvtar: «Masa yah, *Bèz ñga Ndaw, ma da vèhwa daa mewedey adaw na, ya da samawa ta maslañ hay ñga Gazlavay tabiya da vad. Ya da njey aa slam adaw menjey maaya ñga key sariya.

³² Sèkway hay tabiya da bèla, a da kusam fa mey adaw. Ya da ñgèwta ndèhay maaya ta maaya ba hay wal wal anda ndaw-mecèkwer ma ñgèwey tèbañ hay ta d'ahway. ³³ Ya da pata ndèhay maaya ta har-zèmay, ndèhay maaya ba ta har-gula.

³⁴ «Fa dèba ha, yah bay, ya da lèvtar a ndèhay ta har-zèmay: “Akwar ndèhay masa Papay ma pèskwar mey, slam madiykaya ñgada akwar daha dèga mezley ñga bèla, samawa, njakwa bama ta Gazlavay ñga sèrmataw, ³⁵ maja may ta caya la, akwar ta vèlmaya cek mezèmey la, yam ta kaya la, akwar ta vèlmaya yam ñga sey la, ya ta daw la fa akwar anda ndaw-mèlak, akwar ta tèbmaya la a way akwar hay, ³⁶ zana fa vaw adaw daa ba, akwar ta vèlmaya zana la. Vaw ta caya la, akwar ta samawa la ñga nèkmaya. Yah daa fèrsène, akwar ta samawa la ñga nèkmaya.”

25:29 25.29 13.12; Mk 4.25; Lk 8.18; 19.26 **25:30** 25.30 8.12

25:31 25.31 Mew 33.2; Zak 14.5; Mt 16.27; 19.28; 1Tes 3.13; Jud 14 **25:31** 25.31-46 16.27 **25:35** 25.35-36 Iz 58.7

³⁷ «Da ray ŋgene, ndəhay maaya heyey, a da mbəddamiwa, a ləvmaya: “Bay mahura, ya hətmaka may fa caka, ta’, ya vəlmaka cek mezəmey na, ŋga vara? Ya hətmaka yam fa kaka, ta’, ya vəlmaka yam ŋga sey na, ŋga vara? ³⁸ Ya hətmaka kah ndaw-məlak, ta’, ya təbmaka a way ala hay na, ŋga vara? Da daa ba, ya hətmaka zana fa vaw daa ba, ta’, ya vəlmaka zana na, ŋga vara? ³⁹ Asaya, ya hətmaka vaw fa caka, da daa ba, kah daa fərsəne, ta’, ya nəkmakawa na, ŋga vara?”

⁴⁰ «Yah, bay, ya da mbəddatara, ya ləvtar: “Ya fa ləvkwar fara fara, cek hay tabiya masa akwar ma kamara ŋgada kwa waawa, kwa ŋgada ndəhay mecəhe hay dasi ndəhay adfaw hay kedə, ka kamara ŋgene na, ŋgada yah may.”

⁴¹ «Fa dəba ha, ya daa guzltar a ndəhay ta har-gula, ya ləvtar: “Akwar masa Bay Gazlavay ta nəskwar sem, ŋgəcham la da cakay adfaw. Diyam aa awaw mendəvey ba madiykaya ŋgada bay-malula ta maslaŋ anja hay. ⁴² Maja may ta caya la, ama akwar ta vəlmaya cek mezəmey daa ba. Yam ta kaya la, ama akwar ta vəlmaya yam ŋga sey daa ba. ⁴³ Ya ta daw la fa akwar anda ndaw-məlak, ama akwar ta təbmaya a way akwar hay daa ba. Zana fa vaw adfaw daa ba, ama akwar ta vəlmaya zana daa ba. Vaw ta caya la, asaya, yah daa fərsəne, ama akwar ta samawa ŋga nəkmaya daa ba.”

⁴⁴ «Da ray ŋgene, a da mbəddamiwa, a

lëvmaya: “Bay mahura, ya hëtmaka may fa caka, da daa ba, yam fa kaka na, ɳga vara? Ya hëtmaka kah ndaw-mélak, da daa ba, zana fa vaw akah daa ba na, ɳga vara? Asaya, ya hëtmaka vaw fa caka, da daa ba, kah daa fërsène masa ala ta jën maka daa ba na, ɳga vara?”

⁴⁵ «Da ray ɳgene, ya da mbød datara, ya lëvtar: “Ya fa lëvkwar fara fara, cek hay masa akwar ma gémam ɳga kamara ɳgada kwa waawa, kwa ɳgada ndəhay mecəhe hay dasi ndəhay adśaw hay kede ba na, ka gémam ɳga kamara ba ɳgene na, ara ɳgada yah may.”

⁴⁶ «Yaw, ndəhay maaya ba hay anda ɳgene na, a da sëram banay ɳga sërmataw, ama ndəhay masa maaya fa Gazlavay na, a da hëtam heter mendəvey ba.»

26

Mahura hay ɳga Jëwif hay a slam yawa ɳga kədəy Yesu vagay

(Mark 14.1, 2; Luk 22.1, 2; Jan 11.45-53)

¹ Masa Yesu ma ndëvda meesérkedey hay a kede tabiya cay na, ta', aa guzltar a gula anga hay, a lëvtar: ² «Ka sërmara, mendërey dár cew ɳga wusey fa gwagway ɳga *Pak, ba diya? Ta pas a ɳgene, a da kérzamaya yah, *Bèz ɳga Ndaw, a da dërmaya fa hwadam mazlangalakaya.»

³ Ta pas a ɳgene, *bay-ray hay ɳga ndəhay ma ka kwakwas ɳga Gazlavay ta mahura hay

ŋga *Jəwif hay a kusam a way Kayif, *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay cəpa. ⁴ A slam yawa da wuzlah ata amba a kərzamara Yesu ta mayal a ŋga kəfey vagay. ⁵ Aa guzlam, a ləvam: «Ya gwakwa ŋga kərzakwa daa gwagway kede ba, maja ndəhay a da yam mey.»

*Ngwas a mbəðdar bərdey fa ray ŋga Yesu
(Mark 14.3-9; Jan 12.1-8)*

⁶ Daa ŋgene, Yesu aa da Betani da way *Simanjw, ndaw masa aa ma mbəlda daa maasəkula. ⁷ Masa Yesu a, fa zəmey daf na, ŋgwas daha a ŋgəchey a cakay a ta kwalaba ŋga aŋgwa maavərkwakaya mezəley «*albaatəra». Kwalaba ha marəhkaya ta bərdey mezey maaya ma hədkey ba. Ta', a mbəðdara bərdey a fa ray ŋga Yesu. ⁸ Masa *gula hay ŋga Yesu ma hətmar na, a cam mevel, a ləvam da wuzlah ata: «A nəsa bərdey a kede ŋga tede na, maja me? ⁹ Anja a hədkada na, a gwa ŋga hətey dala ga. Fa dəba ha a wunkatara dala ha a masa-viya hay, ba daw?»

¹⁰ Yesu a səra mewulkey ata ha, ta', aa guzltar, a ləvtar: «Ka həbmar ray a ŋgwas aha na, maja me? Sləra masa aŋga ma kayawa kede na, aŋga maaya, ¹¹ maja ndəhay masa-viya hay na, mandaw mandaw akwar bama. Ama yah na, akwar fa da hətmaya ŋga njey mandaw mandaw ta akwar daa ba. ¹² Ngwas aha, a mbəðda bərdey fa vaw adfaw na, a key ŋgene, a ciyawa vaw adfaw ŋgadaa cəvay. ¹³ Ya fa ləvkwar fara

fara, kwa daa wura daa wura da bəla tabiya, ndəhay ma da wuzdamara *Mey-maaya-mawiya na, a kadamara cek masa ŋgwas a ma ka kede la may, amba ndəhay a sərfadamara ŋgwas aha.»

*Juda a vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga hay
(Mark 14.10, 11; Luk 22.3-6)*

¹⁴ Fa dəba ha, ndaw pal da wuzlah *gula hay ŋga Yesu kuraw a ray a cew mezəley Juda Iskariyawt, a daw fa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay. ¹⁵ Ta', aa guzltar, a ləvtar: «Da ya ta vəldakwara Yesu a har akwar la na, ka da vəlmaya me?» Ta', a məslmar bərey hay kwakwar maakar ŋga dala, a vəldamara.

¹⁶ Dəga ta pas a ŋgene, Juda a daw a səpey cəved amba a kərzatara Yesu, a vəldatara.

Yesu a zəmam daf ŋga gwagway ŋga Pak ta gula aŋga hay

(Mark 14.12-21; Luk 22.7-13, 21-23; Jan 13.21-30)

¹⁷ Ta dər ŋgeeme ŋga *gwagway ŋga pej manjar cek ma həsla da hwad a na, *gula hay ŋga Yesu, a ŋgəcham a cakay a, a ləvmar: «Ka wudey ya diyam, ya diymərwa slam amba ya zəmkwa daf ŋga gwagway ŋga *Pak na, dama?»

¹⁸ Yesu a mbədfdatara, a ləvtar: «Diyam aa berney ŋga *Jeruzelem fa ndaw daha. Ka ləvmar na, "Bay ala a ləvey: Dar adfaw gweegwe cay a wuswa. Ya wudey ŋga key gwagway ŋga Pak ta gula adfaw hay na, da way akah."» ¹⁹ Gula hay ŋga Yesu heyey a kamara anda Yesu ma ləvtar.

26:15 26.15 Mab 21.32; Zak 11.12; Jan 11.57; 13.2
26.17-29 Mab 12.1-20 **26:17**

Anda kede, a diymara cek ɳga gwagway ɳga Pak a də̄ba.

20 Taa kwad a ɳgene, Yesu a njam ta gula anja hay kuraw a ray a cew ɳga zəmey daf ɳga gwagway a. **21** Daa masa ata fa zəmamara daf a na, Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw pal da wuzlah akwar a vəldaya la a har ndəhay ɳga kədsmaya vagay.» **22** Mey a kede a məctar vaw kwa ara mey ba a gula anja hay a. Da ray ɳgene, aa cəfdamara Yesu pal pal, a ləvam: «Bay Mahura, ara yah ma da vəldaka ba, ba diya?»

23 Yesu a mbəd'datar, a ləvtar: «Ma da vəldaya a har ndəhay ɳga kədsmaya vagay na, ara ndaw masa aləkwa fa zəmkwa daf bama daa slam a kede. **24** Ahaw, yah, *Bəz ɳga Ndaw na, ya məcey la anda mey mawuzlalakaya daa derewel ɳga Gazlavay ma ləvey. Ama banay a sawa la a ray ndaw ma da vəldaya a har ndəhay ɳga kədsmaya vagay a. Ngada ndaw aha na, ɳgama ta yamərwa daa ba səlak.»

25 Juda, ndaw ma da vəlda Yesu a har ndəhay ɳga kədsmara vagay heyey aa cəfda Yesu may, a ləvar: «Bay adfaw, ara yah ma da vəldaka daw?» Yesu a mbəd'dara, a ləvar: «Ka fa kada ta mey akah ɳgene na, kwariya?»

Mey da ray mezəmey cek ɳga madagway-dakw ɳga Bay Mahura

(Mark 14.22-26; Luk 22.14-20; 1 Kwarinti hay 11.23-25)

26 Masa ata fa zəmam daf ḥja gwagway a na, Yesu lej! a ley pen. A kar suse a Gazlavay, a wunka, ta', a vəldatara a gula anja hay, a ləvtar: «Ehe, təbmara, zəmamara. Kefə he, ara vaw adaw.» **27** Fa dəba ha, lej! a ley vəley ta cek mesey da hwad a, a kar suse a Gazlavay saya. Ta', a vəldatara, a ləvtar: «Ehe, samara akwar cəpa. **28** Kedə he, ara mambaz adaw. Ta fa mambaz a, Gazlavay a jəwey Mey mawiya ta ndəhay anja hay. Mambaz a, a da mbədwa majə ndəhay ga amba Gazlavay a mbəkdatara mebərey ata hay. **29** Ya fa ləvkwar, dəga wure kede ya fa da sey yam ḥja babəza ḥja wudez madəckaya anda kede daa saba səlak. Ya da sey na, si cek mawiya mekele ta pas masa aləkwa bama daa slam masa Papay fa wey da ray ndəhay da vad.» **30** Ta', a zlam walay ḥja gwagway daa *Pəsam hay. Fa dəba ha, a sləkdam, a diyam aa Anjwa ḥja *Awliviyi.

*Piyer a ləvey fa da mbəkda Yesu daa ba səlak
(Mark 14.27-31; Luk 22.31-34; Jan 13.36-38)*

31 Yesu aa guzltar a gula anja hay, a ləvtar: «Dasi tavad kede akwar cəpa ka da mbəkdamaya anda mawuzlalakaya daa derewel ḥja Gazlavay, ma ləvey: "Ya kədə ndawmecəkwer la vagay. Təbañ hay masa ma səkəram daa slam a may, aa kwacam ray la pal pal." **32** Ama da yah ta sləkdawa cay daa meməcəy na, ya daw la teesed da ray akwar aa

26:26 26.26-28 1Kwr 10.16 **26:28** 26.28 Mab 24.8; Jer 31.31;
Heb 7.22; 9.15-20 **26:30** 26.30 Lk 22.39; Jan 18.1 **26:31** 26.31
Zak 13.7; Mt 26.56; Jan 16.32

hwawayak ñga *Galile. Ka da hëtfamaya feteðe.»

³³ *Piyer a mbøðdara, a lëvar: «Kwa ndøhay cøpa a mbøkdama, ama yah na, ya fa da mbøkdaka daa ba sølak.» ³⁴ Yesu a mbøðdara, a lëvar: «Ya fa lëvka fara fara, dasi tavad kede, wuskwaa gwagwalak a da cey d'ay na, ka ta lëvey cay dey maakar, ka sørya ba, ka sørya ba.»

³⁵ Ama Piyer a mbøðdara, a lëvar: «Kwa da fa da kødmaka vagay na, ñga kødmankwar cew e, ya fa da lëvey ya sørka ba na, daa ba sølak.» Gula hay ñga Yesu siya a lëvam kène may.

*Yesu a dørey dañgay a Gazlavay da Gecemene
(Mark 14.32-42; Luk 22.39-46)*

³⁶ Fa døba ha, Yesu a wusam ta gula anja hay aa slam daha mezøley Gecemene. Ta', aa guzltar a gula anja hay, a lëvtar: «Njam fede, yah na, ya daw la fataday ñga dørwa dañgay a Gazlavay.»

³⁷ Ta', a ñgølta ata *Piyer ta bøza hay ñga Zebede cewete. Wure ñgene, mevel anja a døsley, aa løkey maja banay ma da sawa a ray a.

³⁸ Anda kede, aa guzltar, a lëvtar: «Mewulkey fa da kødya vagay. Njam fede, zazøkakwa, ka da nam ba.» ³⁹ Ta', a ñgøchey nekødsey fa mey, a ney ta hwad ta hwad, ray dar! a hwawayak, a dørey dañgay, a lëvey: «Papay, da a key ta key na, ñgøchada banay ma da sawa a ray adaw kede la. Ta kène he cøpa na, key anda kah ma wudsey, ba na, anda yah ma wudsey ba.»

40 Cay, ta', a vəhwā fa gula aŋga hay maakar heyey, a hətfatar manatakaya daa dər. Aa guzlar a Piyer, a ləvar: «Haya! Ka gwamara ŋgaa zəkam ta yah kwa ler pal ba gway daw? **41** Zazəkam, ka da nam ba, dəram daŋgay a Gazlavay ŋga jənkwar amba cek a batakwār ŋga key mebərey ba. Mevel akwar na, a wudey ŋga key cek maaya, ama vaw akwar na, aŋga ta bəle.»

42 Yesu a ŋgəchey ŋga dey cew saya, ta', a dərey daŋgay, a ləvey: «Papay, da ka wudey ŋga ŋgəchada banay a kefə dəreŋ ta yah ba, si a sawa a ray adaw cəma na, ka anda kah ma wudey.»

43 Fa dəba ha, a vəhwā fa gula aŋga hay maakar heyey saya, a hətfatar manatakaya cəŋga maja dər fa latar mey kalah. **44** Anda kefə, Yesu ta', a mbəkdata, a ŋgəchey saya, a dərey daŋgay ŋga dey maakar, aa guzley mey letek anda aa ma dərey daŋgay ŋga dey cew heyey.

45 Fa dəba ha ta', a vəhwā fa gula aŋga hay heyey saya, a ləvtar: «Haa wure kefə, akwar fa nam, fa məskam vaw cəŋga daw? Ehe dər a ta wuswa cay amba a vəldamaya, yah, *Bəz ŋga Ndaw, a har ndəhay ta mebərey. **46** Nəkmara ndaw ma da vəldaya a har ndəhay ŋga kəfey vagay fa sawa katay. Lacam, nakwa ta cadakwa ray.»

*A kərzamara Yesu
(Mark 14.43-50; Luk 22.47-53; Jan 18.3-12)*

47 Masa Yesu ta ndəvda meeguzley daa ba aranj na, Juda, ndaw pal dasi gula anja hay kuraw a ray a cew heyey, a wuswa. Juda ha a samawa na, ta ndəhay ga ta dəlaw * hay da cakay, ta zlanday hay da har. Ma slərdamatərwa ndəhay a na, ara bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ta mahura hay ŋga Jəwif hay. **48** Juda, ndaw masa ma da vəlda Yesu a har ndəhay, ta wuswa fa Yesu daa ba aranj na, aa guzltar a ndəhay a, a ləvtar: «Ndaw masa yah ma da car har anda mandala adfaw fara fara na, ara anja, kərzamara.» **49** Masa Juda ma wusey la gweegwe ta Yesu na, wure wure ŋgene, a ŋgəchey a cakay a, a ləvar: «Bay adfaw, zay daw?» Ta', a car har anda aa ma ləvey heyey. **50** Yesu a mbəd̄dara, a ləvar: «Jam adaw, ka sləra masa kah ma wudey ŋga ka.»

Anda kedə, ndəhay ma samawa ta ata Juda heyey a ŋgəcham fa Yesu a, ta', a kərzamara. **51** Ndaw pal da wuzlah gula anja hay masa da cakay a, a mədərwa dəlaw anja, a ŋgəma, cərah! a cərha sləmay ŋga madərlam ŋga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas. **52** Maja ŋgene, Yesu aa guzlar, a ləvar: «Mada dəlaw akah aa way a maja ndəhay ma kəd̄sam vaw ta dəlaw na, ara dəlaw a ma da kəd̄ta vagay. **53** Ka səra, da ya wudey na, ya gwa ŋgaa cəfdə Papay ŋga slərya maslaŋ anja hay ga a fəna

* **26:47** 26.47 dəlaw: maslalam **26:52** 26.52 MC 9.6

gabal kuraw a ray a cew † ḥ̄ga j̄nya, ba daw?
54 Ama da ya ka k̄ne na, mey ḥ̄ga Gazlavay
 mawuzlalakaya a da key fara fara na, kwara
 d̄ba wura? Maja mey a mawuzlalakaya, a l̄vey
 si cek aha a key k̄ne.»

55 Fa d̄ba ha, Yesu aa guzltar a nd̄hay
 makustakaya fetedse, a l̄vtar: «Ka samawa
 ḥ̄ga k̄rzamaya ta d̄law, ta zlanday faa har
 faa har anda yah ndaw-mayal na, maja me?
 Mandaw mandaw yah manjakaya daa *Way-
 mekey-kwakwas ḥ̄ga Gazlavay, ya faa s̄erkadata
 nd̄hay, ama ka ta k̄rzamaya daa ba.

56 Ama daa mey ḥ̄ga Gazlavay mawuzlalakaya
 na, nd̄hay ma t̄la mey ḥ̄ga Gazlavay taa
 guzlam la da ray cek ma da key da ray adaw.
 Ara maja ḥ̄gene si cek aha a key c̄pa.»

Fa d̄ba ha, gula an̄ga hay c̄pa a zluram, a
 mb̄ekdamara Yesu, a hwam.

*Yesu fa mey ḥ̄ga nd̄hay ma sla yawa ḥ̄ga J̄ewif
 hay*

(Mark 14.53-65; Luk 22.54, 55, 63-71; Jaŋ 18.13,
 14, 19-24)

57 Nd̄hay ma k̄rzamara Yesu heyey, ta', a
 handamara a way Kayif, *ndaw mahura da
 ray nd̄hay ma ka kwakwas ḥ̄ga Gazlavay.
 *Nd̄hay maa s̄erkada kwakwas ḥ̄ga Mawiz ta
 mahura hay ḥ̄ga *J̄ewif hay makustakaya fetedse.
58 *Piyer na, fa s̄epa Yesu ta meedoreŋ e. A daw

† **26:53** 26.53 Yesu a wudsey ḥ̄ga l̄vey Papaha, Bay Gazlavay,
 a gwa ḥ̄ga sl̄rar maslaŋ hay ga, a sl̄fey ba. A wa ta sewje hay
 ḥ̄ga Rawm ma kusam gabal maakwaw, gabal maakwaw, slam 12.

26:55 26.55 Lk 19.47

26:56 26.56 Mt 26.31; Lk 24.46

haa a mbəzey a palah-way ɳga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ɳga Gazlavay heyey. Ta', a njam ta ndəhay ma jəda way a, amba a nəka cek masa ata ma da kamar a Yesu.

⁵⁹ *Bay-ray hay ɳga ndəhay ma ka kwakwas ɳga Gazlavay ta ndəhay mahura hay mekele masa ma sla yawa ɳga Jəwif hay tabiya, a səpam dabaray ɳga mbərzlafamar a ray Yesu amba a kədmara vagay. ⁶⁰ Kwa ndəhay ga ta mbərzlafamar la a ray Yesu, ama ta ɳgene he cəpa, ta hətam mey təde ɳga kədmara vagay daa ba. Fa dəba ha na, ndəhay cew daha a samawa fa mey ata, a mbərzlafamar a ray a, a ləvam: ⁶¹ «Ndaw kede a ləvey: "Ya gwa ɳga bəzla *Way-mekey-kwakwas ɳga Gazlavay, dər maakar na, ya ləma la aa slam a."» ⁶² *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ɳga Gazlavay a sləksey, aa guzlar a Yesu, a ləvar: «Ka mbəddatar a ndəhay maa guzlam da ray akah kaa ba gway daw?» ⁶³ Ama Yesu manjakaya teete. Ta', ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ɳga Gazlavay heyey a ləvar saya: «Ya faa cəfdaka ta mezəley ɳga Gazlavay masa aa ta dey, *ndaw masa Gazlavay ma wala ɳga ləhdata ndəhay heyey na, ara kah daw? Wuzdiwa! Kah na, Bəzey ɳga Gazlavay daw? Mbedey amba ka kadiwa fara fara.» ⁶⁴ Yesu a mbəddara, a ləvar: «Ka fa kada ta mey akah ɳgene na, kwariya? Ama ya fa ləvkwar, dəga wure kede, ka da hətmaya yah, *Bəz ɳga Ndaw, manjakaya ta har-

26:61 26.61 27.40; Jan 2.19; SNM 6.14 **26:63** 26.63 manjakaya teete: Iz 53.7; Mt 27.12-14; Bəzey ɳga Gazlavay: Mt 14.33; 27.40, 43; Lk 22.70

zəmay ḥ̄ga Bay Gazlavay Mawaca-waca. Asaya, ka hətmaya la ya fa sawa da ray mekwtena da vad.»⁶⁵ Maja ḥ̄gene, ndaw mahura ha ḥ̄gar! ḥ̄gar! a ḥ̄gərta zana anja hay, aa guzley, a ləvey: «'As! 'As! Ta pa ray anja sem ḥ̄ga Gazlavay, akwar ta cəndamara la, ba diya? Wure kede, kwa ya səpkwa ndaw ḥ̄gaa guzlnakwar da ray a saba.»⁶⁶ Kaa wure kede, ka wulkam kwara?» Ndəhay da cakay a, a mbəddamara, a ləvmar: «Anja ta key mebərey sem, si mekədfej anja vagay.»

⁶⁷ Ndəhay siya a cərmər meesleb aa dey, a dəvmar mekədfej, siya hay may, a vəlmar matapa-har ‡,⁶⁸ a ləvmar: «Da kah *Kəriste na, səra ma kədka kede na, wa? Wuzdandara cey!»

Piyer a ləvey a səra Yesu ba
(Mark 14.66-72; Luk 22.56-62; Jan 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Daa ḥ̄gene, *Piyer manjakaya da palahway ḥ̄ga ndaw mahura ma ka kwakwas ḥ̄ga Gazlavay heyey. Dam ma ka sləra fetedə dəha, a ḥ̄gəchawa a cakay a, a ləvar: «Kah na, gula ḥ̄ga Yesu, ndaw *Galile may, ba diya?»⁷⁰ Ama Piyer a cada mey fa mey ḥ̄ga ndəhay tabiya, a ləvey: «Kay! Ya səra mey masa kah ma wudey ḥ̄gaa guzley ba!»⁷¹ Fa dəba ha, ta', a daw fa mey-mbew ḥ̄ga way a. Dam ma ka sləra mekele

26:64 26.64 Dan 7.13; Mt 22.44; 24.30; Mk 13.26; Lk 21.27

26:65 26.65 a ḥ̄gərta zana anja hay: Mesl 14.6; Es 9.3; Ta pa ray anja sem ḥ̄ga Gazlavay: Lev 24.16; Jan 19.7 ‡ **26:67** 26.67 matapa-har: maarawa **26:67** 26.67 Iz 50.6; 53.5 **26:68** 26.68 21.11

daha saya, a hətar Piyer, ta', aa guzltar a ndəhay fetede, a ləvtar: «Ndaw kede ara ndaw ŋga Yesu, ndaw *Nezeret.» ⁷² Piyer a cada mey saya, a ləvey: «Ya fa mbedey, fara fara, ya səra ndaw a ba.»

⁷³ Fa dəba ha nekədsey saya, ndəhay masa fetede a ŋgəcham a cakay Piyer, a ləvmar: «Fara fara kah na, kah ndaw da wuzlah ndəhay anja hay majə meeguzley akah kaa na, anda ndaw daa hwayak anja.» ⁷⁴ Da ray ŋgene, Piyer ta', a ləvtar: «Ya fa mbedey, fara fara ya səra ndaw a ba. Da ya mbərzley na, Gazlavay ŋga mbədya ray!» Wure wure ŋgene, gwagwalak ta', a cey dəay. ⁷⁵ Piyer a sərfada mey masa Yesu maa guzlar zleezle heyey dəba. Mey a, a ləvey: «Wuskwaa gwagwalak a da cey dəay na, ka ta ləvey cay dey maakar ka sərya ba, ka sərya ba.» Piyer ta', a bawa aa ambaw, a təway ga, a zəley marava.

27

*A handamara Yesu fa mey ŋga Bay Pilat
(Mark 15.1; Luk 23.1, 2; Jan 18.28-32)*

¹ Perek perek, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay tabiya, lenj mahura hay ŋga *Jewif hay a slam yawa daa slam a ŋga kədsey Yesu vagay. ² A jəwmara, a handamara fa Pilat, ndaw Rawma ma wa hwayak ata.

*Mey da ray meməcey ŋga Juda
(SNM 1.18, 19)*

3 Juda, ndaw ma velda Yesu asi har ɳga masagəra anŋa hay heyey, a cənda fa da kəd'mara Yesu vagay na, a zəley marava. Da ray ɳgene, a handatara bərey hay kwakwar maakar ɳga dala heyey a *bay-ray hay ɳga ndəhay ma ka kwakwas ɳga Gazlavay ta mahura hay ɳga *Jəwif hay. **4** A ləvtar: «Ya ta key mebərey la maja yah ma velda ndaw masa ta zay da mey ɳga kəd'ey vagay.» Ama ndəhay a, a mbəd'marama, a ləvmar: «Ijene na, ara mey akah ba na! Ma hətfandar me?» **5** Da ray ɳgene, aa kwacada dala heyey aa *Way-mekey-kwakwas ɳga Gazlavay. Ta', a daw a ləwa ray anŋa, pam! a məcey.

6 *Bay-ray hay ɳga ndəhay ma ka kwakwas ɳga Gazlavay heyey, a gəd'mamara dala ha. Aa guzlam, a ləvam: «Kwakwas aləkwa, a vəlndakwar cəved amba dala kede, a cəmey ta zleley mavəldakaya ɳga key sləra daa Way-mekey-kwakwas ɳga Gazlavay ba, maja ara dala ɳga mekəd'ey ndaw vagay.» **7** A slam yawa da wuzlah ata da ray dala ha. Ta', a hədkam ley ɳga ndaw meləmey man̄gayak daha ta dala ha. A tərdamara ley a ɳga cəvay ɳga məlak hay ma məcam fetede. **8** Ara maja ata ma hədkamara ley a ɳgene ta dala ɳga ray ɳga ndaw na, haa wure kede, ndəhay fa zəlmara ley a: «ley ɳga mambaz.» **9** Cek aha, ta key la anda Jeremey, *ndaw ma təla mey ɳga Gazlavay maa guzley zleezle, a ləvey: «A lam bərey hay kwakwar maakar ɳga dala masa ndəhay da

wuzlah ndəhay *Israyel hay ma pamara təde fa ray ŋga ndaw. ¹⁰ A vəldamara dala ha ŋga hədkey ley ŋga ndaw meləmey maŋgayak anda Bay Gazlavay ma ləvya.»

Yesu fa mey ŋga Bay Pilat

(Mark 15.2-15; Luk 23.2-5, 13-25; Jan 18.28-19.16)

¹¹ A lacadamara Yesu fa mey ŋga Bay Pilat. Bay a, aa cəfdə, a ləvar: «Kah na, bay ŋga *Jəwif hay fara daw?» Yesu a mbədədara, a ləvar: «Anda kah ma ləvey.»

¹² Daa masa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay lej mahura hay ŋga Jəwif hay heyey faa dədfamar mey na, kwa Yesu ta mbədədatara daa ba. ¹³ Da ray ŋgene, Pilat aa guzlar, a ləvar: «Ka fa cənda mey hay maaya ba cəpa masa ata maa guzldamara da ray akah kede, ba diya?» ¹⁴ Kwa Yesu a mbədədara ba səlak. Anda kede, Bay Pilat a rəzley ga majā.

¹⁵ Fa mevey a, fa mevey a, ta gwagway ŋga *Pak na, bay daa hwayak a, fa pəskey ndaw pal daa fərsəne. A pəskey na, ndaw masa ndəhay makustakaya ma wudəm. ¹⁶ Daa ŋgene, ndaw daa fərsəne daha, ndəhay tabiya a sərmara ara ndaw maaya ba. Mezəley ŋga ndaw a na, Yesu Barabas. ¹⁷ Pilat aa cəfdata ndəhay makustakaya, a ləvtar: «Ka wudəm ya pəskakwar na, Yesu Barabas daw, da daa ba, Yesu, ndaw masa ata ma zəlmara *Kəriste heyey daw?» ¹⁸ Pilat a

27:9 27.9-10 Zak 11.12-13; Jer 32.8-9 **27:11** 27.11 2.2; 27.29, 37, 42; Mk 15.2, 9, 12, 18, 26, 32; Lk 23.3, 37-38; Jan 1.49; 12.13; 18.33, 39; 19.3, 15, 19, 21 **27:12** 27.12-14 Jan 19.9; Mt 26.63

séra a handamérwa Yesu fa mey anja na, maja séléñ fa katar da ray Yesu a.

19 Daa masa Bay Pilat manjakaya daa slam mekey sariya na, ñgwas anja, a slérwa fa anja, a lèvar: «Ka da kar cek a ndaw ñgene ba, maja ara ndaw masa ta zay da mey. Ya séra maja dasi tavad kede, mesøfnay ta kaya la ta ndaw aha. Mesøfnay a, ta laya mey la.»

20 *Bay-ray hay ñga ndøhay ma ka kwakwas ñga Gazlavay leñ mahura hay ñga Jøwif hay heyey, a høldamata ndøhay makustakaya heyey ñgaa cøfdamara Bay Pilat amba a pøskatara Barabas, ama Yesu na, a kødmara vagay. **21** Bay Pilat aa cøfdata saya, a løvtar: «Dasi ndøhay cew kede na, ka wudam ya pøskakwar na, wa?» Ndøhay makustakaya ha, a mbødfdamara, a løvmar: «Barabas! Barabas!» **22** Pilat aa cøfdata saya, a løvtar: «Kaa Yesu ndaw ma zølmara Køriste na, ya da kada na, kwara?» Ndøhay tabiya a mbødfdamara, a løvmar: «Døra fa hwadam mazlañgalakaya!» **23** Pilat aa cøfdata, a løvtar: «Cek maaya ba masa anja ma key na, wura?» Ama a wudam ta gøðanø ta gøðanø saya, a løvam: «Døra fa hwadam mazlañgalakaya!» **24** Masa Pilat ma nøka kwa a gwa ñga key meeme da ray mey a ba, asaya, masa anja ma nøka ndøhay fa kam baazlam ta gøðanø, ta gøðanø na, ta', a kawa yam, a pøra har anja fa mey ñga ndøhay makustakaya, a løvtar: «Da akwar ta kødmara ndaw kede la vagay na, mey adøw da hwad a daa ba. Ara mey akwar!» **25** Ndøhay

makustakaya tabiya a mbəd'damara, a ləvmar: «Anja ndaw a ŋga məcay. Mey a ŋga sawa a ray ala ta bəz ala hay tabiya!» ²⁶ Anda kede, ta', Pilat a pəskatara Barabas daa fərsəne. Ama Yesu na, Pilat a ləvtar a sewje hay ŋga slədmara ta laway, ta', a vəldatara amba a dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya.

*Sewje hay aa saŋgəram a ray Yesu
(Mark 15.16-20; Jan 19.2-3)*

²⁷ Fa dəba ha, sewje hay ŋga Bay Pilat, a handamara Yesu a palah-way ŋga Bay aha. Ta', a zəlmatərwa sewje hay siya fetedə tabiya a cakay a. ²⁸ A cəkwmata zana aŋga hay fa vaw, ta', a kəzlmər zana ŋga bay hay magaza. ²⁹ Ta', a cam hatak, a padamar ray ta aŋga anda gursaw ŋga bay. Fa dəba ha, a vəlmar dangwar ŋga bay hay a har-zəmay. A ragadam fa mey aŋga, aa saŋgəram a ray a, a ləvam: «Zay daw, bay ŋga *Jəwif hay?»

³⁰ Fa dəba ha, a təfmar meesleb fa vaw, ta', a təbmara dangwar heyey, a kədmara aa ray ta aŋga. ³¹ Masa ata maa saŋgəram cay a ray a na, a cəkwmara zana magaza heyey fa vaw, a kəzlmər zana aŋga hay. Ta', a badamara daa berney a, a handamara ŋga dərey fa hwadam.

*A dərmara Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya
(Mark 15.21-32; Luk 23.26-43; Jan 19.17-27)*

³² Masa sewje hay a, fa handamara Yesu na, a cam ray ta ndaw daa berney ŋga Siren daha,

mezəley *Simaŋw. A təkmar day a Simaŋw heyey ɳga la hwadam mazlaŋgalakaya ɳga Yesu a. ³³ A wusam aa slam mezəley Gwalgwata, anda meləvey, «slam anda tetesl ɳga ray ɳga ndaw.» ³⁴ Fetede, a vəlmar wuzam majahadsakaya ta slalak meedəwek e. Yesu aa cəka, ama a gəmey ɳga sa ba.

³⁵ Ta', a dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya heyey. Fa dəba ha, a kədəm caca ɳga wunkey zana anja hay. ³⁶ Ta', a njam fetede ɳga jədmara. ³⁷ A wuzlalam mey fa hwadam, a sləpmara ta da ray Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya. Ara mey masa ata ma kədmara vagay maja. Mey a, a ləvey: «Ndaw kedə na, ara Yesu, bay ɳga *Jəwif hay.» ³⁸ Daa slam masa ata ma dərmara Yesu a na, ta dəram mayal hay cew la a cakay a, pal ta har-zəmay, laŋgar ta har-gula.

³⁹ Ndəhay ma diyam taa slam a ɳgene, aa saŋgəram a ray a, a wusam ray, a cədmara, ⁴⁰ a ləvmar: «Kah na, ndaw ma wudey ɳga bəzla *Way-mekey-kwakwas ɳga Gazlavay amba ka ləma mekele daa dər maakar heyey, ba diya? Da kah Bəzey ɳga Gazlavay na, bərnəgawa fa hwadam a ɳgene a hwayak, ləhda ray akah, dəba taw!» ⁴¹ Asaya, *bay-ray hay ɳga ndəhay ma ka kwakwas ɳga Gazlavay ta *ndəhay maa sərkada kwakwas ɳga Mawiz len mahura hay ɳga Jəwif hay aa saŋgərfamar, a ləvam: ⁴² «A ləhdata ndəhay siya hay na, kaa ray anja na,

a gwa ɳga ləhda, ba daw? Da aŋga Bay ɳga *Israyel hay na, anja ɳga bərŋgawa fa hwadam a wure kede dəba taw! Da ta bərŋgawa sem na, ɳgene, ya təbkwa mey aŋga. ⁴³ A pa Gazlavay ɳga ndaw aŋga fara fara, asaya, taa guzley la, a ləvey: "Yah na, Bəzey ɳga Gazlavay." Yaw, da Gazlavay fa wuda na, ɳga ləhda wure kede dəba taw!» ⁴⁴ Mayal hay cew masa madərtakaya da cakay a heyey na, a cədmara kene may.

Meməcey ɳga Yesu

(Mark 15.33-41; Luk 23.44-49; Jāŋ 19.28-30)

⁴⁵ Ta wuzlah-pas, ləvaŋ a key daa hwayak cəpa. Ləvaŋ a, a njey haa bərey maakar ɳga pas ɳgaa kwad. ⁴⁶ Ta bərey maakar a na, Yesu a wudey ta gədan, a ləvey ta mey ata: «*Eli, Eli, lema sabaktani?*» Anda meləvey: «Gazlavay adaw, Gazlavay adaw, ka mbəkdaya na, maja me?» ⁴⁷ Ndəhay siya fetede, a cəndamara mewudey ɳga Yesu a na, a ləvam: «Nəka, aŋga fa zəla *Eli, *ndaw ma təla mey ɳga Gazlavay zleezle!» ⁴⁸ Ndaw pal da wuzlah ata, ta', a hway ɳga jəhwəy cek anda gagəmay aa yam ɳga babəza ɳga wudez meekwerek e, ta', a pa fa mey ɳga zlanday. A təldara a Yesu a amba a sasəba.

⁴⁹ Ama ndəhay mekele a ləvam: «Səkwakwa, amba ya nəkakwa da wara cay Eli a, a sawa ɳga ləhda kwa.»

⁵⁰ Yesu a wudey ta gədan saya, pam! a məcey.
⁵¹ Daa *Way ɳga Gazlavay na, zana ma gərca *Slam masa Gazlavay aa da hwad a daha. Masa

Yesu ma mœc ey la na, zana ha, a ñgørey cew dœga da vad kasl a hwayak. Hwiyak a wusey, bœler * hay a bœzlam, ⁵² cœvay hay a wuram, ndœhay ñga Gazlavay mamœctakaya ga, a slœkðsamawa daa memœc ey. ⁵³ A bamawa daa cœvay. Fa dœba ñga maslœkdawa ñga Yesu na, ndœhay a, a diyam aa berney ñga *Jeruzelem, berney ñga Gazlavay. Fetede, ndœhay ga a hœtmatar.

⁵⁴ Mahura ñga sewje hay ñga Rawma hay ta sewje anja hay ma jœdmara Yesu heyey, a hœtmar hwiyak ma wusey ta cek hay mekele ma kam heyey na, a zluram ga, a lœvam: «Fara fara ndaw kede na, ara Bœzey ñga Gazlavay.»

⁵⁵ Ngusay ga fetede daha, ata fa nœkam dey da dœreñ, da dœreñ. Ngusay a ta sœpmar wurzay ñga Yesu la dœga da *Galile fa jœnmara. ⁵⁶ Da wuzlah ñgusay a na, *Mari da Magdala, Mari mamañ ñga ata *Jak ta *Jawzef, leñ mamañ ñga bœza hay ñga Zebede.

A jœhmara vagay ñga Yesu

(Mark 15.42-47; Luk 23.50-56; Jap 19.38-42)

⁵⁷ Ta pas ñgaa kwad a ñgene, ndaw masazoleley da slala Arimate dahan, mezøley *Jawzef, anja may, ara *ndaw ma tœba mey ñga Yesu. A wusey a *Jeruzelem. ⁵⁸ Ta', a daw a hœtfar Bay Pilat, aa cœfda vagay ñga Yesu. Da ray ñgene, Bay Pilat a, a pœskatar mey a sewje anja hay ñga vœldamara vagay a, a Jawzef e. ⁵⁹ A la vagay a, a zlœnja ta zana mawiya mezlœngey vagay.

* **27:51** 27.51 bœler: anjwa ma bœzlwa. **27:51** 27.51 Mab 26.3; Heb 10.19-20 **27:54** 27.54 14.33; 26.63; Mk 15.39 **27:57** 27.57-58 Mew 21.22-23

60 A handa vagay a, aa cəvay mawiya masa anja maa vərkwa daa angwa daa dər hay a ŋene. Fa dəba ha, a gədbalawa † beeler mahura gazl! fa mey ŋga cəvay a, ta', a daw. **61** Ata *Mari da Magdala ta Mari lañgar daha, manjatakaya fetedə, dey pəla! a mey cəvay a.

Sewje hay ŋga Bay Pilat a jədmara cəvay ŋga Yesu

62 Peperek e, anda meləvey ta *pas meməskey-vaw, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta *Fariza hay a kusam, a diyam a way Bay Pilat, **63** a ləvmar: «Bay Mahura, ala fa sərfadamara daa masa ndaw membərzley kede anja ta dey na, taa guzley la, a ləvey: “Fa dəba ŋga dər maakar na, ya sləkcfawa la daa meməcsey.” **64** Anda kede, pəskatar mey a sewje akah hay amba a jədmara cəvay a haa dər maakar, daa ba na, gula anja hay a da samawa ŋga lalamara vagay a. Fa dəba ha, a da mbərzlam, a da ləvam: “Yesu ta sləkcfawa sem daa meməcsey.” Membərzley ata ŋgene na, a da fəna membərzley ŋga ndaw aha masa ŋgeeme heyey.»

65 Pilat ta', a mbəd̩datara a ndəhay a, a ləvtar: «Ehe, ŋgelmata sewje hay kede, diyam jədmara cəvay a maaya maaya anda akwar ma wudam.» **66** Ta', a diyam ŋga jədmara cəvay a maaya maaya. Anda kede, a slərbamara mey ŋga cəvay a maaya maaya. Fa dəba ha, a pam sewje hay ŋga jədmara.

† **27:60** 27.60 gədbalawa: gədkalawa **27:63** 27.63 12.40

27:64 27.64 28.13

28

*Yesu a slèkdawa daa meməcey
(Mark 16.1-10; Luk 24.1-12; Jan 20.1-10)*

¹ Fa dəba ɳga *pas meməskey-vaw, ta pas luma ɳga Gudal, *Mari da Magdala ta Mari lanjar daha a diyam ta slam bəŋ-beŋ ɳga nəkmərwa cəvay ɳga Yesu. ² Wure wure ɳgene hwiyak a wusey gəd-ged ta gədaŋ. Daa ɳgene maslaŋ ɳga Gazlavay da vad a pawa salay, a gədbala beeler mahura da mey cəvay heyey, a njey a ray a. ³ Maslaŋ a, dey aŋga a wedey anda var ma zəmey, zana fa vaw aŋga a wedey mabara ndəd-nded anda gagəmay. ⁴ Sewje hay ma jəda cəvay heyey ma hətmar cek aha na, a zluram ga, aa wasam pər-par! a tədam a hwayak, ata anda ndəhay maməctakaya.

⁵ Ta', maslaŋ ɳga Gazlavay heyey aa guzltar a ɳgusay a, a ləvtar: «Akwar na, ka da zluram ba, ya səra ka səpam na, Yesu, ndaw masa ata ma dərmara fa hwadam mazlangalakaya heyey.

⁶ Aŋga fedə daa saba, ta slèkdawa sem daa meməcey anda aŋga maa guzley heyey. Samawa nəkmara slam masa ata ma pamara vagay aŋga ha a hwadə a tiya! ⁷ Cay na, diyam fiyaw fiyaw, ləvmatar a gula aŋga hay: “Yesu ta slèkdawa sem daa meməcey. Aŋga sem teesed fa mey akwar ɳgada *Galile, ka da hətfamar fetede.” Mey adaw ɳgada akwar na, ara kede.»

⁸ Ngusay a, a mbəkdamərwa cəvay a, a hwam fiyaw fiyaw ɳga kadamatara mey a, a gula aŋga hay heyey. Daa ɳgene mandərzay fa katar, ama

faa səmam ga. ⁹ Ta', Yesu heyey a daw a cadata ray, a catar har. Masa ŋusay a ma hətmar Yesu la na, a ŋəcham a cakay a, a ragadamar, a kərzamara fa salay. ¹⁰ Ta', Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Ka zluram ba, diyam ta wuzdamatara a məlma adfaw hay siya na, ŋga diyam a Galile. A da hətmaya fetede.»

Mey ŋga sewje hay ma jədmara cəvay

¹¹ Daa masa ŋusay heyey ata daa cəved aran na, sewje hay siya da wuzlah sewje hay ma jəda cəvay heyey, a vəham aa berney. A kadamatara cek ma key cəpa da mey cəvay heyey ŋgada *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay. ¹² *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas kaa heyey, ta', a kusam ta mahura hay ŋga *Jəwif hay, a slam yawa da wuzlah ata. Ta', a vəlmatar dala ga ŋgada sewje hay a, ¹³ a kətmata, a ləvmatar: «Diyam, wuzdamara a ndəhay, ləvmatar: "Gula hay ŋga Yesu a, ta samawa sem ta tavad, ta lalamara vagay a sem daa masa ala manatakaya daa dər." ¹⁴ Da bay ŋga hwayak ta cənda la na, ya səpam cəved la ŋga wuzdamara mey a maaya maaya amba a təba. Anda kede, kwa mey fa da hətfakwar daa ba.» ¹⁵ Ta', sewje hay heyey dəba, a təbmara dala ha, a diyam a kamara anda ata ma kətmata heyey. Ara maja ŋgene haa wure kede fa kadamara mey a da wuzlah Jəwif hay cəŋga.

*Yesu, a wuztar vaw a gula anja hay
(Mark 16.14-18; Luk 24.36-49; Jaŋ 20.19-23;
SNM 1.6-8)*

¹⁶ Gula hay ḥga Yesu kuraw a ray a letek a diyam a *Galile, a təpam aa ray ḥga an̄gwa masa Yesu ma ləvtar ḥga diyam a hwad a heyey.

¹⁷ Daa masa gula hay a ma hətmar Yesu la na, ta', a ragadamar. Ama siya hay da wuzlah ata na, ta sərmara ara Yesu fara fara na, daa ba.

¹⁸ Yesu ta', a ḥgəchey a cakay ata, a ləvtar: «Gazlavay ta vəldiwa gədaŋ sem ḥga wa slam da vad ta slam da hwayak cəpa. ¹⁹ Maja ḥgene, diyam fa səkway hay da bəla cəpa, tərdamata ḥga ndəhay adfaw hay. Kamatar *baptēm ta mezəley ḥga Papay, ta mezəley adfaw, yah Bəzey an̄ga, leŋ ta mezəley ḥga Mesəfn̄ey an̄ga.

²⁰ Asaya, sasərkadamata amba a təbmara mey hay tabiya masa yah maa sərkadakwara. Yaw, sərmara, yah na, yah ta akwar mandaw mandaw haa mendəvey ḥga bəla.»

28:16 28.16 5.1; 26.32; 28.10 **28:17** 28.17 14.31 **28:18** 28.18
Dan 7.14; Mt 11.27 **28:19** 28.19 səkway hay da bəla cəpa:
10.5-6; 24.14; Mk 16.15; Lk 24.47; SNM 1.8; CWJ 7.9; kamatar
baptēm: Mt 3.15; Mk 16.16; SNM 2.38; 8.36; 1Kwr 1.13-16; Ef 4.5;
Jaŋ 3.22; 4.1-2; Rm 6.3-4; Papay, Bəzey an̄ga, leŋ Mesəfn̄ey an̄ga:
2Kwr 13.13; SNM 2.38; 8.16; Rm 6.3, 4; Gal 3.27; Kwa 2.12 **28:20**
28.20 1.23; 5.2-7, 27; 11.28-30; 18.20

**Mejøwey-mey Mawiya
Mofu-Gudur: Mejøwey-mey Mawiya New Testament
Le Nouveau Testament en langue Mofu-Gudur
(Cameroun)**

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mofu-Gudur)

Contributor: Aramaic Bible Translation, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022
2b021919-36cf-59da-a35f-10c5e5548811